МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»
ФАКУЛЬТЕТ БІЗНЕСУ ТА СФЕРИ ОБСЛУГОВУВАННЯ

Кафедра інформаційних систем в управлінні та обліку

Анна Богданівна ПАНІЧУК

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА МАГІСТРА

на тему

«Організація обліку в неприбуткових організаціях»

Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»

Науковий керівник
д.е.н., проф. Людмила ЧИЖЕВСЬКА
(підпис)

Рецензент
д.е.н., проф. Ірина ЗАМУЛА
(підпис)

Завідувач кафедри інформаційних систем
в управлінні та обліку
д.е.н., проф. Сергій. ЛЕГЕНЧУК
(підпис)

Житомир 2024

ЗМІСТ

ВСТУП 3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ В НЕПРИБУТКОВИХ ОРГАНІЗАЦІЯХ 7
1.1. Економічна сутність неприбуткових організацій, їх форми та види 7
1.2. Проблемні питання організації обліку в неприбуткових організаціях 17
1.3. Законодавче регулювання та зарубіжний досвід діяльності неприбуткових організацій як основа організації бухгалтерського обліку 27
Висновки до 1-го розділу 37
РОЗДІЛ 2 ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ МІЖНАРОДНОГО БЛАГОДІЙНОГО ФОНДУ «МІСІЯ В УКРАЇНУ» 39
2.1. Особливості організації бухгалтерського обліку міжнародного благодійного фонду «Місія в Україну» 39
2.2. Бухгалтерський облік гуманітарної та благодійної допомоги в МБФ «Місія в Україну» 56
2.3. Організація обліку грантової діяльності МБФ «Місія в Україну» .. 68
2.4. Звітність міжнародного благодійного фонду «Місія в Україну» 78
Висновки до 2-го розділу 82
РОЗДІЛ 3 КОНТРОЛЬ ЗА ДІЯЛЬНІСТЮ МІЖНАРОДНОГО БЛАГОДІЙНОГО ФОНДУ «МІСІЯ В УКРАЇНУ» 84
3.1. Контроль за діяльністю міжнародного благодійного фонду «Місія в Україну» 84
3.2. Аудит діяльності міжнародного благодійного фонду «Місія в Україну» 98
Висновки до 3-го розділу 104
ВИСНОВКИ 106
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ 110
ДОДАТКИ 118

ВСТУП

Актуальність теми. Зростання активності неприбуткових організацій в Україні створює потребу у формуванні ефективної системи інформаційного забезпечення, яка сприятиме прийняттю управлінських рішень та контролю за їх діяльністю. Водночас, успішне управління та якісний фінансовий менеджмент цих організацій можуть бути досягнуті лише за допомогою належної системи бухгалтерського обліку, що є основним джерелом інформації для прийняття обґрунтованих рішень.

Згідно з даними Опендатабот, кількість благодійних організацій в Україні зросла на 74% від початку повномасштабної війни, досягнувши 20671 на початок 2024 року. Кількість зареєстрованих благодійних організацій в Україні за 2022 рік збільшилася майже у 8 разів (6 367 нових БО). Натомість кількість реєстрацій нових громадських організацій зменшилася майже вдвічі (2 760 нових ГО). Однак загальна чисельність неприбуткових організацій збільшилася лише на 1,6 тисячі установ, що становить менше 1% від загального обсягу. Наразі в Україні налічується 208385 неприбуткових організацій, серед яких найбільшу частку – 27,5% або 57 497 – складають громадські об'єднання.

У період економічної кризи та соціально-політичної нестабільності питання функціонування неприбуткових організацій набуває особливого значення. При цьому сама природа їх діяльності викликає чимало дискусій, адже не завжди легко вірити у безкорисливі наміри міжнародних чи урядових організацій, які надають грантову підтримку.

Проблематикою розвитку підприємств неприбуткового сектору та методологічним забезпеченням процесу бухгалтерського обліку займалися такі вчені: Височан О. О., Гура Н. О., Каплін О. Д., Машковська Л. В., Савченко Н. М., Толмачоваї А., Тростянська К., Чичуліна К. В., Стеценко Ю. Я., Улько О. Ю., Чижевсьа Л.В. та інші. Значний внесок у вивчення окремих аспектів бухгалтерського обліку, визнання доходів і витрат, оподаткування, а також формування звітності за національними та міжнародними стандартами

зробили різні автори. Однак питання комплексного підходу до методології організації обліку в неприбуткових організаціях у сучасних умовах залишаються лише частково вирішеними. Це пов'язано з появою нових викликів, частими змінами у нормативно-правовій базі, а також необхідністю розробки нових моделей облікового відображення, які б відповідали потребам управління та ухвалення рішень.

Зазначене обумовило вибір теми, постановку мети та завдань кваліфікаційної роботи. Обрана тема повністю відповідає проблемам напряму підготовки за спеціальністю 071 «Облік і оподаткування».

Метою кваліфікаційної роботи є дослідження теоретичних та практичних підходів щодо організації обліку внеприбуткових організаціях з метою вирішення проблеми недосконалості методології щодо визнання доходів і витрат, оподаткування і звітності.

Поставлена мета обумовила вирішення наступних **завдань**:

визначити економічну сутність неприбуткових організацій, їх форми та види;

узагальнити проблемні питання організації обліку в неприбуткових організаціях;

охарактеризувати законодавче регулювання та зарубіжний досвід діяльності неприбуткових організацій як основа організації бухгалтерського обліку;

дослідити особливості організації бухгалтерського обліку міжнародного благодійного фонду «Місія в Україну»;

охарактеризувати бухгалтерський облік гуманітарної та благодійної допомоги в МБФ «Місія в Україну»;

дослідити організацію обліку грантової діяльності МБФ «Місія в Україну»;

проаналізувати звітність міжнародного благодійного фонду «Місія в Україну»;

узагальнити проблемні питання контролю за діяльністю міжнародного

благодійного фонду «Місія в Україну»;

дослідити суть аудиту діяльності міжнародного благодійного фонду «Місія в Україну».

Предметом кваліфікаційної роботи є сукупність теоретичних, організаційних та методичних засад організації обліку в неприбуткових організаціях. **Об'єктом кваліфікаційної роботи** є процес обліку та контролю діяльності Міжнародного благодійного фонду «Місія в Україну».

Методи дослідження. Теоретико-методичною основою кваліфікаційної роботи виступив системно-структурний підхід. Вирішення поставлених у роботі завдань забезпечувалося використанням основних методів дослідження, а саме методів наукової абстракції, аналізу, синтезу, індукції, дедукції, логічного аналізу, системного підходу тощо. Для розв'язання визначених завдань також застосовувались наступні методи: монографічний; теоретичне узагальнення, порівняння та аналогії; класифікації; балансовий та аналізу; синтезу.

Інформаційною базою дослідження виступили наукові фахові, навчальні та методичні публікації провідних вітчизняних та зарубіжних вчених, чинне законодавство України, статистичні дані, дані фінансової та управлінської звітності досліджуваного підприємства.

Наукова новизна роботи полягає в подальшому розвитку теоретико-методичних засад удосконалення організації обліку та контролю в неприбуткових організаціях. Зокрема, це знайшло своє відображення у наступному: проведено узагальнення теоретичних аспектів організації обліку та контролю діяльності Міжнародного благодійного фонду «Місія в Україну».

Практичне значення одержаних результатів полягає у створенні ефективних інструментів для забезпечення прозорості, підзвітності та раціонального використання ресурсів у діяльності міжнародного благодійного фонду «Місія в Україну». Результати дослідження можуть бути використані для:

1. Розробки політик і процедур – впровадження чітких внутрішніх регламентів щодо моніторингу, контролю та аудиту, які забезпечать відповідність діяльності фонду законодавчим вимогам та міжнародним стандартам.

2. Оптимізації управлінських процесів – удосконалення системи внутрішнього контролю й аудиту для оперативного виявлення та усунення недоліків, що підвищить ефективність використання фінансових і матеріальних ресурсів.

3. Підвищення довіри донорів і партнерів – реалізація на практиці рекомендацій щодо звітності, аудиту та контролю сприятиме створенню позитивного іміджу фонду, що стимулюватиме залучення додаткових ресурсів.

4. Покращення фінансової дисципліни – результати дослідження можуть стати основою для проведення тренінгів і навчальних програм для персоналу фонду, підвищуючи їх обізнаність у питаннях обліку, контролю та звітності.

Таким чином, застосування отриманих результатів дозволяє не лише забезпечити сталість і прозорість функціонування фонду, а й зміцнити його позиції як надійної та відповідальної благодійної організації.

Структура та обсяг кваліфікаційної роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних літературних джерел, додатків. Основний зміст роботи викладено на 117 сторінок друкованого тексту. Робота містить 20 таблиць та 7 рисунків. Список використаних джерел налічує 75 найменувань. Робота містить 4 додатки.

РОЗДІЛ 1
ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ В НЕПРИБУТКОВИХ ОРГАНІЗАЦІЯХ

1.1. Економічна сутність неприбуткових організацій, їх форми та види

Розвиток громадянського суспільства значною мірою залежить від кількості та ефективності неприбуткових громадських організацій, які, залишаючись незалежними від держави, можуть активно впливати на її інститути та захищати інтереси громадян.

Неприбуткова діяльність історично лишалася дискусійною темою як у економіко-політичному так і в соціально-культурному аспектах, оскільки податкові преференції та потенційні механізми впливу на настрої в суспільстві через діяльність таких організацій дають змогу певному колу осіб впливати на політичне та економічне життя окремого регіону, а також використовувати різноманітні моделі ухилення від оподаткування. Тому діяльність юридичних осіб, що мають неприбутковий статус лишається особливим об'єктом уваги урядів більшості країн світу.

До неприбуткових організацій відносять структурні формування у вигляді бюджетних установ чи інших видів небюджетних організацій, створені для провадження наукової, освітньої, культурної, оздоровчої, екологічної, релігійної, благодійної, соціальної, політичноїта іншої діяльності, які задекларували в установчих документах мету задоволення потреб та інтересів своїх членів та інших громадян у межах, визначених чинним законодавством України, виключно без мети отримання прибутку [1, с. 398].

До неприбуткових організацій відносять підприємства, організації, установи, створені для провадження наукової, освітньої, культурної, оздоровчої, екологічної, релігійної, благодійної, соціальної, політичної та іншої діяльності з метою задоволення потреб та інтересів громадян у межах,

визначених законодавством України, без мети отримання прибутку (рис. 1.1).

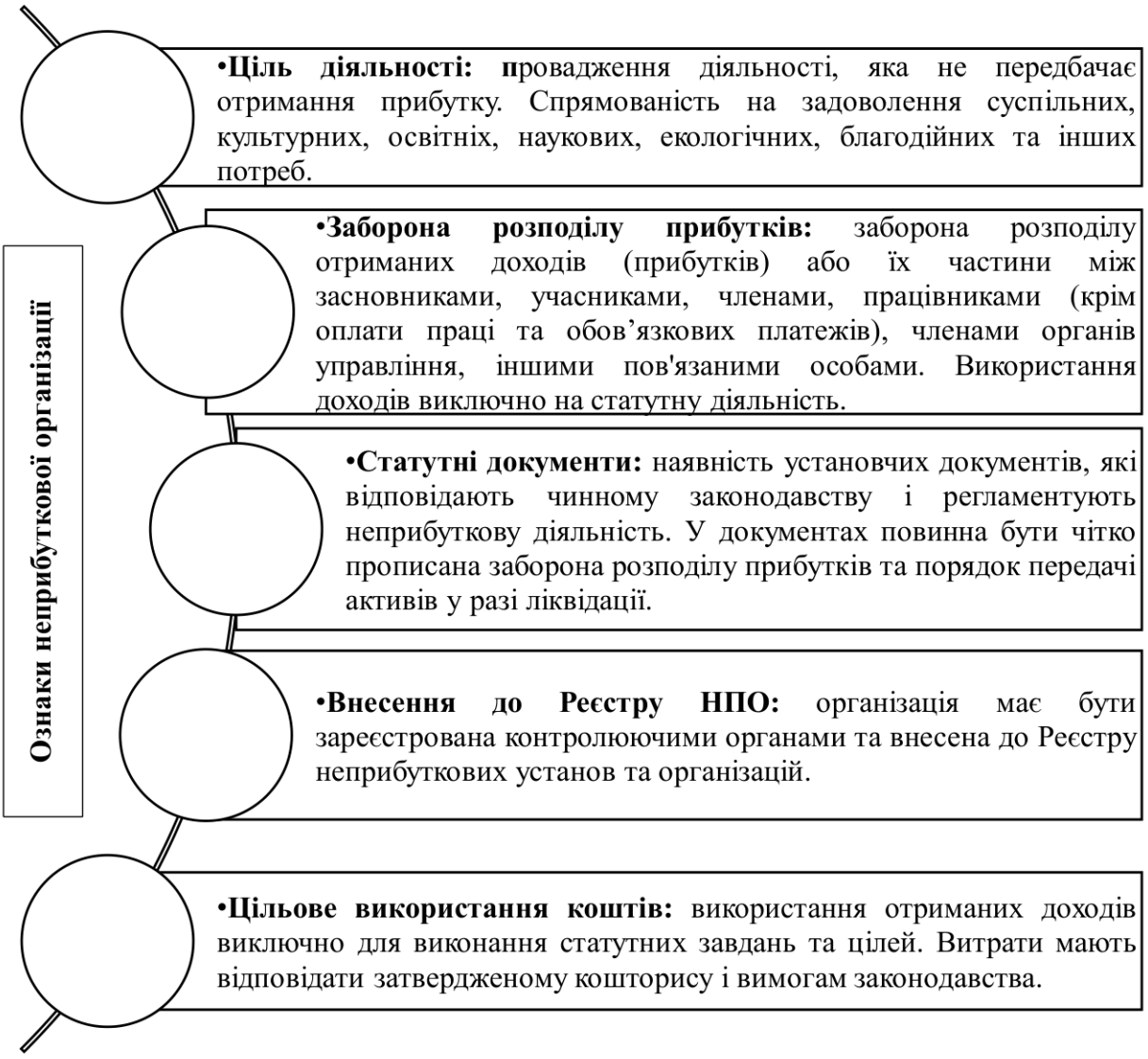

Рис. 1.1. Ознаки неприбуткової організації (НПО) [5; 6]

Ці ознаки є ключовими для визначення статусу неприбуткової організації та забезпечують її відповідність законодавчим нормам.

Згідно з Господарським кодексом України (ГК України), підприємства можуть створюватися як для здійснення підприємницької діяльності, так і для некомерційного господарювання. У частині 2 статті 3 ГК України визначено два основні види господарської діяльності: підприємницька діяльність і некомерційна господарська діяльність.

Особливості діяльності благодійних та інших неприбуткових організацій у сфері господарювання регламентовані статтею 131 ГК України. Однак у цій нормі відсутній вичерпний перелік видів таких

організацій. На практиці діяльності неприбуткових організацій регулюється іншими нормативно-правовими актами, які встановлюють особливості їхнього стану.

Згідно з нормами Податкового Кодексу України (далі – ПКУ) [42] неприбутковими є не всі неприбуткові організації (далі - НПО), а тільки ті з них, які не є платниками податку на прибуток згідно з п. 133.4 ПКУ (п.п. 14.1.121 ПКУ). В такому випадку вони мають відповідати наступним вимогам:

- якщо вони створені та зареєстровані в порядку, визначеному законом, що регулює діяльність відповідної неприбуткової організації;
- їхні установчі документи містять заборону розподілу отриманих доходів (прибутків) або їх частини серед засновників (учасників у розумінні Цивільного Кодексу України), членів такої організації, працівників (крім оплати їхньої праці, нарахування єдиного соціального внеску), членів органів управління та інших пов'язаних з ними осіб. Не вважається розподілом отриманих доходів (прибутків) фінансування видатків, визначених пп. 133.4.2 ПКУ – тобто на забезпечення мети і цілей діяльності такої організації. Не стосується бюджетних установ;
- їхні установчі документи передбачають передачу активів одній або кільком неприбутковим організаціям відповідного виду, іншим юрособам, що здійснюють недержавне пенсійне забезпечення відповідно до закону (для недержавних пенсійних фондів), або зарахування до доходу бюджету у разі припинення юрособи (у результаті її ліквідації, злиття, поділу, приєднання або перетворення). Положення цього абзацу не поширюється на об'єднання та асоціації ОСББ, та житлово-будівельні кооперативи. Не стосується бюджетних установ;
- якщо вони внесені контролюючим органом до Реєстру неприбуткових установ та організацій. Ознака неприбутковості організації присвоюється за окремими групами підприємств за визначеною структурою:

– (0031) - бюджетні установи;

– (0032) - громадські об’єднання;

– (0033) - політичні партії;

– (0034) - творчі спілки;

– (0035) - релігійні організації;

– (0036) - благодійні організації;

– (0037) - пенсійні фонди;

– (0038) - спілки;

– (0039) - асоціації та інші об’єднання юридичних осіб;

– (0040) - житлово-будівельні кооперативи (з першого числа місяця, що настає за місяцем, в якому відповідно до закону прийнято в експлуатацію закінчений будівництвом житловий будинок і такий будинок споруджувався або придбавався житлово-будівельним (житловим) кооперативом);

– (0041) - дачні (дачно-будівельні) кооперативи;

– (0042) - садівничі та гаражні (гаражно-будівельні) кооперативи (товариства);

– (0043) - об’єднання співвласників багатоквартирного будинку, асоціації власників жилих будинків;

– (0044) - професійні спілки, їх об’єднання та організації профспілок;

– (0045) - організації роботодавців та їх об’єднання;

– (0046) - сільськогосподарські обслуговуючі кооперативи;

– (0047) - кооперативні об’єднання сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів;

– (0048) - інші юридичні особи, діяльність яких відповідає вимогам, встановленим п. 133.4 ПКУ, утворені та зареєстровані в порядку, визначеному законом, що регулює діяльність відповідної неприбуткової організації [42].

Не можуть бути НПО: кредитні спілки, відокремлені підрозділи (представництва, філії) нерезидентів (так як вони не є юрособами), об’єднання підприємств, якщо їх метою є комерційна діяльність [41, с. 29].

Також різновидом НПО є бюджетні установи / організації (школи,

інтернати, університети, лікарні і т.д.). Бюджетні організації не будуть розглядатися, оскільки для них існує окремий бухгалтерський облік.

У науковій літературі неприбуткові громадські організації визначаються як добровільні об'єднання людей, створені на основі їхнього вільного волевиявлення для вирішення спільних соціальних проблем і реалізації колективних інтересів, що прописані у статуті.

Відповідно до підпункту 14.1.121 пункту 14.1 статті 14 Податкового кодексу України, до неприбуткових організацій належать ті, які не є платниками податку на прибуток, згідно з вимогами пункту 133.4 статті 133 цього Кодексу [42].

Базовим нормативним актом для регулювання діяльності таких організацій є Закон України «Про громадські об'єднання» №4572-VI від 22 березня 2012 року. Цей закон визначає процедуру створення та припинення їхньої діяльності, розмежовує поняття «громадська організація» і «політична партія». Згідно зі статтею 1 цього закону, громадська організація є формою громадського об'єднання, засновниками і членами якого є фізичні особи [47].

Основними ознаками громадських організацій є добровільність, незалежність від держави, неприбутковість, а також орієнтованість на досягнення спільних інтересів і суспільну користь. Поняття «громадська організація» тісно пов'язане із терміном «громада», що позначає самоврядну спільноту осіб, об'єднаних спільними інтересами і територією проживання.

У політології термін «громадські організації» базується на ширшому понятті «суспільні об'єднання», яке краще відповідає сучасним реаліям. Такі організації розглядаються як масові добровільні об'єднання громадян, що виникають з їхньої ініціативи для реалізації довгострокових цілей, мають статут і організовану структуру [32].

Громадські організації, як і неприбуткові та некомерційні об'єднання, належать до так званого «третього сектору економіки». Цей сектор охоплює незалежні, добровільні й неприбуткові об'єднання, діяльність яких спрямована на досягнення суспільного блага.

В Україні громадські організації спрямовані на реалізацію широкого спектра прав та інтересів громадян, що зумовлює необхідність їх класифікації за різними критеріями. На рис. 1.2 представлено типологію неприбуткових організацій за відповідними ознаками.

Класифікація неприбуткових організацій	
За податковим законодавством	18 типів неприбуткових організацій
За порядком фінансування	Бюджетне фінансування За рахунок внесків учасників Змішане фінансування
За засновниками	Засновані державою Засновані об'єднанням громадян Засновані фізичними або юридичними особами
За можливістю бути засновниками підприємств (організацій), здійснювати комерційну діяльність	Мають право засновувати підприємства Не мають права засновувати підприємства Мають обмежені права
За наявністю спільного майна	Мають спільне майно Не мають спільного майна
За рівнем державного регулювання і контролю	Рівень державного контролю високий Рівень державного контролю обмежений
За наявністю державної допомоги	Держава надає допомогу організації або її членам. Держава не надає допомоги
За використанням плану рахунків бухгалтерського обліку	План рахунків установ державного сектору План рахунків для підприємств
За сплатою ПДВ	Платники ПДВ Неплатники ПДВ
За складанням звітності	Складають і подають звітність за НП(С)БОДС Складають і подають звітність за НП(С)БО

Рис. 1.2. Класифікація неприбуткових установ [14, с. 5]

Як зазначає В.М. Кравчук, «третій сектор» відіграє ключову роль у задоволенні потреб громадян і захисті їхніх інтересів не лише перед державними структурами, а й перед ринковими механізмами. Його основною

метою є забезпечення загального блага, тоді як підприємницький сектор орієнтований переважно на власні економічні інтереси [26].

Суспільство в умовах сучасних трансформацій потребує наявність організацій, відмінних від підприємницьких, які вирішуватимуть соціальні проблеми на якісно новому рівні. Відповідно, некомерційні організації, що мають позитивний економічний та соціальний вплив на розвиток ринково-орієнтованого та демократичного суспільства у провідних країнах світу, повинні належним чином функціонувати в національній економіці.

Типологія неприбуткових громадських організацій варіюється залежно від підходів і критеріїв класифікації, запропонованих дослідниками (табл. 1.1).

Таблиця 1.1

Типологія неприбуткових громадських організацій

Загальні критерії класифікації:	Види
За суб'єктом діяльності	дитячі; молодіжні; жіночі; об'єднання ветеранів; спілки підприємців, роботодавців.
За сферою суспільного життя	просвітницькі; культурні; спортивні; творчі; екологічні.
За типом та напрямом діяльності	професійні спілки; благодійні організації; громадсько-політичні рухи; правозахисні; організації національних меншин.
За організаційно-правовою формою	громадські рухи; спілки; товариства; благодійні фонди; конгреси; асоціації; громадські установи.
Класифікація за Слінько Т.М. і Кушніренко О.	соціально-екологічні; природоохоронні; правозахисні; робітничий рух; громадсько-культурні; історико-патріотичні; творчі; спортивні; жіночі рухи; миротворчі рухи.
За функціями:	організаційні, неурядові, самоврядні, некомерційні, волонтерські.
За сферами діяльності	культура, освіта, наука, охорона здоров'я, екологія, соціальні послуги, філантропія.
За рівнем діяльності	місцеві, національні, регіональні, міжнародні
За складом	професійні, жіночі, молодіжні, етнічні
За соціально-правовим статусом	легальні, нелегальні.
За соціальною значущістю	прогресивні, консервативні, реакційні

Європейські моделі функціонування громадських організацій:

1. Корпоративна модель (Німеччина, Франція, Нідерланди):

–Організації великі за чисельністю, мають потужну структуру.

–Частково фінансуються державою, звільнені від багатьох податків.

2. Англосаксонська модель (США, Велика Британія):

– Базуються на принципі ідеологічної чи діяльнісної спорідненості.

– Фінансування багатоканальне, включаючи державні гранти.

3. Скандинавська модель (Швеція, Данія):

–Організації сфокусовані на сфері діяльності, не на ідеології.

–Держава активно підтримує громадські ініціативи.

4. Середземноморська модель (Італія, Іспанія):

– Громадський сектор менш розвинутий, ніж в інших моделях.

Класифікація громадських організацій дозволяє краще зрозуміти їхню структуру, діяльність і вплив на суспільство, а різні моделі функціонування вказують на специфіку їхнього розвитку в різних країнах світу [12].

Діяльність громадських організацій нерозривно пов’язана з її фінансовою діяльністю, що потребує належного документального оформлення та спрямування фінансового забезпечення відповідно до визначених цілей неприбуткових громадських організацій.

Для ефективного управління діяльністю громадських організацій необхідно дотримуватись таких принципів щодо реалізації отриманого фінансування:

1. Раціональне використання отриманих коштів відповідно до статутних завдань та цільового призначення.

2. Чітке розмежування бюджетного фінансування і самостійно зароблених коштів.

3. Зацікавленість у підсумках господарської діяльності.

4. Контроль з боку державних коштів і органів місцевого самоврядування за цільовим і раціональним використанням виділених грантових коштів.

5. Принцип матеріальної відповідальності перед учасниками фінансових відносин.

Діяльність неприбуткових організацій часто фінансується з державних бюджетів та фондів, за витрачанням коштів ведеться суворий контроль з боку держави і виникає необхідність правильного і повного відображення даних

витрат в бухгалтерському обліку для подальшого звітування і контролю.

Законодавство України має значні прогалини в регулювання діяльності неприбуткових організацій. Не розроблено механізмів фінансування та підтримки керівників громадських і культурних організацій. Фінансування культури при затвердженні бюджету плануються за залишковим принципом та часто урізаються для забезпечення інших потреб.

Серед основних недоліків законодавчої бази є: заборона створювати суспільно-корисні об'єднання, заборону юридичним особам створювати громадські організації, заборона займатись господарською діяльністю.

Крім того, що процес реєстрації неприбуткової організації є доволі довготривалий, що невиправдано скорочує кількість громадських організацій.

Таким чином, неприбуткові організації являють собою добровільне, незалежне об'єднання, діяльність якого орієнтована не на прибуток, а на досягнення визначених організацією цілей, захист інтересів громадян та вирішення соціальних проблем.

Неприбуткові або некомерційні організації, які є частиною так званого «третього сектору» економіки, поряд із державними установами та комерційними структурами, відіграють важливу роль у соціально-економічному розвитку країн. Їх основною метою є не отримання прибутку, а досягнення суспільно корисних цілей, таких як:

- реалізація соціальних і благодійних проєктів;
- підтримка культури, освіти, науки;
- захист прав і законних інтересів громадян;
- охорона здоров'я;
- сприяння розвитку фізичної культури та спорту;
- задоволення духовних і нематеріальних потреб громадян [26].

До таких організацій належать громадські об'єднання, спілки, фонди, асоціації тощо.

В Україні неприбуткові організації поділяються на дві основні групи:

1. Бюджетні – фінансуються за рахунок державного або місцевого бюджету.

2. Небюджетні – функціонують за рахунок добровільних внесків, грантів чи інших джерел, що не суперечать законодавству.

Також ці організації розрізняють за особливостями оподаткування та ознаками неприбутковості, що визначені Податковим кодексом України.

Варто зазначити, що чинні нормативно-правові акти, що стосуються діяльності неприбуткових організацій, потребують актуалізації та адаптації до сучасних потреб суспільства й економіки. Це пов'язано з необхідністю створення прозорих умов підвищення ефективності функціонування таких організацій, їх ефективності та відповідності новим викликам і завданням у соціально-економічній сфері.

Незважаючи на існуюче правове регулювання діяльності неприбуткових організацій, в Україні залишається низка проблем, зокрема: недостатньо чітка нормативна база щодо обліку, звітності та оподаткування; можливість зловживань з боку окремих організацій. Ці питання потребують системного підходу до вдосконалення законодавства, що включає дослідження особливостей діяльності неприбуткових організацій та розробку класифікаційних критеріїв для їх ефективного регулювання.

1.2. Проблемні питання організації обліку в неприбуткових організаціях

Сьогодні існує актуальна проблема недостатньо розробленої методології ведення обліку в неприбуткових організаціях, що зумовлює необхідність її вдосконалення з урахуванням сучасних викликів і умов діяльності.

Відсутність чітких методологічних підходів до відображення в бухгалтерському обліку операцій із цільовим фінансуванням, грантами, державною допомогою, а також доходами від наданих послуг або виконаних робіт, створює значні труднощі. Це стосується як використання цільових надходжень та доходів за призначенням у межах статутної діяльності, так і їх правильного визнання в звітному періоді для коректного оподаткування або обґрунтування права на звільнення від нього. Вказані питання демонструють недоліки методології та вимагають додаткових досліджень і розробки уніфікованих підходів.

О. Височан, автор численних публікацій [5–12], детально розглянув та надав рекомендації щодо обліку дебіторської та кредиторської заборгованості, а також обліку доходів майбутніх періодів і фінансування у небюджетних неприбуткових організаціях. У своїй праці [5] О.С. Височан зазначив, що багато теоретичних аспектів управління фінансово-господарською діяльністю суб’єктів третього сектору економіки досі комплексно не досліджено. Організація облікового процесу функціональної ланки грошових коштів та дебіторської заборгованості вимагає напрацювання єдиного підходу з врахуванням особливостей цільового фінансування статутної діяльності неприбуткових організацій.

Н.О. Гура зазначає, що облік грошових коштів та дебіторської заборгованості у неприбуткових організаціях «загальноприйнятий» [14, с. 6], звертаючи увагу на відсутність довгострокової дебіторської заборгованості, як одну з основних особливостей об’єктів бухгалтерського обліку у неприбуткових організаціях [14, с. 5].

У свою чергу, Л. Чижевська та Д. Осіпчук [72] висвітлили актуальні проблеми нормативного регулювання обліку цільового фінансування в таких організаціях, акцентуючи увагу на аспектах міжнародних та національних стандартів формування фінансової звітності.

К.Л. Багрій досліджено специфіку діяльності та концептуальні засади податкового обліку в профспілкових організаціях. Автором встановлено, що особливості діяльності неприбуткових організацій обумовлюють відповідні особливості податкового обліку в них, а також обмежений склад об'єктів обліку, наявність специфічних ділянок обліку. Концепція податкового обліку в профспілкових організаціях визначається особливостями діяльності цих установ, що зумовлює особливості у застосуванні принципів та елементів методу бухгалтерського обліку, а також специфіку об'єктів податкового обліку [2, с. 17].

Н. Гура [14, с. 3] зосередилася на специфіці діяльності неприбуткових організацій, яка спричиняє появу нових об'єктів обліку, непритаманних іншим економічним суб'єктам. Вона наголосила, що застосування принципів фінансового бухгалтерського обліку має враховувати вплив факторів, пов'язаних із специфікою системи оподаткування, відповідно до норм Податкового кодексу України.

Подібний підхід до взаємозв'язку методології та специфіки діяльності неприбуткових організацій висловлюють науковці Кейдалюк С. О. та Артюх О. В. [1, с. 398], які пропонують більш детально вивчити методи, засоби та облікові процедури, притаманні конкретним операціям з ознаками безприбутковості. Автор А. Толмачова [66, с. 464] акцентує увагу на побудові обліку цільових доходів у небюджетних неприбуткових організаціях, вважаючи це однією з найбільш актуальних і невирішених проблем. Наголошує на важливості розробки єдиних методичних підходів до формування облікової політики окремих неприбуткових структур з урахуванням виду їх статутної діяльності та відповідності класифікаційним вимогам реєстру неприбуткових організацій.

К. Тростянська та О. Крижановська [67, с. 184–185] також акцентують увагу на проблемах бухгалтерського обліку неприбуткових організацій, звертаючи увагу на різні наукові підходи до цільового фінансування як об’єкта обліку та оподаткування. На їхню думку, різні наукові підходи зумовлені неоднозначністю нормативно-правової бази щодо сутності та трактування категорій цільового фінансування. Методологія бухгалтерського обліку некомерційних організацій являє собою одну з найбільш гострих проблем реформування бухгалтерського обліку. Основні проблеми пов'язані з бухгалтерським обліком коштів цільового фінансування і їх використанням, обліком запасів, основних засобів та їх амортизацією. Виходом з ситуації, що склалася, могло б стати внесення поправок в чинні положення з бухгалтерського обліку або розробка галузевих стандартів для некомерційних організацій.

М.А. Шваб [74] у своїй науковій праці також описує проблему колізій, що виникають через використання несумісних термінів, категорій і понять, що призводить до різного тлумачення, що впливає на викривлення методології бухгалтерського обліку, а в кінцевому підсумку – на об’єктивність фінансової звітності. , статистична, податкова та інші форми звітності. Провівши власне дослідження нормативної бази організації бухгалтерського обліку в неприбуткових організаціях, ми дійшли висновку про реальну необхідність застосування наукових підходів до формування методології бухгалтерського обліку. Лише крізь призму теоретичних наукових підходів, професійного судження та проектного мислення сучасного бухгалтера, який володіє знаннями та розумінням чинного законодавства, можливо знайти логічне та законне вирішення науково-практичних завдань у цій сфері.

Н.А. Остап'юк., О.Л. Примаченко присвятили своє дослідження світовій практиці щодо нормативно-правового регулювання неприбуткової діяльності, що зумовлено не лише збільшенням кількості неприбуткових підприємств, а й посиленням ролі організацій неприбуткового сектору у суспільно-політичних та соціально-економічних процесах як основи організації бухгалтерського

обліку. У статті досліджено підходи до надання неприбуткового статусу юридичним особам, зареєстрованим на території Сполучених Штатів Америки, Австралії, Китайської Народної Республіки, Японії, Південно-Африканської республіки та України. Проаналізовано категорії підприємств та організацій, що можуть претендувати на отримання неприбуткового статусу [38].

О. М. Откаленко досліджує проблеми визначення поняття «неприбуткова організація» у термінологічній базі норм господарського, податкового та цивільного законодавства. Автор розкриває особливості діяльності неприбуткових організацій, умови внесення їх до Реєстру неприбуткових установ, визначає особливості діяльності, оподаткування, спільні та відмінні риси неприбуткових установ. Запропоновано їх класифікацію за різними ознаками: неприбутковістю, видами економічної діяльності, порядком оподаткування, порядком фінансування, рівнем державного контролю тощо. Розроблено організаційно-методичний стандарт аналізу діяльності неприбуткових організацій [39].

О.С. Височан, І.В. Борщук розкривають питання особливостей обліку у громадських об’єднаннях з урахуванням специфіки їх функціонування. Авторами наведено особливості діяльності громадських організацій та громадських спілок як окремих організаційно-правових форм громадських об’єднань. Установлено, що основними відмінностями громадських об’єднань, які впливають на ведення ними бухгалтерського обліку, є: неприбутковий статус, непідприємницька діяльність як пріоритет, добровільність участі, відсутність майнового інтересу з боку учасників, можливість співробітництва з міжнародними урядовими та неурядовими організаціями, можливість утворення відокремлених підрозділів (набуття всеукраїнського статусу), право на фінансову підтримку з бюджетів різних рівнів, цільовий характер розпоряджання коштами та іншим майном, активна взаємодія з органами державної влади та місцевого самоврядування, помірний зовнішній контроль над діяльністю [12].

Всі дослідження зосереджуються на питаннях неприбуткових організацій, які утворені та зареєстровані відповідно до чинного законодавства, що регулює діяльність організацій із ознакою неприбутковості. Важливим аспектом є внесення таких організацій до Реєстру неприбуткових установ та організацій державними податковими органами, відповідно до п. 133.4 Податкового кодексу України [42]. Не менш важливою є наявність у статутних чи установчих документах заборони розподілу отриманих доходів (прибутків) серед засновників, учасників чи членів організації, працівників (окрім заробітної плати та нарахування єдиного соціального внеску), членів органів управління та інших пов'язаних осіб. Крім того, статут повинен чітко визначати зобов'язання щодо передачі активів неприбутковим організаціям відповідного виду або зарахування їх до доходу бюджету в разі припинення діяльності організації через ліквідацію, злиття, поділ, приєднання чи перетворення [53].

Організація обліку в таких неприбуткових організаціях має методологічно базуватися на єдиних принципах. Зокрема, це стосується побудови облікової політики, розробки та затвердження внутрішніх Положень, що регулюють питання корпоративної етики та культури, а також правильного та прозорого ведення бухгалтерського документообігу в рамках чинного нормативно-правового поля. Крім того, важливо розробити штатний розпис організації, який враховує мету та цілі, визначені статутними вимогами, і забезпечує відповідність внутрішньої структури цим вимогам.

І. Б. Садовська, К. Є. Нагірська дослідили та систематизували методологічні та практичні підходи, які регламентують організацію бухгалтерського обліку неприбуткової організації в частині визнання цільового фінансування, цільових надходжень, відображення доходів від благодійних фондів та доходів від іншої діяльності, не забороненої чинним законодавством. Запропонована ними модель облікової політики неприбуткової організації як сукупність політик бухгалтерського, фінансового, податкового та управлінського обліку[57].

А. П. Макаренко, Л. А. Христенко в своїй праці [30] запропонували створити внутрішню службу аудиту, що підвищить ефективність внутрішнього контролю за відповідністю обліку доходів та витрат нормам чинного законодавства, коректному їх відображенню в обліку та фінансовій звітності благодійної організації та фінансовій звітності для Донора, відповідності критеріям прийнятності витрат за бюджетом проєкту. Для покращення обліку витрат запропоновано удосконалені схеми документообігу. Розроблені анкета, план та програма, робочі документи для проведення внутрішнього аудиту нададуть можливість аудитору вчасно виявити порушення, провести якісний аудит та надати пропозиції керівництву для оперативного і своєчасного прийняття управлінських рішень.

Я.В. Олійник вважає, що практична відсутність нормативно-правових актів з бухгалтерського обліку, які враховують особливості їх діяльності, обумовлюють необхідність проведення системних досліджень та науково-теоретичного обґрунтування методологічного, організаційного та методичного забезпечення ведення обліку неприбуткових організацій [34].

Головними проблемними аспектами щодо регулювання діяльності неприбуткових організацій, які вимагають вирішення на державному рівні, є: узгодження понятійного апарату; уточнення класифікації видів неприбуткових організацій з метою обліку та оподаткування; порядок ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності; забезпечення контролю за діяльністю неприбуткових організацій з боку держави, суспільства та донорів.

Першою проблемою законодавчого регулювання діяльності неприбуткових організацій є впорядкування понятійного апарату. У Конституції України застосовується термін «об’єднання громадян» [24]. Така сама термінологічна конструкція застосовується у Законі України «Про об'єднання громадян», який являється основним нормативним актом, що регулює діяльність неприбуткових організацій.

У ст. 1 цього Закону визначена сутність об'єднань громадян, якими є «добровільне громадське формування, створене на основі єдності інтересів для спільної реалізації громадянами своїх прав і свобод». У Цивільному кодексі України у ст. 85 використовується термін «непідприємницькі товариства» та наведене їх визначення, як тих, «які не мають на меті отримання прибутку для його подальшого розподілу між учасниками»[70].

У Податковому кодексі України (ПКУ) п. 14.1.121 застосовується термін «неприбуткові підприємства, установи та організації» як «підприємства, установи та організації, основною метою діяльності яких є не одержання прибутку, а провадження благодійної діяльності та меценатства і іншої діяльності, передбаченої законодавством» [42]. На нашу думку, якщо врахувати, що головною відмінністю таких організації є те, що мета їх діяльності не полягає в отриманні прибутку, то більш доцільним вважається дотримання підходу, який покладений в основу Податкового кодексу, а саме застосування терміну «неприбуткові підприємства, установи та організації».

Залунін В.Ф., Макарова Г.С. зауважують, що видів неприбуткових організацій багато, але всіх їх поєднує одне – відсутність в установчих документах такої мети створення, як отримання прибутку. Для отримання статусу неприбуткової організації бюджетні установи повинні зареєструватися в податковій інспекції за місцем знаходження як неприбуткова організація, де їй присвоюється код неприбуткової організації, та вона заноситься в Реєстр неприбуткових організацій: автоматизованої системи збору і накопичення інформації про неприбуткові організації [20].

Оскільки статус «неприбуткова організація» використовується виключно в податковому обліку, він жодним чином не впливає на бухгалтерський облік таких юросіб.

У статті Д.С. Осіпчук, Л.В. Чижевська, Г.Ю. Хоменко досліджено проблематику облікового відображення державних грантів неприбутковими організаціями. Показано ключові проблемні моменти методики визнання доходів від державних грантів неприбутковими організаціями. Авторами

досліджено виявлену проблематику відображення операцій з державними грантами та цільовими надходженнями у практиці неприбуткових організацій України. Окрім того, у статті висвітлено особливості відображення операцій з пасивними доходами в обліку неприбуткової організації. Більше того, у дослідженні подано порівняльний аналіз національної практики обліку грантів та пасивних доходів в Україні та в ряді зарубіжних країн [37].

Оскільки ні українські, ні міжнародні стандарти не містять конкретних рекомендацій щодо обліку операцій з державними грантами для неприбуткових організацій, основна увага стандартів зосереджена на комерційних підприємствах. У зв'язку з цим було визначено ключові аспекти, які можуть бути адаптовані для неприбуткових організацій. Зокрема, розроблено методику обліку операцій з грантами, пов'язаними з активами, яка спрямована на забезпечення точного розкриття залишків фінансування організації. Такий підхід дозволяє коректно визначати момент визнання доходу від гранту, уникаючи завищення доходів у майбутніх періодах, і таким чином дотримуватися принципу обачності.

Г.Т. Панишко в своїй праці розглядає нормативно-правове регулювання благодійних фондів як неприбуткових організацій в Україні. Діяльність благодійників і благодійних організацій має суспільний характер, що не суперечить їх взаємодії з органами державної влади і не позбавляє права на отримання державної підтримки. Фізичніта юридичні особи можуть займатися благодійництвом разом з відповідними благодійними організаціями, зареєстрованими в установленому законодавством порядку. Благодійна організація може одночасно займатися декількома видами благодійної діяльності. Конкретні її напрями визначаються благодійниками і Статутами (Положеннями) благодійних організацій [41].

Законодавство України про благодійну діяльність та благодійні організації базується на Конституції України [24].Другим за значенням, після Конституції України є Цивільний Кодекс України [70], а також Закон України «Про благодійну діяльність та благодійні організації» [45]. Цей Закон втратив

чинність на підставі Закону України № 5073-VI від 05.07.2012. Благодійність організацій регулюється низкою міжнародних договорів України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, та іншими нормативно-правовими актами.

Отже, організація обліку в неприбуткових організаціях має низку проблемних аспектів, пов'язаних із специфікою їх діяльності, нормативним регулюванням і вимогами до звітності. Основні проблеми можна розділити на кілька груп (табл. 1.2).

Таблиця 1.2

Проблемні питання організації обліку в неприбуткових організаціях

Напрям	Характеристика
1. Невизначеність нормативної бази	Недостатня деталізація законодавчих норм, що регулюють діяльність неприбуткових організацій, зокрема в частині бухгалтерського обліку та звітності. Відсутність єдиних стандартів обліку, адаптованих до особливостей неприбуткової діяльності. Постійні зміни в законодавстві, що ускладнюють адаптацію облікових процесів.
2. Особливості оподаткування	Складність дотримання вимог Податкового кодексу щодо статусу неприбутковості. Питання класифікації доходів і витрат, зокрема розмежування цільового та нецільового фінансування, що може призводити до ризику втрати статусу неприбутковості. Складності в обліку податкових пільг та їх документального підтвердження.
3. Облік надходжень і	Відсутність чітких правил обліку благодійних внесків, грантів, цільового фінансування. Проблеми з розподілом витрат на
витрат	адміністративні та операційні потреби. Складності в обліку і звітності по багаторічних грантах або проектах.
4. Звітність	Високі вимоги до підготовки фінансової, податкової та статистичної звітності. Невідповідність між міжнародними стандартами фінансової звітності (МСФЗ) для неприбуткових організацій і місцевими правилами. Додаткове навантаження через подання звітів до донорів та партнерів, що часто мають свої вимоги.
5. Кадрові проблеми	Нестача кваліфікованих бухгалтерів із досвідом роботи у сфері неприбуткової діяльності. Низький рівень автоматизації облікових процесів, що збільшує ризик помилок і навантаження на персонал.
6. Контроль і аудит	Недостатньо ефективний контроль за цільовим використанням коштів. Відсутність чітких механізмів внутрішнього аудиту. Високі вимоги до зовнішнього аудиту, який є обов'язковим для багатьох неприбуткових організацій, що працюють із міжнародними грантами.

Джерело: сформовано автором

Покращення облікових процесів у неприбуткових організаціях сприятиме підвищенню їхньої ефективності, прозорості та довіри з боку держави, донорів і суспільства.

Таким чином, неприбуткові організації відіграють важливу соціальну роль у ринковій економіці, сприяючи задоволенню суспільних потреб у галузях науки, культури, освіти, охорони здоров'я, екології, благодійності та інших сферах. Їхня діяльність не спрямована на отримання прибутку, а реалізується з метою загального добробуту. У таких умовах реформування бухгалтерського обліку з орієнтацією на міжнародні стандарти та його гармонізація з вимогами податкового законодавства стає важливим завданням для ефективного функціонування цього сектору. Це, у свою чергу, вимагає вдосконалення нормативно-правової бази, яка регулює діяльність неприбуткових організацій як економічних суб’єктів і об’єктів бухгалтерського обліку.

Попри значну суспільну важливість цих організацій, питання ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності неприбуткових установ в Україні залишаються недостатньо вивченими. Існує явний дефіцит наукових досліджень, присвячених специфіці діяльності таких організацій у контексті бухгалтерського обліку. Це створює певний вакуум у теоретичному обґрунтуванні методології обліку, який би враховував особливості функціонування неприбуткових організацій та вимоги до їхньої фінансової звітності.

Особливої актуальності проблема набуває в умовах, коли держава приділяє недостатню увагу розвитку нормативного регулювання в цій сфері. Це призводить до невизначеності у підходах до формування облікової політики, недостатньої прозорості звітності, а також можливих ризиків втрати статусу неприбуткової організації через помилки у веденні обліку чи порушення умов використання коштів [52].

Ключовими напрямками вдосконалення є:

1. Розробка уніфікованої методології обліку з урахуванням міжнародних стандартів фінансової звітності, що забезпечить прозорість діяльності неприбуткових організацій та підвищить довіру з боку держави, донорів і громадськості.

2. Гармонізація з податковим законодавством, яка дозволить уникнути колізій між обліковими і податковими вимогами.

3. Збільшення кількості навчальних і практичних посібників, що висвітлюють аспекти обліку та звітності неприбуткових організацій, а також поширення кращих практик серед фахівців.

4. Створення системи контролю і моніторингу за діяльністю неприбуткових організацій, яка допоможе зменшити ризики зловживань та нецільового використання коштів.

Отже, удосконалення нормативно-правового забезпечення та розвиток теоретичних основ бухгалтерського обліку для неприбуткових організацій є необхідними умовами їхньої ефективної діяльності в сучасному економічному середовищі. Це сприятиме не лише підвищенню прозорості, але й зміцненню довіри до цього важливого сегмента економіки.

1.3. Законодавче регулювання та зарубіжний досвід діяльності неприбуткових організацій як основа організації бухгалтерського обліку

Ефективне функціонування неприбуткових організацій значною мірою залежить від чіткої нормативно-правової бази, яка регламентує їхню діяльність. Законодавче регулювання визначає статус неприбуткової організації, її правовий режим, порядок формування доходів, витрат, а також встановлює правила бухгалтерського обліку, що є основою для забезпечення прозорості діяльності таких установ.

Тема неприбуткової діяльності традиційно викликає широкий інтерес та

суперечки в економічній, політичній та соціальній площинах. Це пояснюється тим, що податкові пільги, які надаються таким організаціям, разом із можливістю впливу на суспільні настрої, часто стають інструментом політичного чи економічного тиску. Крім того, неприбуткові організації нерідко використовуються як механізм ухилення від оподаткування, що зумовлює посилений контроль із боку державних органів у багатьох країнах.

Досліджуючи специфіку діяльності неприбуткових організацій, доцільно розглянути процес отримання ними цього статусу в таких країнах, як США, Австралія, Китай, Японія, Південно-Африканська Республіка (ПАР) та Україна.

У США процес визнання організації неприбутковою є досить складним і багатоступеневим через розбіжності між федеральним та місцевим законодавством. Податкове управління США (Internal Revenue Service, IRS) здійснює контроль над такими організаціями та поділяє їх на кілька категорій залежно від напрямку діяльності:

- Соціальні програми (захист малозабезпечених, догляд за вразливими категоріями населення);
- Благодійні фонди (збір коштів для підтримки інших неприбуткових організацій чи грантові програми);
- Асоціації працівників;
- Професійні об’єднання;
- Спортивні клуби;
- Братерські та соціально-оздоровчі клуби (організація відпочинку, виплати у випадку нещасних випадків);
- Релігійні об’єднання;
- Освітні, медичні та культурні установи.

Процедура реєстрації неприбуткової організації передбачає подання заяви з детальним розкриттям інформації про засновників, джерела фінансування, мету діяльності та механізми розподілу отриманих коштів. Після ретельної перевірки IRS приймає рішення щодо надання статусу

неприбутковості [22].

В Австралії діяльність неприбуткових організацій регулюється Австралійським податковим управлінням (АТО), яке розрізняє два основні типи організацій:

1. Благодійні установи.

2. Інші організації, які не мають комерційної мети.

Благодійні організації зобов'язані:

- Мати чітко визначену мету, спрямовану на суспільне благо.
- Подати заяву до Австралійської комісії з благодійних та неприбуткових організацій (ACNC) для підтвердження статусу.
- Подати документи до АТО для отримання податкових пільг.

Законодавство Австралії передбачає значну кількість форм неприбуткових організацій: церкви, культурні та освітні заклади, центри з догляду за дітьми, музеї, бібліотеки, притулки для безпритульних, спортивні клуби тощо. Цікаво, що організації, які не є благодійними, можуть самостійно оцінити відповідність вимогам неприбутковості та подати заяву на пільги до АТО.

У Китаї неприбуткові організації діють відповідно до «Тимчасових заходів із реєстрації приватних некомерційних організацій». Процес реєстрації є суворим і складається з чотирьох етапів:

1. Подання заявки з розкриттям джерел фінансування, установчих документів та даних про засновників.

2. Перевірка поданих документів.

3. Прийняття рішення про надання статусу неприбутковості.

4. Видача офіційного сертифіката.

Вимоги до організацій у КНР значно суворіші порівняно з іншими країнами. Наприклад, у засновників вимагають надати детальні відомості про попередні судимості та політичну діяльність. Основні напрями роботи таких організацій включають освіту, медицину, культуру, спорт, соціальну допомогу та надання юридичних послуг.

Неприбуткова діяльність у Японії регулюється Законом про сприяння спеціалізованій неприбутковій діяльності. Головні принципи:

- Відсутність діяльності на користь окремих осіб чи компаній.
- Заборона на участь у політичній активності.

Для реєстрації необхідно подати до губернатора відповідної префектури розширений пакет документів, зокрема статут, список членів, бюджет, план діяльності на рік тощо. Організації можуть працювати у таких напрямах, як охорона здоров'я, екологія, наукова діяльність, освіта, захист прав людини та інші.

У Південно-Африканській Республіці (ПАР) неприбуткові організації функціонують відповідно до Закону про неприбуткові організації (1997 р.). До них належать трести, компанії та асоціації, створені для суспільного блага. Їх прибуток не може розподілятися між членами [19].

Процес реєстрації передбачає подання заяви, установчих документів та додаткових відомостей на вимогу органу реєстрації. У ПАР існує понад 60 сфер, у яких організації можуть отримати неприбутковий статус, включаючи гуманітарну допомогу, екологічні проєкти, охорону здоров'я, спорт, культуру та освіту [18; 19].

Діяльність неприбуткових організацій суттєво залежить від національних умов, однак усі країни прагнуть забезпечити прозорість роботи таких установ. Водночас спільною метою є максимальна спрямованість їх діяльності на суспільне благо.

Відповідно до статті 85 Цивільного кодексу України (ЦКУ), непідприємницькі товариства – це юридичні особи, які отримують прибуток не для його розподілу між учасниками, а для досягнення статутних цілей. Водночас стаття 86 ЦКУ дозволяє таким організаціям займатися підприємницькою діяльністю, якщо це не суперечить законодавству та їх статуту [70].

Згідно з пунктом 14.1.121 Податкового кодексу України (ПКУ), неприбуткові організації – це суб'єкти, основною метою яких є не отримання

прибутку, а виконання благодійних, меценатських чи інших суспільно корисних завдань. Для отримання статусу неприбутковості організація має бути включена до Реєстру неприбуткових установ та організацій [42].

Діяльність неприбуткових організацій регулюється такими законами України, як:

- «Про об'єднання громадян»;
- «Про свободу совісті та релігійні організації»;
- «Про гуманітарну допомогу»;
- «Про благодійництво та благодійні організації».

Необхідною умовою для отримання статусу неприбуткової організації або установи є включення до відповідного Реєстру. Згідно з Класифікатором видів економічної діяльності (КВЕД), по виду економічної діяльності НПО належать до різних секцій. Треба відзначити, що це певним чином ускладнює отримання статистичної інформації про їх діяльність [13].

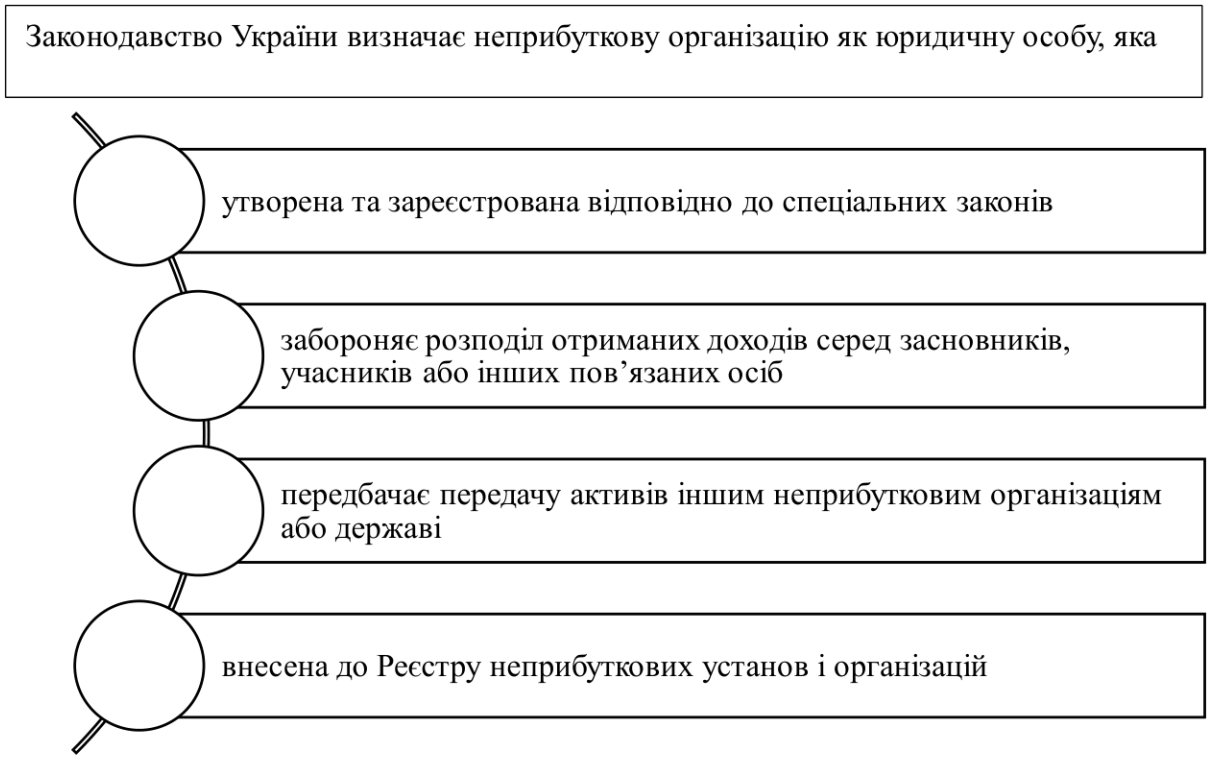

Рис. 1.3. Основи законодавчого регулювання неприбуткових організацій в Україні

Джерело: Сформовано автором на основі [38]

Таким чином, в українському законодавстві виділяють 8 груп ПЗ з особливостям оподаткування, залежно від виду одержуваних доходів і 16 видів - за ознаками неприбутковості.

В Україні основними нормативними актами, що регулюють діяльність неприбуткових організацій, є Податковий кодекс України, Закон «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», а також спеціальні закони, що визначають порядок функціонування певних видів неприбуткових установ. Однак існують проблеми, пов’язані з недостатньою деталізацією окремих норм та відсутністю єдиного підходу до регулювання обліку.

Відповідно до статті 133 Податкового кодексу України, неприбуткова організація визначається як юридична особа, яка одночасно відповідає чотирьом ключовим критеріям:

1. Утворення та реєстрація відповідно до законодавства: організація повинна бути створена та зареєстрована у порядку, визначеному законом, що регулює діяльність саме цієї категорії неприбуткових організацій.

2. Обмеження на розподіл доходів: Установчі документи мають передбачати заборону на розподіл отриманих доходів (прибутків) чи їх частини серед:

- засновників;
- членів організації;
- працівників (за винятком оплати праці та нарахування єдиного соціального внеску);
- членів органів управління;
- інших осіб, пов’язаних з організацією.

3. Передача активів у разі припинення діяльності: у випадку ліквідації чи реорганізації організації її установчі документи мають містити вимогу передати активи одній або кільком:

- неприбутковим організаціям відповідного типу;
- юридичним особам, які здійснюють недержавне пенсійне забезпечення відповідно до закону (для недержавних пенсійних фондів);

- бюджету (якщо активи не можуть бути передані згідно з попередніми пунктами).

4. Включення до Реєстру неприбуткових установ та організацій: для отримання статусу неприбутковості організація повинна бути зареєстрована в Реєстрі неприбуткових установ та організацій, що ведеться контролюючим органом.

У Додатку А наведено перелік неприбуткових установ та організацій із зазначенням для кожної групи, згідно з ПКУ.

Ці вимоги спрямовані на забезпечення прозорості діяльності неприбуткових організацій, контроль за використанням їхніх ресурсів, а також запобігання можливим зловживанням у цій сфері.

Для прикладу розглянемо ряд законів та підзаконних актів, якідають можливість державної реєстрації благодійних організацій, надання ними гуманітарної допомоги тощо:

- Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про порядок державної реєстрації благодійних організацій» від 30.03.1998 р. № 382;
- Закон України «Про гуманітарну допомогу» від 22.11.1999 р. № 1192-XIV;
- Закон України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань»від 15.05.2003 р. № 755-IV;
- Закон України «Про громадські об'єднання» від 22.03.2012 р. № 4572-VI (Відомості Верховної РадиУкраїни (ВВР), 2013, № 1, ст.1)
- Наказ Міністерства юстиції України «Про затвердження форм заяв у сфері державної реєстрації юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань» від 18.11.2016 р. № 3268/5 [55].

У Закон України «Про благодійну діяльність та благодійні організації» від 05.07.2012 р. № 5073-VI були внесені окремі правки та доповнення (редакція від 16.04.2022, підстава № 2173-IX) [45]. Безпосередніми формами здійснення благодійної діяльності суб'єктами благодійництва, відповіднодо

цього Закону є:

- надання одноразової фінансової, матеріальної та іншої допомоги;
- надання систематичної фінансової,матеріальної та іншої допомоги;
- фінансування конкретних цільовихпрограм;
- допомога на основі договорів(контрактів) про благодійну діяльність;
- дарування або дозвіл на безоплатне (пільгове) використання об'єктів власності
- дозвіл на використання своєї назви,емблеми, символів;
- надання безпосередньої допомоги особистою працею, послугами чи передачею результатів особистої творчої діяльності;
- прийняття на себе витрат по безоплатному, повному або частковому утриманню об'єктів благодійництва;
- здійснення інших благодійних заходів, не заборонених законом.

Благодійні організації набувають правта обов'язків юридичної особи з моменту їх державної реєстрації, що передбачає включення відповідного запису до Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань. Засновниками благодійних організацій можуть бути дієздатні фізичні та юридичніособи, крім органів державної влади, органів місцевого самоврядування, інших юридичних осіб публічного права.Державну реєстрацію благодійної організації здійснюють у загальному порядкуреєстрації юридичних осіб державні реєстратори за місцем знаходження благодійних організацій відповідно до Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань» [41].

Благодійна організація, яка відповідає вимогам податкового законодавства,не є платником податку на прибуток та включається до реєстру неприбуткових установ та організацій з ознакою неприбутковості (0036).

Законодавчі норми встановлюють загальні принципи ведення бухгалтерського обліку в неприбуткових організаціях:

- Прозорість та підзвітність. Організації зобов’язані чітко фіксувати всі операції з надходження та витрачання коштів.
- Цільове використання ресурсів. Доходи повинні бути спрямовані виключно на виконання статутних завдань організації.
- Спрощення обліку. Для невеликих організацій передбачена можливість спрощеної форми обліку.

Особливістю бухгалтерського обліку неприбуткових організацій є необхідність розподілу доходів та витрат за джерелами фінансування:

1. Кошти від членських внесків.
2. Гранти та благодійні пожертви.
3. Надходження від господарської діяльності (у разі, якщо вона дозволена статутом).

Діяльність неприбуткових організацій супроводжується значними ризиками, що виникають через необхідність суворого контролю за рухом фінансових ресурсів. Основна мета такого контролю – забезпечення збалансованості доходів і витрат. У цьому контексті ключову роль відіграє ефективно організований бухгалтерський облік, який тісно пов’язаний із загальною системою управління бізнес-процесами неприбуткової організації.

Отже, в даному розділі розглянуто підходи до організації діяльності неприбуткових установ у таких країнах, як Україна, Австралія, США, Японія, Китай та Південно-Африканська Республіка. Спільною рисою, що об’єднує законодавства цих країн, є те, що неприбуткова організація не обов’язково повинна мати виключно альтруїстичну мету. Її діяльність може бути спрямована на задоволення інтересів окремих груп суспільства — релігійних громад, об’єднань співвласників багатоквартирних будинків, професійних спілок тощо.

Водночас у багатьох країнах неприбутковий статус використовується як інструмент державної політики для стимулювання розвитку окремих сфер. Наприклад:

- В Австралії, яка регулярно страждає від масштабних лісових пожеж, неприбутковий статус можуть отримати організації, що займаються охороною навколишнього середовища.
- В Японії, де часто відбуваються землетруси та цунамі, держава надає неприбутковий статус організаціям, що займаються ліквідацією наслідків стихійних лих.
- У Китаї, з огляду на задекларовану турботу про здоров'я населення, неприбутковими можуть бути визнані заклади охорони здоров'я та організації, пов'язані зі спортом.

Таким чином, досвід інших країн демонструє, що розширення переліку сфер діяльності, які можуть претендувати на неприбутковий статус, є потужним інструментом для реалізації державної політики. Це питання потребує подальших досліджень і наукових обговорень в Україні, оскільки такий підхід сприятиме ефективному вирішенню соціальних, економічних і екологічних проблем.

В Україні неприбуткові організації становлять приблизно чверть усіх суб'єктів господарювання, зареєстрованих у Єдиному державному реєстрі підприємств та організацій. Тому їхній вплив на суспільне життя та економіку є вагомим, а вдосконалення підходів до їх регулювання має стати одним із пріоритетів державної політики.

Законодавче регулювання є фундаментом для організації бухгалтерського обліку в неприбуткових організаціях. Чіткі нормативні вимоги забезпечують прозорість їхньої діяльності, підвищують довіру з боку громадськості та сприяють ефективному використанню ресурсів. Удосконалення законодавчої бази, зокрема в частині обліку, є важливим напрямом для розвитку сектора неприбуткових організацій в Україні.

Висновки до 1-го розділу

В результаті дослідження теоретичних основ організації обліку в неприбуткових організаціях можна зробити наступні висновки.

1. До неприбуткових організацій відносять структурні формування у вигляді бюджетних установ чи інших видів небюджетних організацій, створені для провадження наукової, освітньої, культурної, оздоровчої, екологічної, релігійної, благодійної, соціальної, політичноїта іншої діяльності, які задекларували в установчих документах мету задоволення потреб та інтересів своїх членів та інших громадян у межах, визначених чинним законодавством України, виключно без мети отримання прибутку.

2. Організація обліку в неприбуткових організаціях стикається з низкою проблем, зумовлених як недосконалістю нормативно-правового регулювання, так і специфікою їхньої діяльності. Основні труднощі полягають у відсутності чітких методичних рекомендацій щодо обліку окремих операцій, недостатній адаптації до міжнародних стандартів, а також у складнощах, пов’язаних із дотриманням вимог податкового законодавства.

Особливості діяльності неприбуткових організацій вимагають спеціальних підходів до обліку цільового фінансування, розподілу доходів і витрат, формування звітності, а також управління ризиками, пов’язаними з втратою статусу неприбутковості. Виявлено необхідність розробки єдиної методології обліку, яка б враховувала специфіку діяльності таких організацій та забезпечувала достовірність і прозорість фінансової інформації.

Удосконалення облікових процедур, підвищення рівня обізнаності працівників та інтеграція новітніх технологій можуть значно сприяти вирішенню існуючих проблем. Такий підхід забезпечить відповідність обліку сучасним стандартам, підвищить якість звітності й сприятиме

3. Нормативно-правове регулювання обліку в неприбуткових організаціях частково вирішує ключові питання, пов’язані з дотриманням податкових вимог, правильним відображенням операцій у бухгалтерському обліку, визнанням доходів і витрат відповідно до принципів фінансового

обліку, а також з плануванням бюджету та застосуванням сучасних інструментів управлінського обліку. Проте нормативна база має певні суперечності, що ускладнюються недостатнім методичним забезпеченням процесу розробки внутрішніх документів, зокрема, політики ведення обліку.

РОЗДІЛ 2
ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ МІЖНАРОДНОГО БЛАГОДІЙНОГО ФОНДУ «МІСІЯ В УКРАЇНУ»

2.1. Особливості організації бухгалтерського обліку міжнародного благодійного фонду «Місія в Україну»

Базою дослідження є Міжнародний благодійний фонд «Місія в Україну», який з 1998 року допомагає жінкам із небажаною вагітністю і дітям з інвалідністю та їх сім'ям у Житомирі та Житомирській області. Усі послуги соціально незахищеним родинам надаються безкоштовно завдяки пожертвам українських та іноземних благодійників. Застосовуючи індивідуальний підхід, наша мультидисциплінарна команда спеціалістів розробляє програми реабілітації для кожної дитини, що дозволяє отримати гарні результати.

Адреса головного офісу МБФ «Місія в Україну»: м. Житомир, вул. Старовільська, 29; тел. 067-412-88-82; 093-358-22-62; (0412) 42–29-18.

Юридична особа МБФ "МІСІЯ В УКРАЇНУ", код ЄДРПОУ 21688006, було зареєстровано 11.06.1998. Розмір статутного капіталу юридичної особи складає 0,00.

Повне найменування юридичної особи: Міжнародний благодійний фонд МІСІЯ В УКРАЇНУ. Скорочена назва: МБФ «МІСІЯ В УКРАЇНУ». Назва англійською: international charitable foundation MISSION TO UKRAINE.

Уповноважені особи: Лоутон Доналд Брайен, Венгловська Ірена Йосипівна.

Види діяльності:

Основний: 88.99 Надання іншої соціальної допомоги без забезпечення проживання, н.в.і.у.

Інші:

- 86.21 Загальна медична практика.

- 86.23 Стоматологічна практика.
- 94.99 Діяльність інших громадських організацій, н.в.і.у.

Упродовж 2021 року послуги Міжнародного благодійного фонду «Місія в Україну» отримала 11,5 тисяч клієнтів – родин з Житомира та області. Завдяки підтримці фонду 401 жінка з небажаною вагітністю знайшла вихід із кризової ситуації та отримала допомогу у нашому фонді. У результаті підтримки 415 малюків народилися попри непрості сімейні обставини наших підопічних.

У 2022 році Міжнародний благодійний фонд «Місія в Україну» допоміг побачити світ понад чотирьом сотням малюків, надавши підтримку їхнім матерям, які опинилися у складному становищі. Окрім того, упродовж «воєнного» року фонд розширив перелік послуг.

Про це йдеться у щорічному звіті МБФ «Місія в Україну», який із 1998 року безкоштовно допомагає жінкам із небажаною вагітністю і дітям з інвалідністю та їх сім'ям у Житомирі та Житомирській області.

Із 24 лютого 2022 року МБФ «Місія в Україну» не припиняв допомагати тим, хто цього найбільше потребував, а також розширив перелік послуг. Лише за період із березня по грудень 2022 року МБФ «Місія в Україну» отримав 34 гуманітарних вантажі, видано понад 125000 кг гуманітарної та благодійної допомоги. Із метою сприяння обороноздатності та мобілізаційній готовності країни й захисту населення в умовах воєнного стану було надано допомоги для ЗСУ на суму 2769314 грн. За 2022 рік Фондом сплачено податків та зборів на загальну суму 3328145 грн до державного та місцевого бюджетів. Збережені наявні та створюються нові робочі місця. На даний час у Фонді працюють 38 фахівців, понад 100 волонтерів присвятили близько 7000 годин свого часу на добрі справи.

У 2023 році МБФ «Місія в Україну» продовжував надавати допомогу своїм підопічним: 332 дитини з інвалідністю отримали 5511 послуг комплексної медико-соціальної реабілітації. Із них послуги лікарів отримали 167 дітей, 211 дітей з інвалідністю отримали комплексні послуги на курсах

реабілітації, 98 дітей відвідали групові розвиваючі заняття у відділі соціальної реабілітації. Програмою видачі безкоштовних ліків «Життя без болю» скористались 332 пацієнти амбулаторії Фонду, – це 1243 звернення про допомогу у вигляді медикаментів. Також допомогою Фонду скористались 355 батьків, які виховують дітей з інвалідністю.

Кількість звернень по допомогу постійно збільшується. Командою допомоги жінкам із небажаною вагітністю проведено 2571 консультація. Новою послугою надання психологічної допомоги членам сімей підопічних під час воєнних дій, у тому числі клієнтам зі статусом ВПО, скористались 357 жителів області. Загалом, різними видами допомоги відділу за рік охоплено 1475 жителів області. Завдяки підтримці, 405 жінок з небажаною вагітністю знайшли вихід із кризових ситуацій та отримали допомогу у Фонді. Результатом допомоги є 407 малюків, які народилися попри непрості сімейні обставини та війну. Загалом, із 1998 року понад 3500 дітей народились завдяки програмі підтримки жінок із небажаною вагітністю.

МБФ «Місія в Україну» продовжує опікуватись Романівським психоневрологічним інтернатом Житомирської обласної ради, де 83 хлопці з інвалідністю, у тому числі зі статусом ВПО, отримують допомогу через гуманітарні та реабілітаційні програми. 2605 учнів і студентів навчальних закладів Житомирщини пройшли програму «Профілактика ризикованої поведінки» з метою запобігання небажаної вагітності, венеричних захворювань і залежностей. Наразі заняття та зустрічі проводяться очно з дотриманням усіх умов щодо безпеки підопічних.

Об’єктивний і прозорий облік МБФ «Місія в Україну» забезпечує належним чином відпрацьована облікова політика, як внутрішній документ (положення), в якому визначений систематизований набір правил, принципів, методики і процедур ведення обліку. МБФ «Місія в Україну» розглядає облікову політику в плані сукупності політик бухгалтерського, фінансового, податкового, управлінського обліку.

Дослідження специфіки діяльності МБФ «Місія в Україну» наведена в

табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Вплив особливостей основної діяльності МБФ «Місія в Україну» на побудову бухгалтерського обліку

Особливості діяльності	Вплив на побудову бухгалтерського обліку
Цільове фінансування та добровільні пожертви	- Ведення обліку надходжень і використання коштів на окремих субрахунках для забезпечення прозорості використання.
	- Забезпечення звітності перед донорами щодо використання коштів відповідно до умов грантів чи пожертвувань.
Гуманітарна допомога у вигляді товарів, послуг або матеріальних цінностей	- Оприбуткування гуманітарної допомоги за справедливою вартістю відповідно до вимог національних стандартів.
	- Забезпечення належного документального оформлення надходження та розподілу допомоги серед отримувачів.
Безкоштовне надання послуг та допомоги	- Відображення операцій надання послуг і передачі допомоги у фінансовій звітності для оцінки обсягу діяльності.
	- Застосування спрощеного підходу до оцінки впливу таких операцій на фінансові результати.
Ведення статутної діяльності без мети отримання прибутку	- Організація обліку доходів і витрат із виділенням статутних витрат.
	- Використання спеціальних рахунків для обліку цільового фінансування та благодійної допомоги.
Соціальна відповідальність та прозорість діяльності	- Забезпечення громадського доступу до фінансової звітності.
	- Регулярне складання звітів для донорів, державних органів та громадськості.
Отримання грантів від іноземних та національних донорів	- Ведення валютного обліку відповідно до стандартів бухгалтерського обліку в умовах змін валютних курсів.
	- Дотримання умов договорів і забезпечення цільового використання коштів.
Фінансування адміністративних та організаційних витрат за рахунок цільових коштів	- Відокремлений облік адміністративних витрат для забезпечення контролю за їхнім рівнем.
	- Відображення таких витрат у складі звітності для донорів.
Діяльність у сфері охорони здоров’я, освіти та соціального захисту населення	- Облік видатків за напрямами (охорона здоров’я, освіта, соціальний захист) для підготовки аналітичної звітності.
	- Використання додаткових рахунків для контролю витрат за проектами.
Робота з великим обсягом готівкових та безготівкових операцій	- Дотримання обмежень на готівкові розрахунки та встановлення лімітів каси.
	- Організація касової дисципліни та контроль за рухом грошових коштів.

Така структура бухгалтерського обліку сприяє ефективному управлінню фінансами, дотриманню вимог законодавства та забезпеченню

прозорості діяльності МБФ «Місія в Україну».

Модель облікової політики МБФ «Місія в Україну» продемонстрована на рис. 2.1.

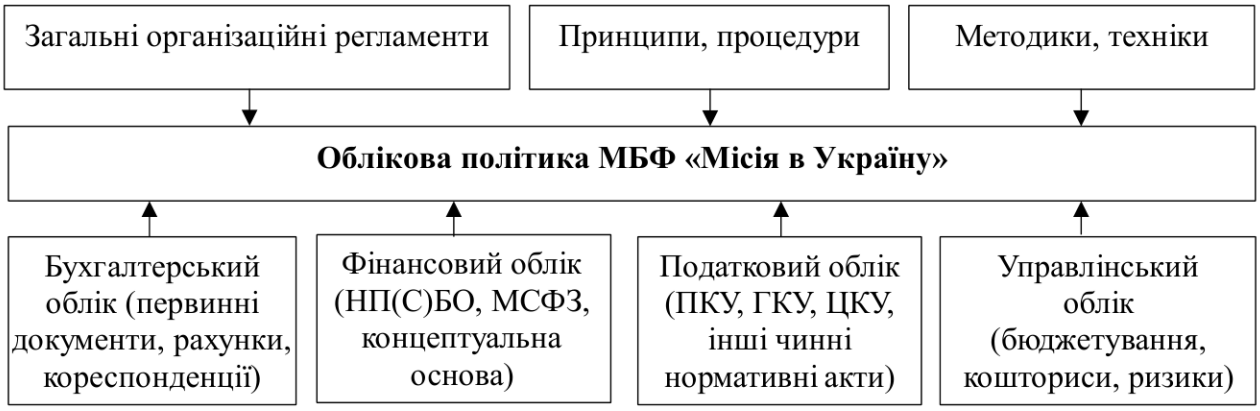

Рис. 2.1. Модель облікової політики МБФ «Місія в Україну»

МБФ «Місія в Україну» може придбавати, отримувати безоплатно, виробляти тощо будь-які активи, які потрібні йому для здійснення своєї статутної діяльності. А саме:

- придбавати, орендувати, використовувати безоплатно, будувати самостійно нерухоме майно – землю, будівлі чи приміщення;
- придбавати, орендувати, використовувати безоплатно, виробляти самостійно рухоме майно – автомобілі, меблі, обладнання і т.д. Якщо МБФ «Місія в Україну» є власником автомобіля, який є об’єктом оподаткування транспортним податком, вона повинна декларувати та сплачувати цей податок на загальних підставах;
- здійснювати ремонт нерухомого і рухомого майна – власного, орендованого чи наданого в користування;
- виробляти, придбавати чи отримувати безоплатно запаси (матеріали, тару, продукцію тощо);
- придбавати пальне для використання його на власні цілі;
- придбавати чи отримувати безоплатно роботи та послуги сторонніх осіб і т.д.

Для відображення витрат в бухгалтерському обліку МБФ «Місія в

Україну» застосовує НП(С)БО 16. Витратами звітного періоду визнаються або зменшення активів, або збільшення зобов'язань, що призводить до зменшення власного капіталу підприємства (за винятком зменшення капіталу внаслідок його вилучення або розподілу власниками), за умови, що ці витрати можуть бути достовірно оцінені (п. 6 НП(С)БО 16).

Для відображення в бухгалтерському обліку інформації про понесені витрати МБФ «Місія в Україну» використовують рахунки тільки класу 9 «Витрати діяльності». На дату визнання витрат МБФ «Місія в Україну» визнає і доходи (в сумі таких витрат). Це пов'язано з тим, що будь-які надходження неприбуткової організації мають цільовий характер використання. А правила бухгалтерського обліку цільового фінансування прописані в п. 17 – 18 НПСБО 15.

Облік грошових коштів і дебіторської заборгованості в МБФ «Місія в Україну» здійснюється з урахуванням основних принципів фінансового управління для неприбуткових організацій. Це забезпечує прозорість, відповідність законодавству та ефективне використання ресурсів фонду для досягнення його статутних цілей. Основні аспекти, на які орієнтується фонд:

- Цільове використання коштів, спрямованих на реалізацію благодійних програм та проектів відповідно до затвердженого кошторису доходів і витрат.
- Формування фінансових ресурсів виключно з зовнішніх джерел: пожертвувань, грантів, бюджетних асигнувань, благодійної допомоги та інших видів підтримки.
- Відкритість і підзвітність, що передбачає громадський контроль, прозорість фінансової діяльності фонду та відсутність комерційної таємниці.
- Витратний характер діяльності, без орієнтації на отримання прибутку чи самоокупність.
- Дотримання нормативних вимог у документуванні та відображенні всіх господарських операцій, що стосуються руху грошових коштів та дебіторської заборгованості.

– Підзвітність донорам і благодійникам, які є джерелом фінансування фонду.

– Соціальна та моральна відповідальність співробітників і партнерів фонду за досягнення позитивних результатів благодійної діяльності.

– Реалізація виключно статутних завдань, орієнтованих на підтримку вразливих верств населення, розвиток суспільних інтересів і допомогу тим, хто її потребує.

Відповідно до зазначених принципів, МБФ «Місія в Україну» вирішує такі ключові завдання щодо обліку грошових коштів і дебіторської заборгованості:

1. Дотримання чинних законодавчих норм, внутрішніх інструкцій та розпоряджень керівництва фонду.

2. Забезпечення достовірного відображення у фінансовій звітності даних про надходження, використання коштів і стан дебіторської заборгованості.

3. Підтвердження відповідності обсягів реалізованих проектів і наданих послуг плановим показникам.

4. Контроль за повним оприбуткуванням грошових коштів та матеріальних активів, що надходять як гуманітарна або благодійна допомога.

5. Гарантія цільового використання коштів та майна відповідно до завдань фонду.

6. Обґрунтування і повне документальне відображення всіх зобов’язань та фінансових операцій фонду.

Ці принципи і завдання є основою фінансової політики міжнародного благодійного фонду «Місія в Україну» та забезпечують ефективне виконання його благодійної місії.

Типові бухгалтерські проведення обліку основних операцій міжнародного благодійного фонду «Місія в Україну» наведено в табл. 2.2.

Таблиця 2.2

Типові бухгалтерські проведення обліку основних операцій міжнародного благодійного фонду «Місія в Україну»

Операції	Дт	Кт
Отримано основні засоби як благодійну допомогу	104, 109	483
Вартість отриманого основного засобу визнано як доходи майбутніх періодів	483	69
Нарахування амортизації по безоплатно отриманому основному засобу (щомісячно)	92	131
Визнання доходу у сумі, пропорційній сумі амортизації відповідних основних засобів (щомісячно)	69	745
Отримано бюджетні кошти в рамках співфінансування програм, проектів	311	482
Відображено витрати, пов'язані з реалізацією програм, проектів	949	631, 661, 651, 685, 20, 22, …
Здійснено оплату витрат, понесених у зв'язку з реалізацією програм, проектів	631, 661, 651, 685	311
Відображено дохід у розмірі понесених витрат	482	719
Визнано дохід від реалізації матеріальних цінностей у рамках діяльності, що не суперечить Статуту фонду	377	719
Отримано кошти за реалізовані матеріальні цінності	311	377
Списано собівартість реалізованих матеріальних цінностей	949	209

Грошові операції в МБФ «Місія в Україну» здійснюються відповідно до чинного законодавства України, зокрема до вимог Положення №148, яке регулює роботу з готівкою для всіх юридичних осіб, включно з неприбутковими організаціями.

Для проведення операцій з готівкою фонд зобов'язаний організувати касу та визначити відповідального за цю ділянку роботи – касира. Згідно з пунктом 45 Положення №148, касир несе повну матеріальну відповідальність за всі прийняті ним грошові кошти й матеріальні цінності. Виконання обов'язків касира не може бути передано іншим особам, а внесення готівки до банку дозволено виключно через касира фонду.

Важливим аспектом роботи з готівкою є дотримання встановлених законодавством лімітів:

1. Максимальна сума розрахунків готівкою між юридичними особами протягом одного дня не повинна перевищувати 10 000 грн.

2. Розрахунки з фізичними особами дозволені у розмірі до 50 000 грн на день.

Разом із тим, є винятки, які не підпадають під ці обмеження, зокрема:

- розрахунки з бюджетами та державними цільовими фондами;
- прийняття та надання добровільних пожертвувань або благодійної допомоги;
- видача коштів на відрядження.

Це означає, що фонд може без обмежень отримувати або здійснювати готівкові платежі, пов'язані з благодійною діяльністю, виплатами працівникам, відрядженнями чи обов'язковими платежами до бюджету.

Щодо видачі готівки на господарські витрати, слід враховувати обмеження: розрахунки з одним постачальником в один день не повинні перевищувати 10 000 грн. Наприклад, якщо співробітнику видано підзвітну суму в 18500 грн для розрахунків з двома постачальниками (на 9000 грн і 9500 грн), такі операції будуть відповідати нормам законодавства.

МБФ «Місія в Україну» також має право отримувати готівкові кошти з рахунку через платіжні картки. Для організації готівкових операцій встановлено ліміт каси і фонд суворо дотримується його, щоб уникнути порушень.

Таким чином, фонд «Місія в Україну» забезпечує прозорість і законність грошових операцій, спрямовуючи їх на досягнення своїх статутних цілей та ефективну реалізацію благодійних програм.

Розглянемо відображення на рахунках бухгалтерського обліку МБФ «Місія в Україну» операцій з отримання цільового фінансування на придбання основного засобу.

МБФ «Місія в Україну» одержано цільове фінансування в сумі 258000 грн для купівлі об'єкта основного засобу. Цього ж місяця придбано основний засіб та введено його в експлуатацію. Ліквідаційна вартість складає 0 грн, термін корисного використання – 10 років, метод нарахування амортизації – прямолінійний. Отже, витрати на амортизацію за місять становлять 2150 грн.

Нарахування амортизації здійснюється наступного місяця після місяця введення в експлуатацію. У табл. 2.3 наведено приклад відображення на рахунках бухгалтерського обліку МБФ «Місія в Україну» операцій з отримання цільового фінансування на придбання основного засобу.

Таблиця 2.3

Відображення в обліку МБФ «Місія в Україну» операцій з придбання об'єкта основних засобів за рахунок цільового фінансування

№ з/п	Зміст операції	Дебет	Кредит	Сума, грн
1	Зараховано кошти цільового фінансування на поточний рахунок для купівлі основних засобів	311	484	258000,00
2	Перераховано гроші постачальнику за основні засоби	685	311	258000,00
3	Отримано основні засоби від постачальника	152	685	258000,00
4	Введено в експлуатацію основний засіб	10	152	258000,00
5	Сума цільового фінансування віднесена на доходи майбутніх періодів з введенням основного засобу в експлуатацію	484	69	258000,00
6	Нараховано амортизацію	831	131	2150,00
		92	831	2150,00
7	Визнано дохід від цільового фінансування	69	746	2150,00
8	Витрати з амортизації віднесено на фінансові результати	791	92	2150,00
9	Віднесено доходи на фінансові результати	746	791	2150,00

Міжнародний благодійний фонд «Місія в Україну», як неприбуткова організація, зобов'язаний відображати отримані ресурси у складі активів, навіть якщо ці ресурси планується передати іншим отримувачам. Це відповідає загальним принципам ведення бухгалтерського обліку.

При відображенні доходів фонд також стикається з певними труднощами. Згідно з НП(С)БО 15, дохід визнається у разі збільшення активів або зменшення зобов'язань, що призводить до зростання власного капіталу, за умови, що оцінку доходу можна достовірно визначити. Проте більшість операцій, що проводяться МБФ «Місія в Україну», не впливають на зростання власного капіталу. Це ускладнює безпосереднє визнання доходів, оскільки за стандартами бухгалтерського обліку такі доходи визнавати недоречно.

Водночас чинне законодавство встановлює, що отримувачі гуманітарної допомоги не зобов'язані показувати доходи і витрати за цільовим

фінансуванням. Але ця норма поширюється лише на операції, пов’язані з гуманітарною допомогою. В інших випадках, таких як отримання грантів або цільового фінансування, МБФ «Місія в Україну» повинен визнавати ці кошти як доходи відповідно до вимог стандартів бухгалтерського обліку.

Використання автомобілів в МБФ «Місія в Україну» здійснюється на загальних підставах. Оскільки вся діяльність неприбуткової організації повинна відповідати її статутним цілям, то і витрати теж слід розглядати з цієї точки зору – всі вони повинні здійснюватись виключно для статутних цілей МБФ «Місія в Україну». Наприклад, автомобіль у МБФ «Місія в Україну» не повинен використовуватись для приватних потреб її засновників або працівників.

Облік грошових коштів та дебіторської заборгованості у МБФ «Місія в Україну» «загальноприйнятий», звертаючи увагу на відсутність довгострокової дебіторської заборгованості, як одну з основних особливостей об’єктів бухгалтерського обліку у неприбуткових організаціях.

Облік дебіторської заборгованості більшості МБФ «Місія в Україну», таким чином, обмежується використанням декількох субрахунків до рахунку 37 “Розрахунки з різними дебіторами”. Рахунок 36 “Розрахунки з покупцями та замовниками” із зрозумілих причин не застосовується. Розгляд питання щодо обліку дебіторської заборгованості в МБФ «Місія в Україну» неможливий без дослідження специфіки діяльності цієї організації (табл. 2.4).

Установчі документи Міжнародного благодійного фонду «Місія в Україну» містять обов’язкову вимогу щодо заборони розподілу отриманих доходів (прибутків) або їх частини серед засновників, членів фонду, працівників (за винятком оплати праці та нарахувань єдиного соціального внеску), членів органів управління та інших пов’язаних осіб. Це не поширюється на фінансування витрат, необхідних для утримання фонду, реалізації його статутних завдань та напрямів діяльності, визначених у статуті.

Таблиця 2.4

Вплив особливостей основної діяльності МБФ «Місія в Україну» на побудову бухгалтерського обліку дебіторської заборгованості

Особливості основної діяльності	Специфіка бухгалтерського обліку в МБФ «Місія в Україну»
Цілі фінансово-господарської діяльності відмінні від отримання прибутку	МБФ не використовує цілу номенклатуру субрахунків дебіторської заборгованості, які зорієнтовані на відображення операцій суто комерційного характеру: 361 “Розрахунки з вітчизняними покупцями”, 373 “Розрахунки за нарахованими доходами”, 379 “Розрахунки за операціями з деривативами” тощо
Нерозподілений прибуток, який може утворитись, скеровується на забезпечення основної діяльності	Дохід від реалізації матеріальних цінностей у рамках діяльності, що не суперечить законодавству і статуту організації відображається проведенням Дт 377 Кт 719, однак прибуток, який при цьому утворюється, не є об’єктом розподілу між учасниками
Основна мета діяльності – досягнення суспільних благ	Аналітичний облік по рахунках дебіторів повинен мати ідентифікатор належності до того чи іншого напрямку діяльності МБФ «Місія в Україну», проекту тощо
Основне джерело отримання грошових коштів – цільове фінансування	Відображення цільового фінансування у формі членських внесків здійснюється із залученням субрахунку 377 “Розрахунки з іншими дебіторами”, передоплати за рахунок коштів цільового фінансування – 371 “Розрахунки за виданими авансами”
Відсутність класичних економічних категорій “капітал”, “ціна” та “собівартість”	Рахунок 36 “Розрахунки з покупцями та замовниками” обліку МБФ «Місія в Україну» не застосовується
НКО орієнтовані на послуги, відповідно, виробництво продукції – відсутнє	Послуги, отримані від сторонніх організацій (субрахунок 377) та розрахунки, пов’язані із відрядженнями працівників організації (субрахунок 372) відносяться на адміністративні витрати (рахунок 92) та/або інші витрати операційної діяльності (субрахунок 949) без використання рахунку 23
Відсутність діяльності фінансового та спекулятивного характеру – операцій з акціями, облігаціями, векселями тощо	Відсутність в практиці обліку МБФ «Місія в Україну», рахунків, пов’язаних із фінансовою діяльністю: 34 “Короткострокові векселі одержані”, 35 “Поточні фінансові інвестиції”
Ефективність діяльності не може вимірюватися стандартними показниками, на зразок прибутку	Аналіз фінансового стану із залученням стандартних показників, при розрахунку яких враховується величина дебіторської заборгованості (мобільність активів, оборотність обігових коштів, рентабельність активів, поточна ліквідність тощо) може давати хибні результати, що вимагають коригування

Базові проводки, які формуються у системі обліку на ділянці дебіторської заборгованості МБФ «Місія в Україну» представлені у табл. 2.5.

Таблиця 2.5

Бухгалтерський облік дебіторської заборгованостіу МБФ «Місія в Україну»

Господарська операція	Кореспонденція рахунків	
	Дебет	Кредит
Нараховано суму членських внесків	377	484
Отримано членські внески	311	377
Здійснено авансові платежі постачальникам	371	311
Проведено взаємозалік заборгованості	631	371
Авансові платежі підзвітним особам	372	311
Невикористані кошти підзвітними особами зарахованона поточний рахунок	311	372
Нараховано допомогу з тимчасової непрацездатності за рахунок ПФУ	378	663
Отримано фінансування з тимчасової непрацездатності від ПФУ	311	378

Фонд має право залучати найманих працівників для забезпечення статутної діяльності. При цьому трудові обов'язки всіх працівників, включно з керівництвом, бухгалтерськими співробітниками, основним персоналом чи технічними працівниками, повинні відповідати напрямам діяльності фонду, визначеним у його статуті. Щодо волонтерів у фонді, слід враховувати положення Закону України «Про волонтерську діяльність» №3236-VI від 19.04.2011. Волонтерська діяльність визначається як добровільна, соціально спрямована, неприбуткова діяльність, яка здійснюється шляхом надання безоплатної допомоги у вигляді робіт чи послуг. У межах фонду волонтери виконують свою діяльність без отримання заробітної плати, їхня робота є добровільною, не обліковується в робочих годинах та не впливає на статус благодійної організації. Однак, якщо фонд потребує залучення людей на постійній основі із забезпеченням їм робочого місця, знарядь праці, встановленням чіткого графіка роботи, оплати лікарняних, відпусток і внесків для страхового стажу, з такими працівниками необхідно укладати трудовий договір. У цьому разі такі особи більше не вважатимуться волонтерами фонду. Трудовий договір може бути оформлений через відповідний наказ про прийняття на роботу. Це дозволить забезпечити як дотримання трудового законодавства, так і ефективну організацію роботи фонду.

Вразливим аспектом у побудові обліку для МБФ «Місія в Україну» є методики визнання та відображення доходів і витрат (рис. 2.2-2.3). Зазвичай доходи у фонді визнаються в момент здійснення витрат, які відповідають визначеним цільовим напрямам або цілям, закріпленим у статутних документах.

Рис. 2.2. Відображення доходів в обліку МБФ «Місія в Україну»

Такий підхід підтверджується нормами НП(С)БО 15, згідно з якими цільове фінансування не визнається доходом доти, доки немає підтвердження того, що кошти будуть отримані і фонд виконає всі умови, пов’язані з їх використанням. У наукових дискусіях існують два підходи до обліку цільового фінансування та надходжень. Проте щодо грантів міжнародної співпраці або державної допомоги позиція однозначна: такі надходження слід обліковувати на рахунку 48 «Цільове фінансування і цільові надходження» із використанням субрахунків 481 або 482. Надходження коштів від іншої діяльності, такої як оренда основних засобів, відсотки за депозитами, курсові різниці або доходи від надання послуг, також дозволені чинним законодавством. У разі позитивної оцінки доцільно обліковувати такі надходження на субрахунках 484–486 рахунку 48 «Цільове фінансування і цільові надходження», як це зазначено у таблиці 2.6.

Таблиця 2.6

Кореспонденція рахунків бухгалтерського обліку за операціямицільового фінансування і цільових надходжень

Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
	Дебет рахунку	Кредит рахунку
Операції цільового фінансування		
Отримані грантові кошти за програмою міжнародної співпраці	311	481
Отримані грантові кошти як державна допомога	311	482
Операції цільових надходжень		
Отримані кошти у вигляді благодійної допомоги від інших організацій (фондів)	311	483
Отримані кошти за оренду основних засобів, відсотки, отримані за депозитами, курсові різниці та інші послуги, надані неприбутковою організацією, не заборонені чинним законодавством	311	484
Отримані членські внески членів неприбуткової організації	311	485
Інші надходження грошових коштів, не заборонених законодавством	311	486

Деякі науковці пропонують визнавати такі доходи на рахунку 719 «Інші доходи від операційної діяльності» або рахунку «Дохід від безоплатно отриманих оборотних активів».

Однак у контексті діяльності фонду ми не підтримуємо такий підхід, оскільки це може спричинити неоднозначне трактування для цілей оподаткування, а також підвищити ризик втрати статусу неприбутковості. Натомість ми рекомендуємо проводити детальний аналіз джерел надходжень, перевіряти їх відповідність внутрішнім кошторисам, які визначають напрями використання ресурсів відповідно до мети та статуту фонду.

Методологія обліку надходжень МБФ «Місія в Україну» узгоджується з вимогами п. 16 НП(С)БО 15, що передбачає чітке документування підходу до визнання доходів у внутрішній обліковій політиці фонду. Важливо зазначити, що цільові надходження, які не належать до грантів чи державної допомоги, визнаються доходом у періодах, коли понесено відповідні витрати для виконання умов фінансування (п. 17 НП(С)БО 15). Щодо фінансування капітальних інвестицій (основних засобів, нематеріальних активів), дохід

визнається пропорційно сумі амортизації цих об’єктів, як це передбачено п. 18 НП(С)БО 15.

Усе це дозволяє забезпечити фінансову безпеку фонду, зберегти його статус неприбуткової організації та забезпечити відповідність звітності нормативним вимогам.

Рис. 2.3. Відображення витрат в обліку МБФ «Місія в Україну»

Витрати неприбуткових організацій можна поділити на три основні напрямки, що визначаються специфікою їх діяльності (рис. 2.3):

1. Витрати на реалізацію проєктів за кошти міжнародних та національних грантів, а також на виконання умов державної допомоги. Цей напрямок включає витрати на реалізацію конкретних ініціатив та програм, фінансованих через гранти та державну підтримку.

2. Витрати на забезпечення мети, цілей і статутних вимог організації. Це витрати, що спрямовані на виконання основних статутних функцій організації, зокрема на програмні та організаційні потреби.

3. Витрати на утримання організації. Це включає виплату заробітної плати персоналу, відрахування єдиного соціального внеску, сплату податків, витрати на відрядження, оренду приміщень, послуги інтернету, комунальні послуги, оплату послуг ведення бухгалтерії, складання і подання звітності, аудит, а також інші витрати відповідно до затвердженого кошторису.

Усі ці витрати повинні бути чітко зазначені в обліковій політиці організації, з деталізацією за кожним напрямом, що дозволяє контролювати використання ресурсів та відповідність витрат умовам фінансування. Важливо також акцентувати увагу на неприйнятних витратах, які не можуть бути покриті коштами організації. До таких витрат відносяться:

- втрати від обміну валют;
- оплата відсотків за кредитами;
- витрати на капітальні вкладення, не передбачені кошторисом;
- витрати, які профінансовані іншими проєктами;
- адміністративні витрати понад 20% загального обороту за звітний період.

Для забезпечення відповідності витрат умовам і правилам цільового призначення, всі витрати повинні бути детально відображені в обліковій політиці та кошторисі, затвердженому в установленому порядку.

Методологія обліку неприбуткових організацій може базуватися на специфічних підходах, які відрізняються від інших моделей облікового відображення. Основними аспектами є:

- облік необоротних активів, який ведеться тільки за первісною вартістю без потреби в переоцінці до справедливої вартості;
- відсутність обов'язковості створення резерву майбутніх витрат і платежів, наприклад, на виплату відпусток працівникам;
- відсутність вимоги щодо створення резерву для сумнівної дебіторської заборгованості.

Отже, особливості бухгалтерського обліку в МБФ «Місія в Україну» обумовлені специфікою його діяльності. Окрім стандартних ділянок обліку, притаманних комерційним підприємствам, у фонді є специфічні аспекти, які відображають унікальність його роботи як неприбуткової організації. Це включає роботу з гуманітарною допомогою, цільовим фінансуванням, грантами та іншими формами ресурсів, які вимагають окремого обліку та звітності.

2.2. Бухгалтерський облік гуманітарної та благодійної допомоги в МБФ «Місія в Україну»

Гуманітарна та благодійна допомога є основними джерелами фінансування діяльності МБФ «Місія в Україну». У зв'язку з цим правильна організація обліку таких надходжень є критично важливою для забезпечення прозорості, підзвітності донорам та відповідності вимогам чинного законодавства. Особливістю бухгалтерського обліку гуманітарної допомоги є те, що вона передається на безоплатній основі, а її використання має чітко відповідати визначеним статутним цілям організації.

Розглянемо основні принципи, що застосовуються при відображенні гуманітарної та благодійної допомоги в бухгалтерському обліку фонду. Зокрема, проаналізуємо методи оцінки, документування та розподілу отриманих ресурсів, а також особливості їхнього відображення у звітності. Такий підхід спрямований на забезпечення ефективного управління ресурсами, дотримання вимог донорів і підтримання статусу неприбуткової організації.

Згідно із Законом України «Про гуманітарну допомогу» від 22.10.1999 р. № 1192-XIV (далі – Закон № 1192), гуманітарна допомога визначається як цільова адресна безоплатна допомога у грошовій чи натуральній формі, у вигляді безповоротної фінансової допомоги, добровільних пожертвувань, а також у формі виконання робіт чи надання послуг. Вона надається іноземними або вітчизняними донорами з гуманітарних мотивів отримувачам, які цього потребують через соціальну незахищеність, важке фінансове становище чи інші надзвичайні обставини. Для МБФ «Місія в Україну» гуманітарна допомога є ключовим напрямом діяльності, що забезпечує підтримку вразливих категорій населення та сприяє виконанню статутних завдань фонду.

Гуманітарна допомога в рамках діяльності фонду включає як матеріальні ресурси (ліки, продукти харчування, засоби гігієни), так і фінансову підтримку, що спрямовується на задоволення критичних потреб бенефіціарів. Уся допомога має відповідати об'єктивним потребам отримувачів, здійснюватися за їхньою згодою та у межах правового поля, визначеного ст. 3 Закону України «Про благодійну діяльність та благодійні організації» від 05.07.2012 р. № 5073-VI (далі – Закон № 5073).

Благодійна пожертва, яка є поширеним видом фінансування діяльності фонду, передбачає безоплатну передачу коштів, майна чи майнових прав для досягнення статутних цілей фонду. Благодійний грант, у свою чергу, розглядається як цільова допомога у формі валютних цінностей, що використовується для реалізації конкретних програм протягом визначеного строку. У разі невиконання умов використання коштів, грант може підлягати поверненню донору як поворотна фінансова допомога.

Усі види цільової допомоги, отримані МБФ «Місія в Україну», відображаються в бухгалтерському обліку відповідно до вимог законодавства. Зокрема, порядок їх обліку регулюється Наказом Мінфіну від 14.12.1999 р. № 298, національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку 15 «Дохід» (НП(С)БО 15) та 21 «Вплив змін валютних курсів» (НП(С)БО 21). Ці нормативні документи є основою для правильного відображення операцій фонду з гуманітарною допомогою, забезпечення фінансової звітності та відповідності до вимог донорів.

Згідно з пунктом 1.2 Порядку бухгалтерського обліку гуманітарної допомоги, затвердженого наказом Міністерства фінансів України від 14.12.1999 р. № 298, отримана гуманітарна допомога у вигляді грошових коштів, товарно-матеріальних цінностей (ТМЦ) та іншого майна має відображатися на рахунках обліку грошових коштів, запасів або іншого майна в кореспонденції з рахунком 48 «Цільове фінансування і цільові надходження».

Відображення отриманого цільового фінансування регулюється п. п. 16–19 НП(С)БО 15 «Дохід». У цих положеннях визначено, що цільове

фінансування не може бути визнане доходом до моменту виконання умов його отримання та підтвердження відповідного фінансування. Зокрема:

- Цільове фінансування для покриття поточних витрат визнається доходом протягом тих звітних періодів, у яких понесено відповідні витрати.
- Фінансування капітальних інвестицій (наприклад, придбання основних засобів чи нематеріальних активів) визнається доходом пропорційно сумі нарахованої амортизації відповідних активів протягом періоду їх корисного використання.

Відповідно до НП(С)БО 21 «Вплив змін валютних курсів», монетарними статтями є ті статті балансу, які відображають грошові кошти або активи та зобов'язання, які будуть отримані чи сплачені у визначеній сумі грошей або їх еквівалентах. При здійсненні операцій в іноземній валюті, а також на дату складання балансу, здійснюється перерахунок курсових різниць за такими статтями.

Курсові різниці, що виникають у результаті перерахунку грошових коштів в іноземній валюті, а також інших монетарних статей, відображаються у складі:

- Інших операційних доходів або витрат, якщо вони пов'язані з операційною діяльністю.
- Фінансових результатів, якщо вони виникають через неопераційну діяльність або зміну валютного курсу.

Цей підхід дозволяє точно відображати фінансовий стан фонду та забезпечувати прозорість фінансової звітності для донорів, аудиторів та інших зацікавлених сторін.

Міжнародний благодійний фонд «Місія в Україну» є неприбутковою організацією, яка отримує гуманітарну допомогу з метою подальшої передачі її кінцевим набувачам. У цьому контексті діяльність фонду відповідає загальноприйнятим нормам ведення обліку гуманітарної допомоги. Уся отримана гуманітарна допомога підлягає оприбуткуванню та належним чином відображена в бухгалтерських регістрах організації.

Основою для відображення господарських операцій у бухгалтерському обліку є первинні документи. Митна вартість отриманих від іноземних донорів товарно-матеріальних цінностей перераховується в національну валюту України відповідно до Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 21 «Вплив змін валютних курсів», затвердженого наказом Міністерства фінансів України від 10.08.2000 №193. Цей порядок також регламентується Порядком бухгалтерського обліку гуманітарної допомоги, затвердженим наказом Міністерства фінансів України від 14.12.99 №298.

Одним із основних принципів бухгалтерського обліку, якого дотримується МБФ «Місія в Україну», є принцип нарахування. Відповідно до цього принципу, доходи і витрати відображаються у бухгалтерському обліку та фінансовій звітності в момент їх виникнення, незалежно від фактичної дати надходження чи сплати грошових коштів.

У випадках, коли на момент завершення складання облікових регістрів за звітний період фонд ще не отримав від контрагента первинних документів, господарські операції можуть бути відображені на підставі належним чином оформлених внутрішніх документів (наприклад, актів прийому-передачі). Такі акти складаються відповідальними особами фонду, які здійснюють приймання або передачу товарно-матеріальних цінностей, послуг чи робіт, відповідно до норм чинного законодавства та внутрішніх правил документообігу організації. Це узгоджується з роз’ясненнями Міністерства фінансів України, викладеними в їхньому листі від 26.12.2019 №35210-06-62/35178.

Таким чином, МБФ «Місія в Україну» забезпечує прозорість, точність та відповідність обліку гуманітарної допомоги законодавчим вимогам, що сприяє ефективній реалізації його благодійної місії.

Благодійна допомога товарами отримується для певної мети, для надання благодійних послуг чи для надання товарів в якості благодійної допомоги особам, які цього потребують.

Таким чином, зазначена благодійна допомога має цільовий характер. Інструкцією № 291 майно цільового призначення відображається на балансі у

кореспонденції з субрахунком 484 «Інші кошти цільового фінансування і цільових надходжень».

Якщо товари отримуються з метою їх використання для надання благодійних послуг, то вони зараховуються до складу необоротних активів МБФ «Місія в Україну» – ОЗ чи МНМА, тому що їх строк служби більше року.

МБФ «Місія в Україну» встановила власною обліковою політикою вартісну ознаку предметів, що входять до складу МНМА і отримані товари менше такої ознаки, вони відображаються на балансі у складі МНМА. Якщо вони більше такої ознаки, то у складі ОЗ. Вартісна межа встановлена обліковою політикою МБФ «Місія в Україну» на рівні 20 000 грн.

В такому разі якщо вартість товару менше 20 000 грн, він обліковується на субрахунку 112. Якщо більше – на субрахунку 106. Необоротні активи отримані МБФ «Місія в Україну» безоплатно, отже, вони відображаються у складі додаткового капіталу на субрахунку 424 «Безоплатно одержані необоротні активи». Таким чином, отримання зазначених товарів відображається проводками: Дт 106 (112) Кт 424.

МБФ «Місія в Україну» отримує благодійну допомогу від благодійника за накладною чи актом. Окрім того, на ці товари складається Акт введення в експлуатацію основних засобів, форма якого затверджена Наказом № 818. Акт складається в одному примірнику комісією, призначеною розпорядженням (наказом) керівника організації. В Акті комісія зазначає строк служби товарів, їх ліквідаційну вартість, метод амортизації. Акт затверджує керівник, після чого він є підставою для бухгалтерського обліку.

Отже, наведену вище проводку (Дт 106, 112 Кт 424) роблять на підставі накладної (акту) від благодійника і Акту введення в експлуатацію.

Надалі МБФ «Місія в Україну» в загальному порядку нараховує амортизацію основних засобів:

- Дт 949 Кт 131 – нарахована амортизація;
- Дт 424 Кт 745 – відображено дохід в розмірі нарахованої амортизації.

Відповідно до п. 17 НП(С)БО 15 отримане цільове фінансування (у тому

числі кошти, вивільнені від оподаткування у зв'язку з наданням пільг з податку на прибуток підприємств) визнається доходом протягом тих періодів, в яких були зазнані витрати, пов'язані з виконанням умов цільового фінансування.

Якщо товари отримані для того, щоб їх передати отримувачам благодійної допомоги, то дохід від отриманих товарів буде відображено тоді, коли товари будуть передані і МБФ «Місія в Україну» відобразить у витратах вартість цих товарів:

- Дт 281 Кт 484 – отримані товари;
- Дт 949 Кт 281 – передані товари отримувачам благодійної допомоги;
- Дт 484 Кт 718 – відображено дохід від отриманого цільового фінансування, в розмірі вартості переданих товарів.

Якщо товари передаються фізичним особам і надання благодійної допомоги не звільнено від сплати ПДФО і ВЗ, то МБФ «Місія в Україну» повинна додаткова нарахувати ПДФО і ВЗ, перерахувавши їх до бюджету:

- Дт 949 Кт 641, 642 – нараховано ПДФО, ВЗ;
- Дт 641, 642 Кт 311 – перераховано ПДФО, ВЗ до бюджету.

Ризики для Фонду. Якщо отримані послуги не пов'язані зі статутною діяльністю Фонду, контролюючі органи можуть виключити організацію з Реєстру неприбуткових установ та нарахувати податкові зобов'язання й штрафи. Для уникнення ризиків рекомендується скласти внутрішні документи, які підтверджують використання послуг виключно для реалізації мети Фонду.

Надання благодійної допомоги МБФ «Місія в Україну» у вигляді послуг звільняється від оподаткування ПДВ (пп. 197.1.15 ПКУ). Це звільнення поширюється на операції з постачання послуг, якщо вони здійснюються без компенсації, а їхнє використання відповідає статутним цілям організації.

Міністерство фінансів України у листі №41020-06-5/8479 від 27.04.2022 р. нагадало, що Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» №996-XIV від 16.07.1999р. поширюється на всіх юридичних осіб, створених відповідно до законодавства України, незалежно

від їх організаційно-правових форм і форм власності, на представництва іноземних суб'єктів господарської діяльності, які зобов'язані вести бухгалтерський облік та подавати фінансову звітність. Це означає, що підставою для бухгалтерського обліку господарських операцій, зокрема, щодо отримання, списання або передачі активів, є первинні документи — документи, які містять відомості про господарську операцію (дію або подію, яка викликає зміни в структурі активів та зобов'язань, власному капіталі підприємства).

Головне в цьому зрозуміти, що не всі документи є первинними і мають відповідати за порядком їх створення, прийняття і відображення у бухгалтерському обліку, а також зберігання, вимогам, встановленим Положенням про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку, затвердженим наказом Міністерства фінансів України №88 від 24.05.1995р. (далі – Наказ №88).

Як приклад, передувати отриманню гуманітарної допомоги може запит/звернення/прохання про надання конкретного виду допомоги. Це не є первинним документом і типової форми такого документу також немає, це як правило, лист на бланку неприбуткової організації, який містить всі її реквізити, перелік потрібної допомоги та напрями використання допомоги і надсилається потенційним донорам.

Підставою для започаткування процедури надання і визнання допомоги гуманітарною є письмова пропозиція донора про її надання (друга назва – дарчий лист). Подальшим кроком для отримання гуманітарної допомоги в Україні є письмова згода отримувача гуманітарної допомоги на її одержання (ст.3 Закону №1192). Бо може бути таке, що вам пропонують прийняти те, що ви прийняти не в змозі. Згадані в цьому абзаці документи також не є первинними, але є необхідними у якісному і прозорому документуванні допомоги.

Ще є форми звітів про наявність і розподіл гуманітарної допомоги, які затверджені наказом Міністерства соціальної політики України №539 від

31.07.2020 р. Однак Постановою Кабінету Міністрів України «Деякі питання отримання, використання, обліку та звітності благодійної допомоги» № 202 від 05.03.2022 р. визначено, що дія цього нормативного акту в умовах воєнного стану не поширюються на отримання, використання, облік та звітність благодійної допомоги від юридичних та фізичних осіб - резидентів і нерезидентів.

Первинний документ, який є підставою для оприбуткування допомоги отримувачем від донора – це інвойс (рахунок), який дійсно може бути визнаний первинним документом, але за наявності в ньому всіх основних реквізитів первинного документу.

До таких обов'язкових реквізитів первинного документу належать:

1) найменування підприємства, установи, від імені яких складений документ;

2) назва документа (форми);

3) дата складання;

4) зміст та обсяг господарської операції;

5) одиниця виміру господарської операції (у грошовому та за можливості у натуральних вимірниках);

6) посади і прізвища осіб, відповідальних за здійснення господарської операції і правильність її оформлення;

7) особистий підпис або інші дані, що дають змогу ідентифікувати особу, яка брала участь у здійсненні господарської операції.

Але якщо взяти будь-який інвойс, то переважно це платіжний документ, який містить інформацію хто, кому, скільки, за що і коли повинен заплатити, але в якому важно передбачити та реалізувати всі обов'язкові реквізити первинного документу, що наведені вище. Тому як альтернатива інвойсу, в бухгалтерській практиці застосовується такий первинний документ, як акт приймання-передачі матеріальних цінностей (гуманітарної допомоги). Такий документ не є типовою формою, і головне що має містити, це ті ж основні реквізити первинного документу, які наведено вище, але в ньому їх простіше

реалізувати, ніж у інвойсі. Якщо ж це матеріальна допомога, отримана від іноземного донора, то ще до такого інвойсу або акту будуть додаватися митна декларація, міжнародна товарно-транспортна накладна.

У зв'язку з визначенням на законодавчому рівні відповідальності за нецільове використання гуманітарної допомоги (про це детальніше нижче), документальне оформлення її руху стає актуальним, як ніколи.

Передача гуманітарної допомоги набувачам-юридичним особам теж може бути оформлена шляхом складання та підписання акту-приймання передачі гуманітарної допомоги між отримувачем та набувачем. Також МБФ «Місія в Україну» потребує заяву про визнання гуманітарною допомогою – звернення набувача-юридичної особи.

Складніше з набувачами-фізичними особами. Спеціальних вимог до документування таких передач законодавство не містить. Однак, МБФ «Місія в Україну» у випадку масової роздачі гуманітарної населенню документує такі факти в наступному порядку.

1. Видає наказ про роздачу гуманітарної допомоги, визначає місце, дату і час, вид гуманітарної допомоги та її обсяг, відповідальних осіб. Складає документ про внутрішнє переміщення гуманітарної допомоги зі складу до відповідальної особи. Прикладом документу для оформлення руху гуманітарної допомоги в МБФ «Місія в Україну» на цій стадії є форма накладної-вимоги на відпуск (внутрішнє переміщення) матеріалів.

Приклад витягу з накладної на внутрішнє переміщення гуманітарної допомоги наведено в табл. 2.7.

Таблиця 2.7

Витяг з накладної на внутрішнє переміщення гуманітарної допомоги МБФ «Місія в Україну»

№ з/п	Найменування/номенклатура матеріальної гуманітарної допомоги	Одиниця виміру	Кількість отримано
1	Дитяче харчування «Молочна суміш рисова»325 грам	шт	3150
2	Дитяче харчування «Овочеве рагу» 240 грам	шт	3200
…			

Після завершення роздачі гуманітарної допомоги кінцевим набувачам, відповідальна особа МБФ «Місія в Україну» складає звіт, в якому міститься інформація про місце та дату роздачі гуманітарної допомоги, фактичні обсяги переданої допомоги, наявні залишки нерозданої гуманітарної допомоги.

Приклад витягу зі звіту особи відповідальної за роздачу гуманітарної допомоги наведено в табл. 2.8.

Таблиця 2.8

Витяг зі звіту особи відповідальної за роздачу гуманітарної допомоги МБФ «Місія в Україну»

№ п/п	Найменування/ номенклатура матеріальної гуманітарної допомоги	Одиниця виміру	Кількість отримано	Номер та дата накладної на внутрішнє переміщення гуманітарної допомоги	Кількість роздано	Залишок на дату складання звіту
1	Дитяче харчування «Молочна суміш рисова»325 грам	шт	150	№1 від 02.10. 2024 р.	3000	150
2	Дитяче харчування «Овочеве рагу» 240 грам	шт	200	№1 від 02.10. 2024 р.	3000	200
…						

Додатково до звіту особи, відповідальної за роздачу гуманітарної допомоги, складається відомість роздачі гуманітарної допомоги набувачам, яка дозволить забезпечити прозорість та можливість пост-контролю донором за розповсюдженням допомоги, якщо в цьому виникне потреба.

Приклад витягу з відомості роздачі гуманітарної допомоги набувачам наведено в табл. 2.9.

Таблиця 2.9

Витяг з відомості роздачі гуманітарної допомоги набувачам МБФ «Місія в Україну»

№ з/п	Найменування/ номенклатура матеріальної гуманітарної допомоги	Од. виміру	Кількість видана	Дата видачі	Місце видачі	ПІБ набувача (за згоди)*	Контакті дані набувача (за згоди)	Підпис набувача (за згоди)

1	Дитяче харчу-вання «Молочна суміш рисова» 325 грам	шт	2	03.10. 2024р.	с.Вереси	Авер В.О.	(068)3456789	Авер В.О.
2	Дитяче харчування «Овочеве рагу» 240 грам	шт	2	03.10. 2024р.	с Вереси	Котик Т.В.	(050)3412567	Котик Т.В.

Звіт особи відповідальної за роздачу гуманітарної допомоги є основою для складання акту на списання гуманітарної допомоги з балансу МБФ «Місія в Україну». Приклад витягу з акту на списання гуманітарної допомоги наведено в табл. 2.10.

Таблиця 2.10

Витяг з Аверс акту на списання гуманітарної допомоги набувачам МБФ «Місія в Україну»

№ з/п	Найменування/ номенклатура матеріальної гуманітарної допомоги	Одиниця виміру	Кількість списати	Номер та дата звіту особи відповідальної за роздачу гуманітарної допомоги
1	Дитяче харчування «Молочна суміш рисова»325 грам	шт	3000	б/н від 03.10.2024 р.
2	Дитяче харчування «Овочеве рагу» 240 грам	шт	3000	б/н від 03.10.2024 р.
…				

Залишки нерозданої допомоги можуть бути зворотно повернуті на склад від відповідальної особи та задокументовані накладною про внутрішнє зворотне переміщення гуманітарної допомоги. Приклад витягу з накладної на внутрішнє зворотне переміщення гуманітарної допомоги наведено в табл. 2.11.

Таблиця 2.11

Витяг з накладної на внутрішнє зворотне переміщення гуманітарної допомоги набувачам МБФ «Місія в Україну»

№ з/п	Найменування/ номенклатура матеріальної гуманітарної допомоги	Одиниця виміру	Кількість повернуто
1	Дитяче харчування «Молочна суміш рисова»325 грам	шт	150
2	Дитяче харчування «Овочеве рагу» 240 грам	шт	200
…			

Порядок бухгалтерського обліку гуманітарної допомоги затверджено Наказом Міністерства фінансів України № 298 від 14.12.1999 р. Це порядок поширюється на юридичних осіб незалежно від видів діяльності та форм власності (крім бюджетних установ), які одержали гуманітарну допомогу (отримувачі), які її потребують і яким вона безпосередньо надається (набувачі). Одержану гуманітарну допомогу у вигляді грошових коштів, товарно-матеріальних цінностей отримувач відображає за дебетом рахунків обліку грошових коштів, товарів, запасів та іншого майна в кореспонденції з рахунком 48 «Цільове фінансування і цільові надходження». Подальшу передачу гуманітарної допомоги на користь набувачів отримувач відображає за дебетом рахунку 48 «Цільове фінансування і цільові надходження» у кореспонденції з рахунками обліку грошових коштів, товарів, запасів та іншого майна.

Таблиця 2.12

Проводки при отриманні та передачі гуманітарної допомоги МБФ «Місія в Україну»

№	Господарська операція	Дебет	Кредит	Сума, грн.
01	Отримання коштів від донора - комерційного підприємства	311	483	120000
02	Передача коштів набувачу гуманітарної допомоги	483	311	15000
03	Отримання інших оборотних активів від донора – комерційного підприємства	22, 28	483	42000
04	Передача оборотних активів набувачу гуманітарної допомоги	483	22, 28	2000

Отримувачі гуманітарної допомоги – юридичні особи, в примітках (поясненнях) до фінансової звітності наводять інформацію про види і вартість одержаної гуманітарної допомоги та її використання за цільовими напрямками.

Як висновок зазначимо, що бухгалтерський облік гуманітарної допомоги та відповідна звітність здійснюються МБФ «Місія в Україну» як отримувачем гуманітарної допомоги та набувачами гуманітарної допомоги (юридичними особами) у порядку, встановленому Міністерством фінансів України. У разі відсутності обліку щодо отримання та цільового використання гуманітарної

допомоги вона вважається використаною не за цільовим призначенням (ст.11 Закону №1192).

Бухгалтерський облік гуманітарної та благодійної допомоги в МБФ «Місія в Україну» базується на принципах прозорості, відповідності чинним нормативно-правовим актам та забезпечення цільового використання ресурсів. Особливості такого обліку визначаються законодавчими вимогами, зокрема Законом України «Про гуманітарну допомогу», НП(С)БО 15 «Дохід», НП(С)БО 21 «Вплив змін валютних курсів» та Порядком бухгалтерського обліку гуманітарної допомоги.

Організація здійснює облік отриманих ресурсів відповідно до їх цільового призначення, враховуючи джерела надходжень і умови використання. Гуманітарна допомога у вигляді коштів, товарно-матеріальних цінностей чи інших активів відображається на рахунках обліку з використанням рахунку 48 «Цільове фінансування і цільові надходження». Визнання доходів здійснюється відповідно до факту використання ресурсів за призначенням, а курсові різниці та інші фінансові аспекти враховуються згідно з національними стандартами.

Така методологія обліку дозволяє МБФ «Місія в Україну» забезпечувати належний контроль за використанням благодійних та гуманітарних ресурсів, зберігати статус неприбуткової організації та дотримуватися вимог звітності перед донорами, партнерами і державними органами. Це сприяє досягненню статутних цілей фонду, реалізації його благодійних програм та підвищенню довіри з боку суспільства.

2.3. Організація обліку грантової діяльності МБФ «Місія в Україну»

Грантові кошти є одним із ключових джерел фінансування діяльності міжнародних благодійних фондів, таких як МБФ «Місія в Україну». Їхній облік та оподаткування мають особливе значення, оскільки це впливає на фінансову

прозорість організації, дотримання умов грантодавців та збереження статусу неприбуткової організації.

Грант за своєю природою є цільовою допомогою, яка надається для реалізації певних програм чи проектів, визначених грантодавцем. Це зумовлює необхідність ведення чіткого обліку використання таких коштів, забезпечення звітності перед донорами, а також відповідність законодавчим вимогам, зокрема НП(С)БО 15 «Дохід», Закону України «Про благодійну діяльність та благодійні організації» та інших нормативних актів.

Ураховуючи міжнародний характер діяльності фонду, особливості обліку грантових коштів охоплюють не лише національні стандарти, але й вимоги іноземних грантодавців. Крім того, важливу роль відіграють питання оподаткування, що мають бути врегульовані відповідно до чинного податкового законодавства України, щоб уникнути ризиків втрати статусу неприбутковості або додаткового податкового навантаження.

Дослідимо основні аспекти обліку грантових коштів у контексті діяльності МБФ «Місія в Україну», акцентуючи увагу на забезпеченні прозорості фінансових операцій, дотриманні умов грантодавців і збереженні репутації фонду.

У діяльності Міжнародного благодійного фонду «Місія в Україну» організація обліку грантових коштів вимагає врахування низки важливих аспектів. Основними факторами, які впливають на процес обліку цільового фінансування, є умови грантів, правове регулювання та податкові аспекти.

Перший фактор – умови грантів, що визначаються угодами з донорами. Вони містять:

1. обсяг фінансування та строки реалізації проєкту;
2. суму гранту та терміни його використання;
3. обов’язки грантоотримувача;
4. обмеження на цільове використання коштів і умови їх витрат.

Для МБФ «Місія в Україну» ці умови є критично важливими, оскільки чітке виконання зобов’язань перед донорами дозволяє зберігати довіру

партнерів і забезпечувати стале фінансування соціальних та благодійних програм.

Другим вагомим аспектом є правове регулювання, яке потребує врахування законодавчих вимог України та країн-донорів. У разі отримання грантів із-за кордону Фонд зобов'язаний дотримуватися не лише українських нормативних актів, а й міжнародних стандартів, передбачених донорами. У випадку розбіжностей між вимогами законодавства різних країн, сторони узгоджують правила виконання проєктів через додаткові протоколи або орієнтуються на чинні міжнародні угоди.

В Україні регулювання обліку цільового фінансування охоплює такі ключові документи:

- Податковий кодекс України, який регулює питання оподаткування фінансових операцій, включаючи цільове фінансування.
- Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», що визначає загальні принципи ведення обліку та складання звітності.
- Національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку (НП(С)БО) та Міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ).

Третім визначальним фактором є податкові аспекти, що передбачають врахування специфіки оподаткування грантових коштів. Для МБФ «Місія в Україну» це означає формування чіткого розуміння податкових правил, які застосовуються до конкретного гранту. Наприклад, гранти на соціальні чи благодійні проєкти часто звільняються від оподаткування податком на прибуток та ПДВ. Однак це залежить від правового статусу отримувача, виду фінансування та його цільового призначення.

Форма гранту також впливає на оподаткування. Якщо грант надається у вигляді коштів, його можуть класифікувати як дохід із можливістю оподаткування залежно від статусу організації. Гранти у вигляді матеріальних ресурсів чи послуг мають свої особливості обліку. Важливою умовою є чітка

фіксація правил і процедур в обліковій політиці Фонду, щоб уникнути порушень та забезпечити прозорість використання фінансування.

Для МБФ «Місія в Україну» ключовим завданням є адаптація нормативних вимог до специфіки роботи фонду, моніторинг чинного законодавства та узгодження з донорами правил використання коштів. Це забезпечить ефективне управління грантами та зміцнить репутацію організації на міжнародній арені.

Діяльність Міжнародного благодійного фонду «Місія в Україну» потребує детального підходу до організації обліку цільового фінансування, зокрема грантових коштів. Це дозволяє забезпечити прозорість, відповідність до міжнародних стандартів та виконання зобов'язань перед донорами.

Четвертий фактор – бюджетування грантових коштів. Важливим аспектом є складання бюджетів проєктів відповідно до вимог донорів. Основним правилом у цьому процесі є максимальна ефективність використання коштів згідно з метою, цілями та завданнями, визначеними у грантовій заявці. Форми бюджетів надаються донорами і мають бути суворо дотримані, без відхилень у кількісних або вартісних показниках. У разі необхідності внесення змін до бюджету в процесі реалізації проєкту, це можна зробити лише за письмовою згодою донора.

У Фонді відповідальність за виконання правил бюджетування покладається на головного бухгалтера, а також опосередковано на керівника організації та фінансового менеджера проєкту. Цей підхід забезпечує злагоджену роботу команди та точне дотримання умов донорів.

П'ятий фактор – звітність про використання грантів. Фінансова та описова звітність має відповідати встановленим донорами формам, які можуть змінюватися залежно від проєкту та рівня деталізації. Незважаючи на це, основні принципи звітності залишаються незмінними. Вони включають документування, інвентаризацію, оцінку, відображення даних у бухгалтерських рахунках, інтеграцію з внутрішньою системою обліку,

використання програмного забезпечення для автоматизації процесів, а також систему внутрішнього контролю цільового використання коштів.

Для МБФ «Місія в Україну» важливо забезпечити узгодженість між усіма учасниками процесу – від бухгалтерського відділу до проєктної команди, щоб гарантувати якісну звітність і підтримку довіри з боку донорів.

Шостий фактор – управління ризиками. Одним із ключових аспектів є оцінка можливих ризиків та розробка заходів для їх мінімізації. Ризики аналізуються ще на етапі підготовки заявки на грант. Якщо донор вважає ризики прийнятними, фінансування надається. Однак під час реалізації проєкту можуть виникати нові ризики, пов'язані з отриманням коштів, валютними операціями, виплатами підрядникам чи персоналу, оподаткуванням тощо.

Для МБФ «Місія в Україну» важливо передбачити у своїй обліковій політиці процедури для реагування на непередбачені ризики, включаючи запровадження гарантійних механізмів, що сприятимуть збереженню стабільності проєктів.

Загалом, запропоновані фактори створюють комплексний підхід до управління цільовим фінансуванням у діяльності Фонду. Вони забезпечують прозорість у використанні грантових коштів, сприяють ефективній взаємодії з донорами та підтримують стабільність проєктів соціальної допомоги, реалізованих «Місією в Україну».

Різноманітність видів фінансування, яке отримує Міжнародний благодійний фонд «Місія в Україну», має значний вплив на організацію бухгалтерського обліку. Специфіка діяльності Фонду та умов отримання грантів ускладнює застосування універсальних методик обліку цільового фінансування, що зумовлює необхідність адаптації під конкретні потреби. Однією з основних причин цього є недостатня регламентація в нормативних актах термінів, таких як гранти, міжнародна технічна допомога, державна підтримка, цільове фінансування та інші.

Ключові терміни, важливі для Фонду:

1. Грант – це фінансова допомога, яка надається організації або проєкту з боку донора для досягнення певних цілей, як-от підтримка соціальних ініціатив, гуманітарна допомога чи розвиток інфраструктури.

2. Міжнародна технічна допомога – це ресурси (матеріальні, фінансові чи інтелектуальні), надані іншою країною чи міжнародною організацією для розвитку економіки або вирішення соціальних проблем в Україні.

3. Державна допомога – підтримка, яку надає держава для сприяння розвитку суспільно важливих проєктів, таких як соціальні, освітні чи медичні ініціативи.

4. Цільове фінансування – спрямування коштів на конкретні завдання або проєкти, що вимагає суворого дотримання умов використання.

Для МБФ «Місія в Україну» важливо чітко розмежовувати ці категорії, щоб уникати конфліктів із контролюючими органами та забезпечити прозоре використання грантових коштів. Гранти, отримані від міжнародних донорів, рекомендується розглядати як цільові надходження з урахуванням специфіки їхнього призначення.

Види грантів у діяльності Фонду:

- Гранти для третіх сторін. Це фінансування, яке Фонд передає партнерам чи підрядникам для реалізації визначених програм. У цьому разі відповідальність за звітність і управління фінансами залишається за Фондом, що вимагає детального обліку та контролю.
- Гранти консалтингові. Такі гранти спрямовані на оплату послуг консультантів, які працюють у рамках проєктів Фонду. Для них характерний окремий облік витрат та обов’язкове підтвердження аудиторською перевіркою.

Організація бухгалтерського обліку у Фонді передбачає використання субрахунків рахунку 48 «Цільове фінансування». Їх вибір залежить від джерела надходжень, цільового призначення коштів та умов використання.

Для того щоб отримати цільове фінансування та благодійну допомогу від іноземних донорів та благодійників, а також для зберігання коштів,

Міжнародний благодійний фонд «Місія в Україні» (далі – МБФ «Місія в Україні») має поточні рахунки в банку.

При отриманні цільового фінансування МБФ «Місія в Україні» виконує загальні правила обліку доходів відповідно до норм чинного національного законодавства. Відповідно до вимог НП(С)БО 15 «Дохід», цільове фінансування не визнається доходом до того моменту, поки не буде підтверджено факт отримання коштів та виконання умов, які передбачені умовами фінансування. Визнання доходів від цільового фінансування створено в ті періоди, коли фонд несе витрати, пов'язані з реалізацією проектів.

Оскільки фінансування надходити в іноземній валюті, МБФ «Місія в Україні» залишає облік операцій у національній валюті України – гривні. У цьому випадку застосовуються норми НП(С)БО 21 «Вплив змін валютних курсів». Кошти, отримані від іноземних донорів, перераховуються в гривневий еквівалент за офіційним курсом Національного банку України на дату надання фінансування на ва

відповідно до регуляторних вимог Національного банку України, уповноважені банки зобов'язані зараховувати надходження в іноземній валюті спочатку на окремий розподільчий рахунок. Після цього банк уточнює додаткові дані в МБФ «Місія в Україні», зокрема може запросити укладений договір з нерезидентом, провести фінансовий моніторинг контрагента та підтвердити джерело надходження. Лише після завершення зазначених перевірок кошти переводяться на поточний рахунок фонду. Усі операції, які відбуваються через розподільчий рахунок, відображаються в бухгалтерському обліку. Обслуговуючий банк надає фонду виписки про здійснені операції по розподільчому рахунку.

Бухгалтерський облік та первинна документація для фіксації надходжень від іноземних донорів та благодійників у МБФ «Місія в Україні» оформлюються відповідно до чинних стандартів та вимог національного законодавства.

Таблиця 2.13

Бухгалтерський облік та первинна документація для фіксації надходжень від іноземних донорів та благодійників у МБФ «Місія в Україні»

Дт	Кт	Опис бухгалтерської операції	Первинні документи
316	48	Надходження цільового фінансування від іноземного Донора чи Благодійника	Грантова угода/Договір благодійної пожертви/інші
92/94	316	Нарахування витрат від банківських комісій при перерахуванні коштів Донором	SWIFT (надається обслуговуючим банком)
Виконується одна із потрібних операцій			
945	316	Від'ємне значення курсових різниць на дату здійснення операції	Банківська виписка
316	714	Додатне значення курсових різниць на дату здійснення операції	Банківська виписка
312	316	Надходження на розрахунковий рахунок в іноземній валюті грошових коштів з розподільчого рахунку, які не підлягають обов'язковому продажу	Банківська виписка
312	316	Зарахування коштів на поточний банківський рахунок	Банківська виписка

Важливим фактором є також наявність співфінансування, яке може вимагати відображення витрат окремими статтями. Міжнародний благодійний фонд «Місія в Україну» отримало грант у сумі 1000000 грн. на проведення поточного ремонту обладнання загальновиробничого призначення (табл. 2.14).

Гранти як джерело фінансування в обліку відображаються через рахунок «Цільове фінансування» і розподіляються згідно з умовами договорів.

Таблиця 2.14

Основні проводки отримання гранту на проведення поточного ремонту обладнання загальновиробничого призначення

№ з/п	Зміст операції	Первинні документи	Дт	Кт	Сума, грн
1	Нараховано суму цільового фінансування, що підлягає отриманню	Підтвердження про отримання цільового фінансування	377	482	1000000
2	Визнано дохід у сумі цільового фінансування	Не оформляються	482	718	1000000
3	Отримано суму цільового фінансування	Виписка банку	311	377	1000000
4	Отримано від постачальника матеріали для проведення поточного ремонту обладнання	ТТН постачальника	201	631	730000

№ з/п	Зміст операції	Первинні документи	Дт	Кт	Сума, грн
6	Здійснено розрахунки з постачальником	Виписка банку	631	311	730000
7	Віднесено на загальновиробничі витрати затрати на ремонт обладнання госпспособом	Накладна-вимога на відпуск (внутрішнє переміщення), розрахунково-платіжна відомість типової форми	91	201, 661, 651	270000

Фонд має можливість обирати між міжнародними (МСФЗ) та національними стандартами бухгалтерського обліку, залежно від вимог донора чи особливостей конкретної програми. Вибір стандарту має базуватися на двох ключових аспектах:

1. Достовірність і прозорість фінансової звітності, яка відповідає вимогам донора.

2. Оптимізація податкового навантаження із застосуванням пільг, передбачених українським законодавством.

МБФ «Місія в Україну» активно адаптує облікові політики до різних типів фінансування, враховуючи специфіку міжнародних і національних вимог. Це дозволяє забезпечувати ефективну взаємодію з донорами, зберігати фінансову прозорість і спрямовувати ресурси на досягнення благодійних цілей Фонду.

Проведене дослідження засвідчило важливість впровадження організаційних заходів у системі обліку та оподаткування грантових коштів, які отримує Міжнародний благодійний фонд «Місія в Україну». Ефективна організація цих процесів дозволяє структурувати документообіг та розподілити зони відповідальності на кожному етапі: від підписання грантових угод до звітування перед донорами.

Основні етапи процесу включають:

1. Підписання домовленостей. Забезпечення юридичної відповідності та чіткого розуміння умов використання коштів.

2. Надходження та отримання коштів. Контроль за правильністю обліку доходів та їх відображення у фінансовій документації.

3. Використання відповідно до кошторису. Необхідність суворого дотримання бюджету проєкту та правил донорів.

4. Формування звітності. Підготовка фінансових та описових звітів, які відповідають стандартам донора та національним вимогам.

Ключові висновки дослідження:

- Правильне визначення походження грантових коштів сприяє прозорому формуванню бази оподаткування та вибору відповідних ставок. Це дозволяє уникати конфліктів із контролюючими органами.
- Визнання грантів як цільового фінансування чи цільових надходжень зобов'язує використовувати специфічні облікові інструменти та процедури, що враховують правила донора та національне законодавство.
- Імплементація донорських правил у національну систему обліку потребує гнучкості та адаптації, оскільки єдиних рішень щодо обліку, оподаткування та закупівель за грантові кошти поки що не існує.

Тема методології обліку та оподаткування грантових коштів залишається актуальною для МБФ «Місія в Україну». Подальші дослідження мають бути спрямовані на:

- Розробку універсальних підходів до відображення грантів у бухгалтерському обліку.
- Гармонізацію облікових та податкових правил між різними країнами-донорами.
- Вдосконалення методології закупівель за грантові кошти для забезпечення їх прозорості та ефективності.

Значущість цих аспектів для Фонду є визначальною, адже вони забезпечують довіру донорів, прозорість діяльності та відповідність міжнародним стандартам управління грантовими ресурсами.

2.4. Звітність міжнародного благодійного фонду «Місія в Україну»

Міжнародний благодійний фонд «Місія в Україну» є однією з форм неприбуткових організацій, яка здійснює свою діяльність без мети отримання прибутку. Проте обов'язок вести бухгалтерський облік та подавати звітність у контролюючі органи та інші інстанції залишається важливим аспектом роботи фонду.

Забезпечення своєчасної та достовірної звітності є неперервним і відповідальним процесом, що вимагає дотримання чинного законодавства України.

Річна звітність міжнародного благодійного фонду включає:

– Звіт про використання доходів (прибутків) неприбуткової організації;

– Фінансову звітність, що складається зі скороченої форми балансу та звіту про фінансові результати.

Важливо зазначити, що фінансова звітність є невід'ємною частиною Звіту про використання доходів (прибутків) неприбуткової організації, тому підлягає обов'язковій подачі до контролюючих органів.

Форма Звіту про використання доходів (прибутків) неприбуткової організації затверджена наказом Міністерства фінансів України від 17.06.2016 № 553. Цей звіт подається за результатами календарного року протягом 60 календарних днів після його завершення (відповідно до підпункту 49.18.3 статті 49 ПКУ).

У разі порушення вимог щодо неприбутковості передбачені особливі правила звітування (підпункти 133.4.3 та 133.4.4 статті 133 ПКУ).

Звіт формується на основі даних бухгалтерського обліку, фінансової звітності, а також первинних, розрахункових і договірних документів, що відображають діяльність фонду. При цьому звітність ведеться за методом нарахування доходів і витрат, а не за касовим методом, який застосовується бюджетними установами.

Бухгалтерський облік та фінансова звітність МБФ «Місія в Україну»

базуються на принципі нарахування та відповідності доходів і витрат. Для визначення фінансового результату порівнюються доходи звітного періоду з витратами, що були здійснені для їх отримання. Доходи та витрати відображаються у момент їх виникнення, незалежно від фактичного руху грошових коштів, відповідно до статті 4 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні».

Форма Звіту є єдиною для всіх видів неприбуткових організацій. У Звіті згруповано види отриманих доходів і витрат без виокремлення ознак неприбутковості (застосовується для фондів, громадських організацій, ОСББ, бюджетних установ тощо). Під час заповнення слід зазначати лише ті рядки, які стосуються діяльності фонду, інші залишаються незаповненими.

Дотримання цих вимог дозволяє МБФ «Місія в Україну» не лише забезпечити фінансову прозорість, але й зберігати свій статус неприбуткової організації.

За відсутності порушень норм Податкового кодексу України (ПКУ), МБФ «Місія в Україну» заповнює лише частину І Звіту про використання доходів (прибутків) неприбуткової організації, яка стосується доходів і витрат (крім заголовної та завершальної частини). Частина ІІ Звіту, яка стосується самостійного нарахування податкового зобов’язання з податку на прибуток за ставкою 18%, заповнюється виключно у разі порушення вимог ПКУ. До таких порушень належить нецільове використання коштів або майна, а також їхній розподіл між засновниками, учасниками, членами органів правління, працівниками чи пов’язаними особами.

Для МБФ «Місія в Україну», який лише отримав статус неприбуткової організації, діють такі правила звітування:

- За період перебування у Реєстрі неприбуткових організацій (тобто з дати внесення до Реєстру) подається Звіт про використання доходів (прибутків) неприбуткової організації.
- За період до внесення до Реєстру (з початку року або від створення організації) подається Декларація з податку на прибуток підприємств за

формою, затвердженою наказом Мінфіну від 20.10.2015 № 897, оскільки за цей період організація мала статус платника податку на прибуток.

Якщо протягом звітного року діяльність не велася, і в обліку відсутні показники, які підлягають декларуванню, МБФ «Місія в Україну» має можливість не подавати звітність (відповідно до пункту 49.2 статті 49 ПКУ). Проте для уникнення непорозумінь із контролюючими органами та запобігання накладенню штрафів за неподання звітності рекомендується подавати Звіт із прокресленнями для підтвердження відсутності діяльності.

Разом із Звітом про використання доходів (прибутків) неприбуткової організації МБФ «Місія в Україну» також подає фінансову звітність у формах, які подаються до органів статистики відповідно до законодавства. Детальні роз'яснення щодо вибору та заповнення цих форм наведено у розділі, присвяченому фінансовій звітності.

МБФ «Місія в Україну» має складати та подавати фінансову звітність для різних державних інстанцій, зокрема:

– до органу ДФС – тільки річна фінансова звітність - як додаток до щорічного Звіту про використання доходів (прибутків) неприбуткової організації (у граничні строки для подання Звіту, тобто до 01 березня);

– до органу державної статистики:

– річна фінансова звітність (до 28 лютого) – для ОГС, які за критеріями ст. 55 Господарського кодексу України щодо річного доходу та чисельності працівників підпадають під суб'єктів мікро- / малого підприємництва (щодо критеріїв – нижче).

За приписами НП(С)БО 25 всі неприбутківці мають складати скорочену мікрофінзвітність (за формами № 1-мс і № 2-мс). Проте податківці ділять неприбутківців на категорії, які не є ані малими, ані мікро-підприємствами відповідно до критеріїв Закону про бухоблік, і вимагають подавати повнокомплектну фінзвітність – тобто усі п'ять форм. І лише «малюкам» дозволяють обійтися скороченою звітністю – у складі Балансу і Звіту про

фінрезультати за формами № 1-м, № 2-м або № 1-мс, № 2-мс. Які підприємства є малими і які належать до мікро- наведено у таблиці 2.15.

Таблиця 2.15

Поділ підприємств

Підприємство	Вартість активів, євро	Чистий дохід від реалізації, євро	Кількість працівників, осіб
мале	до 4 млн включно	до 8 млн включно	до 50 включно
мікро	до 350 тис. включно	до 700 тис. включно	до 10 включно

Якщо МБФ «Місія в Україну» не порушувала вимог щодо свого статусу, він заповнює тільки розділ І Звіту та обов'язковий додаток ФЗ.

Частину ІІ Звіту заповнюють тільки порушники – адже тут розраховують зобов'язання з податку на прибуток. А розділ «Виправлення помилок» Звіту призначений для виправлення показників саме цієї частини ІІ Звіту. Додаток ГД подається у разі здійснення операцій з гуманітарною допомогою.

Показники Звіту відображають за бухобліковими правилами, тож доходи та витрати – відповідно до моментів їх виникнення (тобто незалежно від дати надходження чи сплати коштів). Доходи МБФ «Місія в Україну» є цільовим фінансуванням. А доходи від цільового фінансування визнають, по-перше, у сумі понесених витрат і по-друге, у тому періоді, у якому визнають витрати, пов'язані з виконанням умов цільового фінансування.

Таким чином, звітність Міжнародного благодійного фонду «Місія в Україну» є важливою складовою його діяльності, яка забезпечує прозорість використання коштів і дотримання вимог чинного законодавства. Подача Звіту про використання доходів (прибутків) неприбуткової організації та фінансової звітності не лише є обов'язком фонду перед контролюючими органами, але й сприяє підтриманню довіри донорів, партнерів і суспільства до його діяльності. Ведення звітності в чіткій відповідності до норм ПКУ та подання необхідних форм навіть за відсутності показників у діяльності дозволяє фонду

уникати можливих санкцій та забезпечувати стабільність і ефективність своєї роботи.

Висновки до 2-го розділу

В результаті дослідження організації та методичного забезпечення бухгалтерського обліку міжнародного благодійного фонду «Місія в Україну» можна зробити наступні висновки.

1. Організація бухгалтерського обліку в МБФ «Місія в Україну» ґрунтується на принципах прозорості, відповідності вимогам законодавства та специфіці діяльності благодійної організації. Враховуючи міжнародний характер діяльності фонду, особливу увагу приділено обліку іноземних коштів, гуманітарної допомоги та фінансування, що приходить від донорів. Важливими є також належне оформлення первинних документів і своєчасне ведення звітності для дотримання вимог українського законодавства та міжнародних стандартів.

2. В обліку гуманітарної та благодійної допомоги в МБФ «Місія в Україну» ключовим є правильне відображення цільового фінансування, що надходить у вигляді коштів або товарів від донорів. Всі отримані ресурси відображаються відповідно до вимог законодавства, зокрема через спеціальні рахунки, що дозволяють відслідковувати використання допомоги за визначеними напрямками. Особливістю є також правильне документальне оформлення отриманих матеріальних цінностей і їх використання в рамках благодійних проектів.

3. Грантові кошти, отримані МБФ «Місія в Україну», обліковуються як цільове фінансування, що повинно бути використано відповідно до умов гранту. Організація веде чіткий облік грантових надходжень і витрат, враховуючи вимоги як українського законодавства, так і умов, визначених донорами. Важливою частиною є контроль за виконанням цільових завдань і

регулярна звітність перед грантодавцями щодо використання отриманих коштів.

4. Звітність МБФ «Місія в Україну» є невід'ємною частиною його діяльності та забезпечує дотримання законодавчих вимог щодо прозорості використання благодійних коштів. Звіт про використання доходів, фінансова звітність та інші документи є основою для контролю за фінансовою діяльністю фонду, що дозволяє забезпечити довіру донорів і партнерів. Подача звітності здійснюється згідно з вимогами законодавства, що регулює діяльність неприбуткових організацій в Україні.

РОЗДІЛ 3
КОНТРОЛЬ ЗА ДІЯЛЬНІСТЮ МІЖНАРОДНОГО БЛАГОДІЙНОГО ФОНДУ «МІСІЯ В УКРАЇНУ»

3.1. Контроль за діяльністю міжнародного благодійного фонду «Місія в Україну»

Розвиток неприбуткових організацій в України, як і розвиток системи управлінського контролю в їх межах зокрема, знаходиться на початковому етапі. Причиною такого становища, з нашої точки зору є: невідповідність розвитку теоретичної та практичної складових: різне ставлення співробітників неприбуткових організацій до доцільності функціонування системи управлінського контролю, необхідність постійного підтримання неприбуткового статусу, відсутність внутрішньої мотивації, щодо проведення контрольних заходів та сильного механізму зовнішнього нагляду. Лише за наявності високих професійних якостей співробітників, дотримання концептуальних основ єдності функціонування неприбуткових організацій та управлінського контролю стане можливим забезпечення соціальних запитів споживачів послуг неприбуткових організацій.

Довіра суспільства до діяльності установ і організацій є основою їх ефективної роботи та сталого розвитку економіки. Для забезпечення належної діяльності неприбуткових організацій в Україні важливо впровадити об’єктивну і дієву систему контролю, що дозволить оцінити ефективність їх роботи. Вивчення поточного стану контролю за фінансово-майновим станом таких організацій дасть змогу виявити основні проблеми в цьому секторі і окреслити шляхи їх вирішення.

Через специфіку діяльності деяких неприбуткових організацій, основними джерелами фінансування яких можуть бути членські внески чи благодійні пожертви, часто спостерігається відсутність ефективної системи

контролю — як внутрішнього, так і зовнішнього. Після надання фінансування донори або члени організації втрачають можливість впливати на розподіл коштів, навіть якщо діяльність організації припиняється. Хоча зацікавлені сторони можуть обмежувати використання своїх внесків певними умовами, вони не мають прямого права власності на ці кошти. Це означає, що фактично ніхто не є «власником» неприбуткової організації, тому часто бракує мотивів для організації внутрішнього контролю. До того ж механізми зовнішнього нагляду за такими організаціями також залишаються слабкими.

На відміну від бізнесу, споживачі послуг неприбуткових організацій не можуть просто змінити постачальника послуг, що в інших випадках могло б спричинити зміни у фінансуванні або грошових потоках організації. Тому жорсткий механізм контролю зазвичай не формується і за межами організації.

Більшість неприбуткових організацій зосереджуються на наданні послуг, виконуючи обслуговуючі функції. Управлінський контроль у таких організаціях має дві ключові особливості:

1. Відсутність буферних запасів. Основним «продуктом» діяльності таких організацій є послуги, які надаються протягом звітного періоду і не можуть зберігатися у вигляді запасів. У разі змін у зовнішньому середовищі, підприємства можуть використовувати запаси як буфер, тоді як неприбуткові організації такої можливості не мають. Це ускладнює планування та здійснення перевірок.

2. Нематеріальність якості послуг. Послуги, що надаються, мають нематеріальну природу, тому їхня якість важко піддається об’єктивному вимірюванню. Аналітичні дослідження, які спираються на суб’єктивні критерії, стають важливим інструментом оцінки.

Основною метою контролю в неприбуткових організаціях є забезпечення виконання керівництвом своїх зобов’язань перед громадськістю чи окремими соціальними групами. Хоча це завдання визначає загальний напрям контролю, його недостатня конкретизація може ускладнювати практичне застосування. Тому необхідно розробляти більш деталізовані цілі, які відповідають

особливостям діяльності організації та сприяють підвищенню ефективності управління (табл. 3.1).

Таблиця 3.1

Цілі контролю в неприбуткових організаціях

№	Цілі	Характеристика цілі
1	Забезпечення збереження та безпека активів	Безпека активів – це стан, який гарантує здійснення діяльності БФ в штатному режимі. Оскільки метою БФ не є отримання прибутку, то він не може бути об'єктом контролю, а заінтересовані сторони, які здійснюють внески не чекають на отримання доданої вартості. Проте наявність активів є необхідною для будь-якої організації. Якщо не забезпечується належний рівень ефективності та раціональності використання активів, то в кінцевому підсумку вони будуть вичерпані. А без достатнього рівня активів жодна організація не зможе забезпечити виконання місії свого існування. Отже, якщо безпека активів не буде забезпечена, мета функціонування БФ не буде досягнута
2	Забезпечення релевантності та оперативності надходження інформації до системи управління	Оскільки БФ спеціалізуються на наданні професійних послуг, співробітники, які мають ці знання займають важливе місце в організації. На відміну від них керівництво може не володіти таким рівнем знань або ж зовсім не володіти ним. Проте для реалізації цілей організації професійні знання є пріоритетними в прийнятті управлінських рішень. Тому інформація має бути подана підлеглими в доступній формі, з належним рівнем оперативності даних за для унеможливлення затримки здійснення управлінської діяльності
3	Зведення до мінімальних розмірів непродуктивних витрат	Управлінський персонал повинен зосередити свою увагу на можливостях досягнення організаційних цілей в ході розподілу ресурсів та на забезпеченні задоволення інтересів конкретних груп користувачів послуг з наявною кількістю доступних активів. Зменшення витрат буде сприяти забезпеченню збереження активів організації при відсутності формування додаткового капіталу та підвищить здатність продовжувати діяльність БФ
4	Дотримання принципів функціонування БФ та забезпечення виконання нею місії	Принципи відображають намір заінтересованих сторін, вони є основою та довідником БФ, особливо при відсутності системи показників оцінки ефективності діяльності. Управлінський контроль проводять відповідно до цілей неприбуткової організації
5	Забезпечення адекватності та надійності облікової інформації	Через агентські відносини користувачі послуг БФ можуть обмежувати обсяг операцій лише після здійснення внесків, а не контролювати конкретну діяльність. Тому лише за умови володіння необхідною інформацією щодо ефекту та ефективності діяльності, вони дійсно можуть впевнитись у тому, що БФ функціонує відповідно до встановлених організаційних цілей у заданому обсязі

Покращення управління неприбутковими організаціями потребує постійного вдосконалення методологічних засад для організації внутрішнього

контролю. Це включає контроль за збереженням майна, використанням ресурсів, а також за веденням бухгалтерії та складанням фінансової звітності. Враховуючи це, необхідно розробити єдині підходи до різних видів контролю, що повинні застосовуватися в неприбуткових організаціях.

Внутрішній контроль у міжнародному благодійному фонді «Місія в Україну» має базуватися на вимогах чинного законодавства, зокрема Цивільного та Господарського кодексів України. В обліковій політиці організації повинна бути визначена структура і компетенція відділу внутрішнього контролю, його права та обов'язки, а також взаємодія з іншими підрозділами фонду. Це дозволить ефективно контролювати відповідність діяльності фонду встановленим нормам і забезпечувати прозорість у веденні обліку та складанні звітності.

Відділ внутрішнього контролю у фонді має бути незалежним, здійснювати перевірки і контролювати: своєчасність і повноту ведення обліку, достовірність звітності, а також дотримання методик ведення обліку відповідно до вимог законодавства.

Основні етапи контролю в діяльності фонду «Місія в Україну»:

1. Визначення контрольних процедур щодо дотримання принципів діяльності організації, аналізу фінансової доцільності та самоокупності проектів, а також контролю за збереженням майна та фінансовим станом.

2. Визначення методів контролю, що відповідають цим контрольним процедурам, а також забезпечення необхідною інформацією всіх суб'єктів контролю через бухгалтерську систему організації.

3. Оцінка та вдосконалення системи контролю на основі результатів перевірок, розробка заходів для усунення виявлених недоліків і забезпечення ефективного зворотного зв'язку між суб'єктами та об'єктами контролю.

Внутрішній контроль у фонді «Місія в Україну» реалізується через ревізійну комісію, обрану загальними зборами фонду. Ревізійна комісія здійснює перевірки фінансової та господарської діяльності фонду, а також розв'язує питання, що виникають у процесі досягнення його цілей. Однак

важливо зазначити, що громадський характер діяльності цієї комісії і обмежена функціональність можуть знижувати ефективність внутрішнього контролю.

Таким чином, для забезпечення ефективного функціонування міжнародного благодійного фонду «Місія в Україну» необхідно розробити чітку систему контролю, яка б включала регулярні перевірки, відповідальність за облік і звітність, а також забезпечувала прозорість і законність усіх фінансових операцій фонду.

Серед зазначених підходів найдієвішим для неприбуткових організацій є класифікація контролю, що охоплює багаторівневу систему виокремлення типів, видів і форм (рис. 3.1).

Ефективний контроль у міжнародному благодійному фонді «Місія в Україну» значною мірою залежить від належного інформаційного забезпечення, яке базується на якісній системі бухгалтерського обліку. Це передбачає обґрунтовану організацію облікових процесів, що дасть змогу отримувати достовірну та вичерпну інформацію про діяльність організації.

Члени ревізійної комісії, обрані конференцією трудового колективу фонду, часто не мають достатніх професійних знань, щоб оцінити якість та надійність облікової інформації, яка формується спеціалістами бухгалтерії. Це створює потребу в запровадженні посади внутрішнього аудитора або організації окремого відділу внутрішнього аудиту. Такий підхід дозволить підвищити ефективність контролю за веденням обліку і формуванням достовірної звітності фонду.

Суб’єкти внутрішнього контролю фонду «Місія в Україну»:

1. Трудовий колектив, який бере участь у процесах наглядового характеру.

2. Ревізійна комісія, що здійснює перевірку фінансово-господарської діяльності.

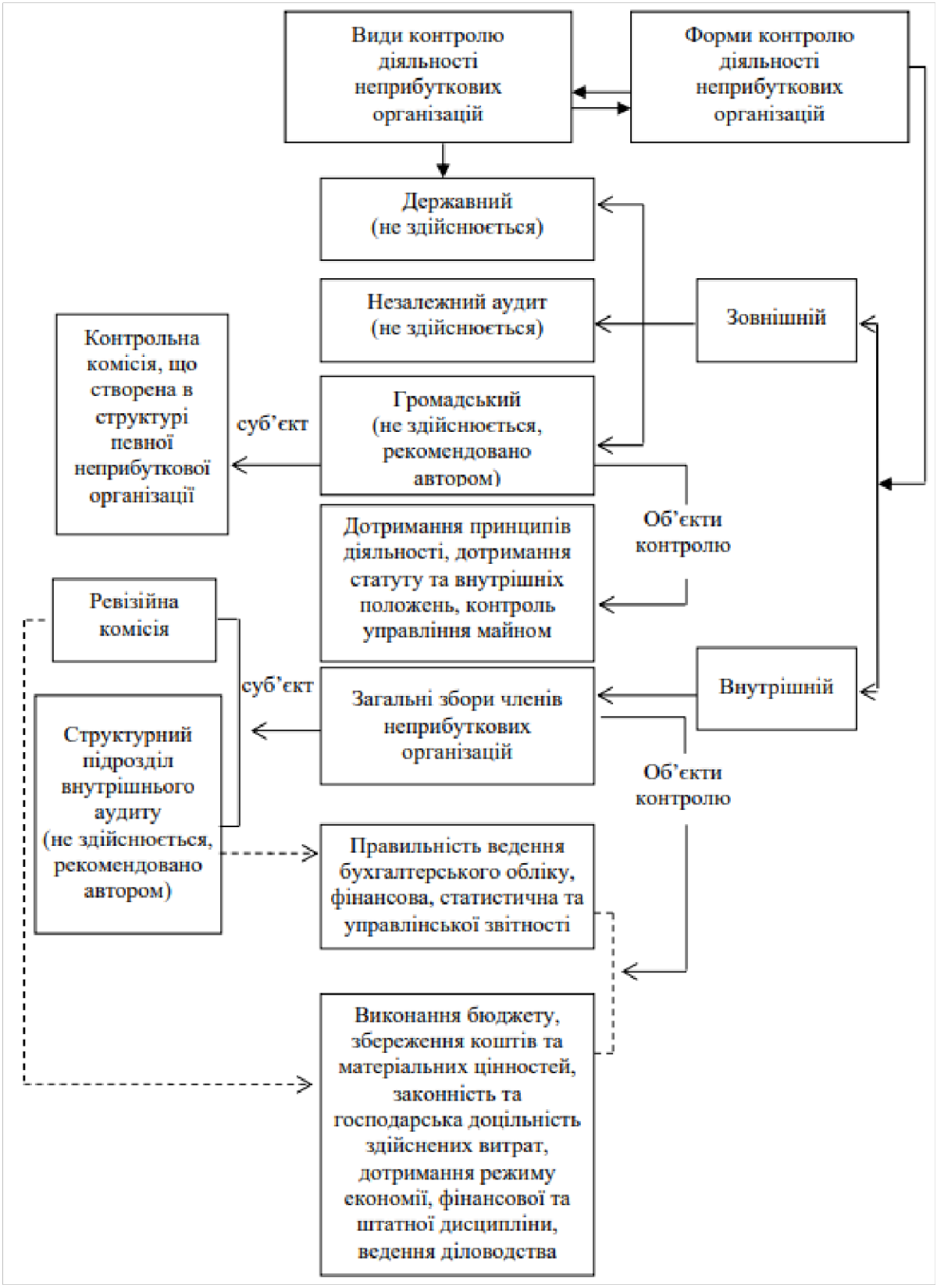

Рис. 3.1. Класифікація контролю в МБФ «Місія в Україну»

3. Внутрішній аудитор або спеціальний підрозділ внутрішнього аудиту, що забезпечує професійний контроль за бухгалтерським обліком.

4. Центральний офіс фонду (вища організація), що здійснює наглядові функції на рівні стратегічного управління.

Об’єкти контролю мають охоплювати ключові аспекти діяльності фонду, зокрема:

- виконання статутних вимог і дотримання базових принципів діяльності фонду;
- система бухгалтерського обліку, включно з активами, пасивами, доходами та витратами.

Особливості об’єктів контролю у фонді:

1. Активи та пасиви:

- Часто відсутні капітальні інвестиції, довгострокова дебіторська заборгованість або фінансові інвестиції.
- Відсутність статутного, резервного та інших капіталів.
- Зобов’язання обмежуються короткостроковими операціями, пов’язаними з цільовим фінансуванням.

2. Доходи та витрати:

- Специфічний склад доходів і витрат фонду, зокрема особлива увага приділяється обліку цільових надходжень і витрат.
- Постачання обмежується закупівлею матеріалів для внутрішніх потреб організації.

3. Господарські процеси:

- Відсутність класичних бізнес-процесів, таких як виробництво чи продаж.
- Основний фокус – соціальні програми та ініціативи.

На практиці громадський контроль за діяльністю неприбуткових організацій, зокрема благодійного фонду «Місія в Україну», має несистемний характер. Зазвичай він зосереджений на резонансних подіях чи ситуаціях. Для забезпечення прозорості роботи фонду доцільно залучати представників громадськості до контролю за ключовими аспектами діяльності, особливо

щодо використання благодійних коштів і реалізації соціально важливих проектів.

Основні напрями контролю діяльності Міжнародного благодійного фонду «Місія в Україну» наведені на рис. 3.2.

Основні напрями контролю діяльності Міжнародного благодійного фонду «Місія в Україну»		
Моніторинг та оцінка ефективності використання гуманітарної допомоги	**Внутрішній фінансовий контроль і аудит**	**Підзвітність та звітність перед донорськими організаціями і державними органами**
•Оцінка доцільності та результативності розподілу допомоги серед кінцевих набувачів, регулярні перевірки та аудит витрат, а також звітність про використання отриманих коштів і товарно-матеріальних цінностей.	•Перевірка фінансових операцій, процесів бухгалтерії та здійснення контрольних процедур для забезпечення прозорості, точності обліку та відповідності витрат вимогам законодавства та установчим документам фонду	•Підготовка регулярних звітів для донорів, партнерів та державних органів, включаючи фінансові звіти, звіти про виконання цілей діяльності, а також про використання благодійної допомоги на забезпечення відповідності умовам надання допомоги.

Рис. 3.2. Основні напрями контролю діяльності МБФ «Місія в Україну»

Для забезпечення прозорості та підвищення довіри до діяльності міжнародного благодійного фонду «Місія в Україну» критично важливим є впровадження систематичного моніторингу та оцінки ефективності використання гуманітарної допомоги. Цей процес включає кілька ключових напрямів:

1. Оцінка доцільності та результативності розподілу допомоги. Розподіл гуманітарної допомоги серед кінцевих набувачів має базуватися на:

- Потребах цільової аудиторії. Передача ресурсів має здійснюватися згідно з об’єктивними критеріями, такими як рівень потреби, соціальний статус, ступінь уразливості населення тощо.
- Аналізі пріоритетів. Необхідно забезпечити, щоб допомога спрямовувалася на вирішення найбільш нагальних соціальних проблем, таких

як медична допомога, продукти харчування, одяг чи житло.

- Вимірюванні результатів. Ефективність розподілу оцінюється за допомогою опитувань отримувачів, аналізу змін у їхньому становищі після отримання допомоги та порівняння досягнутих результатів із встановленими цілями.

2. Регулярні перевірки та аудит витрат. Для попередження зловживань і помилок у використанні ресурсів впроваджуються наступні практики:

- Внутрішній аудит. Регулярний контроль над фінансово-господарською діяльністю фонду, здійснюваний спеціалізованим підрозділом або внутрішнім аудитором.
- Зовнішній аудит. Залучення незалежних аудиторських компаній для перевірки звітності щодо використання гуманітарної допомоги.
- Верифікація даних. Перевірка відповідності документальних записів реальним даним про отримані й передані ресурси.

3. Звітність про використання отриманих коштів і матеріалів. Прозорість діяльності фонду забезпечується регулярною звітністю, яка включає:

- Фінансові звіти. Деталізована інформація про надходження коштів, їхнє цільове використання, залишки на рахунках тощо.
- Операційні звіти. Відображення кількості та видів розподіленої гуманітарної допомоги, географії її передачі, охоплених категорій населення.
- Публічні звіти. Регулярна публікація інформації про діяльність фонду на офіційному вебсайті чи у відкритих джерелах, що підвищує рівень довіри суспільства.

4. Зворотний зв’язок від кінцевих отримувачів допомоги. Важливим аспектом моніторингу є оцінка задоволеності кінцевих отримувачів. Це може включати:

- Анкетування та опитування. Одержувачів просять оцінити якість, своєчасність і актуальність отриманої допомоги.

- Відкриті канали комунікації. Забезпечення можливості висловлювати зауваження та пропозиції через гарячі лінії, електронну пошту чи інші засоби зв'язку.

5. Аналіз і вдосконалення процедур розподілу допомоги. Результати моніторингу та оцінки використовуються для:

- Виявлення недоліків у поточних процесах.
- Розробки рекомендацій для підвищення ефективності майбутніх програм.
- Оптимізації внутрішніх процедур і політик, спрямованих на поліпшення роботи фонду.

Завдяки комплексному підходу до моніторингу та оцінки ефективності гуманітарної допомоги, фонд «Місія в Україну» зможе забезпечити максимально раціональне та прозоре використання ресурсів, що сприятиме досягненню його соціальної місії та підтримці довіри серед донорів і громадськості.

Внутрішній фінансовий контроль і аудит у діяльності міжнародного благодійного фонду «Місія в Україну» є ключовими інструментами для забезпечення прозорості, точності обліку, раціонального використання ресурсів та дотримання законодавства й установчих документів.

1. Мета внутрішнього фінансового контролю та аудиту:

- Запобігання фінансовим порушенням і шахрайству.
- Забезпечення відповідності фінансових операцій вимогам законодавства та статуту фонду.
- Підвищення точності та достовірності фінансової звітності.
- Контроль за цільовим використанням отриманих коштів і гуманітарної допомоги.

2. Для забезпечення точності та прозорості проводяться систематичні перевірки всіх фінансових операцій, зокрема:

- Перевірка документів. Контроль за правильністю оформлення фінансових документів, таких як рахунки-фактури, акти виконаних робіт,

договори та платіжні доручення.

- Аналіз транзакцій. Вивчення руху коштів на рахунках фонду для запобігання нецільовому або необґрунтованому використанню ресурсів.
- Перевірка дотримання процедур. Контроль за дотриманням внутрішніх регламентів та затверджених процедур проведення фінансових операцій.

3. Контроль за роботою бухгалтерії. Ретельна перевірка функцій бухгалтерії забезпечує:

- Точність облікових записів. Перевіряється відповідність бухгалтерських записів реальним операціям, наявність необхідних первинних документів.
- Своєчасність складання звітності. Контроль за своєчасною підготовкою та поданням фінансової звітності до органів державного контролю та донорів.
- Дотримання стандартів бухгалтерського обліку. Оцінка відповідності ведення обліку вимогам національних стандартів бухгалтерського обліку та особливостям роботи неприбуткових організацій.

4. Здійснення контрольних процедур, які передбачають:

- Періодичні ревізії. Регулярні перевірки використання коштів і товарно-матеріальних цінностей фонду, що дозволяє виявити можливі помилки чи зловживання.
- Вибіркові перевірки. Огляд окремих транзакцій чи операцій для перевірки дотримання регламентів.
- Інвентаризація активів. Перевірка наявності та стану активів фонду (обладнання, матеріальних цінностей тощо).

5. Аудит відповідності вимогам законодавства та статуту:

- Дотримання законодавства. Перевірка відповідності діяльності фонду нормам податкового, фінансового та адміністративного законодавства України.
- Дотримання статутних вимог. Аналіз відповідності використання ресурсів завданням та цілям, закріпленим у статуті фонду.

- Контроль за цільовим фінансуванням. Перевірка правильності та доцільності розподілу гуманітарної допомоги, грантів та інших фінансових надходжень.

6. Результати та наслідки внутрішнього фінансового контролю. На основі проведених перевірок:

- Складаються звіти з висновками про стан фінансової діяльності фонду.
- Вносяться рекомендації для усунення виявлених порушень і вдосконалення процедур.
- Надаються пропозиції щодо підвищення ефективності використання ресурсів.

7. Впровадження зворотного зв’язку та навчання. Для підвищення ефективності контролю впроваджуються механізми зворотного зв’язку, зокрема:

- Регулярні зустрічі між відділом аудиту, бухгалтерією та управлінською командою для обговорення результатів перевірок.
- Навчання працівників бухгалтерії та інших відповідальних осіб для запобігання повторенню порушень.

Впровадження системи внутрішнього фінансового контролю та аудиту дозволяє фонду «Місія в Україну» підтримувати високий рівень прозорості та довіри серед донорів, партнерів і суспільства, а також забезпечувати сталий розвиток організації відповідно до її соціальної місії.

Підзвітність і звітність є ключовими аспектами діяльності міжнародного благодійного фонду «Місія в Україну», що забезпечують прозорість, відповідність умовам фінансування та підтримку довіри з боку донорів, партнерів і державних органів.

1. Мета звітності:

- Забезпечення прозорості діяльності фонду.
- Підтвердження цільового використання коштів та інших ресурсів, отриманих від донорів.

- Виконання вимог законодавства України щодо звітності неприбуткових організацій.
- Надання повної інформації про результати роботи для підвищення довіри до організації.

2. Типи звітів

1. Фінансові звіти:

- Включають детальну інформацію про доходи та витрати, включаючи використання грантів, гуманітарної допомоги та інших надходжень.
- Готуються відповідно до стандартів бухгалтерського обліку та вимог донорських організацій.
- Містять деталізацію витрат за статтями бюджету та проєктами.

2. Звіти про виконання цілей діяльності:

- Містять інформацію про досягнення цілей, визначених у грантових угодах, програмах чи проєктах.
- Включають кількісні та якісні показники виконаної роботи, наприклад, кількість наданих послуг, обсяг розподіленої гуманітарної допомоги, кількість отримувачів допомоги.

3. Звіти про використання благодійної допомоги:

- Включають деталі про отримані матеріальні та фінансові ресурси, їх розподіл і використання.
- Супроводжуються підтверджуючими документами (акти прийому-передачі, рахунки, договори тощо).

4. Звіти для державних органів:

- Регулярні звіти, які подаються до податкових, фінансових та соціальних служб відповідно до вимог законодавства України.
- Включають дані про рух коштів, обсяги благодійної допомоги та відповідність організації статусу неприбутковості.

3. Процес підготовки звітності

- Збір інформації: Накопичення даних про всі операції фонду, включаючи фінансові операції, реалізовані заходи та виконані проєкти.

- Аналіз даних: Перевірка точності, відповідності документів і достовірності інформації.
- Формування звітів: Підготовка звітів відповідно до встановлених форм і стандартів донорських організацій або державних установ.
- Затвердження звітів: Внутрішнє погодження звітності керівництвом фонду перед поданням зовнішнім сторонам.
- Подання звітності: Надання звітів до донорських організацій, партнерів і державних органів у встановлені терміни.

4. Забезпечення відповідності умовам донорів та законодавства

- Постійний моніторинг вимог донорських організацій та законодавства щодо змісту та термінів подання звітності.
- Врахування специфіки кожного проєкту, гранту чи програми під час підготовки звітів.
- Підготовка додаткових звітів, якщо це передбачено умовами надання допомоги.

5. Використання сучасних інструментів звітності

- Застосування бухгалтерських і управлінських програм для точного обліку та швидкого формування звітності.
- Використання інтегрованих систем обліку для прозорого відстеження руху коштів і ресурсів.
- Впровадження електронного документообігу для зручності подання звітів.

6. Наслідки якісної підзвітності

- Збереження довіри з боку донорів, що сприяє отриманню подальшої підтримки.
- Дотримання вимог законодавства, що забезпечує збереження статусу неприбуткової організації.
- Підвищення репутації фонду серед громадськості та партнерів.

Регулярна та якісна підзвітність є фундаментом довгострокової успішності міжнародного благодійного фонду «Місія в Україну», що сприяє його прозорості, ефективності та довірі з боку суспільства.

Таким чином, запровадження належної системи контролю у фонді «Місія в Україну» допоможе підвищити ефективність його діяльності, зміцнити довіру суспільства та сприяти реалізації його місії.

3.2. Аудит діяльності міжнародного благодійного фонду «Місія в Україну»

Аудит діяльності є ключовим інструментом забезпечення прозорості, законності та ефективності використання фінансових ресурсів міжнародного благодійного фонду «Місія в Україну».

Основні складові даного процесу наведені в табл. 3.2.

Таблиця 3.2.

Основні складові аудиту діяльності міжнародного благодійного фонду «Місія в Україну»

Складова	Характеристика
1	2
1. Мета аудиту доходів і витрат	• Перевірка відповідності фінансових операцій вимогам законодавства України, установчих документів фонду, договорів із донорами. • Оцінка цільового використання благодійної допомоги та коштів. • Виявлення можливих фінансових ризиків і невідповідностей у фінансовій діяльності. • Формування рекомендацій для вдосконалення фінансової дисципліни.
2. Етапи аудиту доходів і витрат	1. Планування аудиту: ○ Визначення періоду та обсягу аудиторської перевірки. ○ Окреслення основних сфер фінансової діяльності, які підлягають аналізу (наприклад, цільові надходження, операційні витрати). ○ Ознайомлення з установчими документами фонду, грантовими угодами та положеннями про цільове фінансування. • Збір даних: ○ Аналіз первинної документації: договорів, актів прийому-передачі, рахунків-фактур, касових ордерів, банківських виписок. ○ Перевірка реєстрів бухгалтерського обліку та фінансових звітів. ○ Вивчення звітів про реалізацію цільових програм і проєктів.

Продовження табл. 3.2

1	2
	2. Аналіз доходів: ○ Перевірка обґрунтованості отриманих доходів, зокрема грантів, благодійних внесків та інших джерел. ○ Верифікація дотримання умов грантових угод щодо обсягів і напрямків використання фінансування. ○ Оцінка правильності відображення доходів у бухгалтерському обліку. 3. Аналіз витрат: ○ Перевірка відповідності витрат умовам цільового фінансування та програмної діяльності. ○ Аналіз витрат за напрямками діяльності (адміністративні, програмні, операційні). ○ Перевірка правомірності та обґрунтованості витрат за підтримуючими документами. 4. Формування висновків: ○ Ідентифікація порушень, якщо такі є (недотримання умов фінансування, неправильний облік доходів/витрат тощо). ○ Узагальнення результатів аудиту у формі аудиторського звіту. 5. Розробка рекомендацій: ○ Пропозиції щодо вдосконалення системи фінансового обліку. ○ Рекомендації для підвищення ефективності використання ресурсів фонду.
3. Об’єкти аудиту	• Доходи: гранти, благодійні внески, пожертви, гуманітарна допомога, інші джерела фінансування. • Витрати: оплата праці, оренда, адміністративні витрати, закупівля товарів і послуг, витрати на реалізацію благодійних програм і проєктів.
4. Ключові принципи аудиту	• Об’єктивність: аудит має базуватися на фактичних даних і документах. • Комплексність: перевірці підлягають усі джерела доходів і статті витрат фонду. • Прозорість: результати аудиту повинні бути зрозумілими та доступними для донорів, партнерів і державних органів. • Законність: аудит проводиться з урахуванням вимог законодавства України та міжнародних стандартів.
5. Інструменти аудиту	• Використання програмного забезпечення для автоматизації перевірки даних. • Залучення сертифікованих аудиторів із досвідом роботи в неприбуткових організаціях. • Інтеграція електронних баз даних і документів для полегшення аналізу.

Внутрішній контроль і аудит у фонді «Місія в Україну» мають на меті забезпечити впевненість у надійності, прозорості та відповідності систем обліку й звітності вимогам законодавства, міжнародним стандартам і політиці

донорів. Це важливий крок у зміцненні довіри з боку партнерів, донорів і суспільства, а також у підвищенні ефективності управління фондом.

Для цього доцільно розробити й затвердити Положення про внутрішній аудит, яке буде відповідати обліковій політиці фонду, його статутним вимогам і Міжнародним стандартам професійної практики внутрішнього аудиту. У положенні слід встановити ключові вимоги до організації аудиту та визначити функціональні завдання, спрямовані на перевірку, оцінку й вдосконалення внутрішніх процесів.

Для забезпечення належного рівня внутрішнього контролю та аудиту пропонується ввести до штатного розкладу фонду посаду менеджера з внутрішнього аудиту, який виконуватиме такі обов'язки:

1. Остаточна перевірка проєктних звітів. Менеджер проводитиме щоквартальну перевірку звітів про виконання проєктів, зокрема аналіз відповідності витрат затвердженим бюджетам, щоб упевнитися у дотриманні вимог донорів і внутрішніх політик фонду.

2. Визначення відповідності діяльності планам фонду. Проводитиметься оцінка, наскільки реалізовані проєкти відповідають стратегічним цілям фонду, потребам отримувачів допомоги та запланованим результатам.

3. Аналіз проблемних ділянок. Менеджер здійснюватиме глибокий аналіз систем обліку та звітності для виявлення слабких місць і ризиків, які можуть негативно вплинути на ефективність роботи фонду.

4. Перевірка відповідності нормативним вимогам. Оцінка, чи відповідають облік доходів і витрат, фінансова та проєктна звітність чинному законодавству України, стандартам обліку й вимогам донорів.

5. Надання рекомендацій керівництву.

- Формування пропозицій для вдосконалення облікових систем і процесів.
- Розробка рекомендацій щодо підвищення прозорості та ефективності використання фінансових і матеріальних ресурсів.

6. Коригування діяльності фонду. На основі отриманих результатів аналізу менеджер координуватиме внесення необхідних змін до процесів обліку та звітності, що сприятиме покращенню фінансової дисципліни та відповідності діяльності фонду його місії.

Проведення регулярного аудиту в благодійному фонді «Місія в Україну» є важливим елементом ефективного управління організацією та забезпечення її успішної діяльності. Аудит надає низку переваг, які сприяють підвищенню довіри, покращенню фінансової дисципліни та зменшенню ризиків.

Зміцнення довіри до фонду з боку донорів і партнерів. Аудит забезпечує незалежну перевірку правильності ведення бухгалтерського обліку, звітності та використання фінансових і матеріальних ресурсів. Донори, партнери та суспільство отримують підтвердження того, що всі кошти та допомога, передані фонду, використовуються прозоро, цільово та відповідно до заявлених програм. Це сприяє зміцненню репутації фонду, залученню нових донорів і партнерів, а також розширенню можливостей для реалізації благодійних проєктів.

Підвищення ефективності фінансового управління. Проведення аудиту допомагає виявити слабкі місця у фінансовому управлінні та надати рекомендації для їх усунення. Це дозволяє фонду оптимізувати процеси планування, використання та контролю ресурсів, зменшити ризики неправильного розподілу коштів, підвищити економічність і ефективність роботи. Крім того, аудит сприяє впровадженню кращих практик фінансового управління, що забезпечує більш ефективне досягнення цілей фонду.

Зниження ризику санкцій із боку державних органів за порушення фінансової дисципліни. Аудит допомагає забезпечити відповідність фінансової діяльності фонду чинному законодавству України та міжнародним стандартам. Регулярні перевірки дозволяють своєчасно виявляти та виправляти помилки, що мінімізує ризик штрафів або інших санкцій з боку державних контролюючих органів. Це не лише зберігає ресурси фонду, але й допомагає підтримувати його добру репутацію серед органів державної влади.

Таблиця 3.3

Шляхи вирішення проблемних питань у ході функціонування системи контролю в МБФ «Місія в Україну»

№	Проблема	Зміст
1	Можливості та доцільність застосування ідеї комерційних організацій до управлінського контролю	Управлінський контроль це засіб перетворення цілей організації на конкретні дії. Метою управлінського контролю є досягнення цілей організації та забезпечення використання всіх видів ресурсів в ключових проектах. Ця мета об'єднує всі БФ. При цьому адміністративний персонал БФ повинен роз'яснювати своїм членам та працівникам цілі та здійснювати управлінський контроль у відповідності до стратегічного планування, професійних можливостей, а також ступеня зв'язку між кожним проектом та організаційними цілями
2	Пріоритетність в складанні видів бюджету	Необхідною є фіксація положення, що основним видом бюджету є бюджет грошових коштів. БФ не створені за ради одержання прибутку, але вони повинні мати достатню кількість грошової маси за для забезпечення безперервності своє ділової активності. Мають бути збалансовані в часі вхідні та вихідні грошові потоки. Велика частина грошових коштів у БФ надходить у вигляді членських внесків, пожертвувань, які в більшості випадків обмежені напрямом свого використання. Цей напрям обов'язково потрібно враховувати при формуванні вихідного грошового потоку
3	Метод бюджетування	Відомо, що у підприємства, створеного за ради отримання прибутку бюджет контролює доходи і витрати в розрізі центрів відповідальності. Оцінка діяльності таких центрів здійснюється за допомогою показників прибутку та рентабельності, що не є можливим для БФ. Останні можуть використовувати план в якості предмету управлінського контролю. План буде виступати основним орієнтиром при досягненні організацією свої цілей та слугувати способом оцінки ефективності роботи співробітників та організації в цілому
4	Визначення бюджетної тенденції	У різних керівників бачення, щодо розвитку БФ може різнитися. Тому у разі зміни керівництва планові показники, що стосуються розвитку організації можуть бути змінені. Коли план складається вперше, керівники формують його з нуля, без врахування історичних (фактичних) показників минулих періодів. Враховуючи умови зовнішнього середовища, в плановому документі необхідно відображувати вплив специфічних чинників, що мають пряму дію на процес прийняття управлінських рішень. Наприклад, напрями використання грошових коштів, джерела та шляхи їх одержання та ін. В наступні звітні періоди, якщо склад управлінського персоналу залишився незмінним, планові показники можна корегувати, ґрунтуючись на даних попереднього періоду. Обсяг послуг, що буде закладено в бюджет майбутніх звітних періодів має визначатися шляхом прогнозування. Прогнозування має базуватися на лінійній регресії побудованій на основі показників минулих періодів. Важливо зазначити, що дія непередбачуваних факторів повинна бути врахована прогнозними показниками, з метою врахування майбутніх змін в структурі БФ. Зміна грошових потоків буде стосуватися доступу до грошових коштів

5	Гнучкість управлінського контролю	В окремих випадках БФ відіграють важливу роль при виникненні надзвичайних ситуацій. Так, наприклад, благодійні фонди починають активну діяльність при порятунку в надзвичайних ситуаціях. Така діяльність БФ безпосередньо впливає на досягнення цілей, передбачає виникнення додаткових витрат. Для покриття таких витрат, необхідним є передбачення їх структурі бюджету. Але непередбачуваність виникнення надзвичайних ситуацій ускладнює можливість детального опису необхідних витрат, тому бюджету має бути притаманна певна еластичність. Це не означає послаблення впливу бюджетних показників та можливостей досягнення цілей БФ. Коли трапляються надзвичайні ситуації, неприбуткові організації здатні швидко реагувати

Забезпечення прозорості й відповідності діяльності фонду його статутним цілям. Аудит перевіряє, чи відповідає діяльність фонду його статутним завданням і місії. Це включає аналіз того, наскільки ефективно використовуються ресурси для реалізації благодійних проєктів, та контроль за дотриманням цільового характеру витрат. Прозорість у діяльності фонду підвищує його надійність в очах громадськості, зміцнює довіру бенефіціарів та сприяє підвищенню соціальної значущості його роботи.

Міжнародний благодійний фонд «Місія в Україні» своєю діяльністю відповідно до чинного законодавства України та внутрішньої політики організації. При цьому аудиторські висновки за результатами перевірок фінансової звітності фонду не розміщуються у відкритому доступі на офіційному веб-сайті організації.

Таким чином, проведення аудиту є важливим інструментом підвищення прозорості, ефективності та відповідності діяльності фонду його місії, сприяючи його сталому розвитку та успішному виконанню благодійних програм.

Впровадження системи внутрішнього аудиту у фонді «Місія в Україну» стане важливим кроком для підвищення рівня управління та прозорості діяльності, забезпечуючи ефективне виконання його благодійної місії.

Висновки до 3-го розділу

В результаті дослідження питань контролю за діяльністю міжнародного благодійного фонду «Місія в Україну» можна зробити наступні висновки.

1. Ефективна система контролю є важливою складовою забезпечення прозорості, відповідальності та довіри до діяльності міжнародного благодійного фонду «Місія в Україну». Організація повинна впроваджувати внутрішні процедури контролю, що включають моніторинг фінансово-господарської діяльності, дотримання статутних цілей, раціональне використання ресурсів та забезпечення збереження активів. Залучення відповідальних підрозділів або осіб для здійснення постійного моніторингу дозволяє своєчасно виявляти та усувати недоліки, попереджати можливі порушення та оптимізувати внутрішні процеси.

2. Особливу увагу слід приділяти забезпеченню відповідності діяльності організації чинному законодавству та міжнародним стандартам. Контроль також сприяє підвищенню ефективності комунікації між внутрішніми та зовнішніми суб'єктами, створюючи основу для сталого розвитку фонду та досягнення його цілей.

3. Аудит діяльності міжнародного благодійного фонду «Місія в Україну» є ключовим інструментом забезпечення прозорості, об'єктивності та достовірності інформації про використання благодійних ресурсів. Проведення як внутрішнього, так і зовнішнього аудиту дозволяє оцінити якість управління фінансами, дотримання вимог законодавства та ефективність реалізації проектів.

4. Внутрішній аудит спрямований на виявлення проблемних зон, контроль відповідності фактичних витрат до затверджених бюджетів, а також надання рекомендацій щодо вдосконалення облікових систем. Зовнішній аудит підвищує рівень довіри до організації серед донорів, партнерів та державних органів, забезпечуючи незалежну оцінку її діяльності.

Результати аудиту допомагають покращити управління фінансовими та матеріальними ресурсами, мінімізувати ризики, пов'язані з невідповідністю

або нецільовим використанням коштів, і забезпечують досягнення статутних цілей фонду.

Міжнародний благодійний фонд «Місія в Україні» своєю діяльністю відповідно до чинного законодавства України та внутрішньої політики організації. При цьому аудиторські висновки за результатами перевірок фінансової звітності фонду не розміщуються у відкритому доступі на офіційному веб-сайті організації.

ВИСНОВКИ

У дослідженні наведено теоретичне узагальнення щодо обліково-аналітичного забезпечення діяльності неприбуткових організацій. Сформульовано ряд висновків, що відображають вирішення основних завдань відповідно до поставленої мети.

1. Неприбуткова установа – це самостійно господарюючий суб’єкт, який має права юридичної особи і здійснює діяльність, передбачену установчими документами, має самостійний баланс, поточні рахунки в установах банків, печатку, але не є платниками податку на прибуток підприємств. Це податковий статус, який присвоюють податківці шляхом внесення до певного Реєстру. Неприбуткові установи у суспільстві виконують наступні завдання: здійснюють прямий і непрямий внесок у глобальну економіку, мають зворотний зв'язок між громадянами та урядом, сприяють співробітництву комерційного та некомерційного секторів, надають можливість заможним структурам здійснювати благодійну діяльність.

2. Організація обліку в неприбуткових організаціях стикається з рядом проблем, зумовлених як недосконалістю нормативно-правового забезпечення, так і специфічністю їхньої діяльності. Основні труднощі пов'язані з відсутністю чітких рекомендацій щодо обліку окремих операцій, недостатньою адаптацією до міжнародних стандартів, а також складнощами в дотриманні вимог податкового законодавства.

3. Особливості роботи неприбуткових організацій вимагають особливих підходів до обліку цільового фінансування, розподілу доходів і витрат, формування звітності та управління ризиками, пов'язаними з втратою статусу неприбутковості. Визначено необхідність створення єдиної методології обліку, яка б враховувала специфіку діяльності таких організацій, а також забезпечувала прозорість і достовірність фінансової інформації. Удосконалення облікових процедур, підвищення кваліфікації працівників і впровадження новітніх технологій можуть значно сприяти подоланню існуючих проблем. Такий підхід дозволить привести облік у відповідність до

сучасних стандартів, підвищить якість звітності та сприятиме більш ефективному управлінню фінансами.

4. Нормативно-правове регулювання обліку в неприбуткових організаціях частково вирішує ключові питання, пов’язані з виконанням податкових вимог, правильним відображенням операцій у бухгалтерії, визнанням доходів і витрат відповідно до принципів фінансового обліку, а також з бюджетним плануванням і застосуванням сучасних інструментів управлінського обліку. Однак нормативна база все ще має деякі суперечності, що ускладнюється відсутністю достатнього методичного забезпечення для розробки внутрішніх документів, зокрема політики ведення обліку.

5. Базою дослідження є Міжнародний благодійний фонд «Місія в Україну», який з 1998 року допомагає жінкам із небажаною вагітністю і дітям з інвалідністю та їх сім'ям у Житомирі та Житомирській області. Усі послуги соціально незахищеним родинам надаються безкоштовно завдяки пожертвам українських та іноземних благодійників. Застосовуючи індивідуальний підхід, наша мультидисциплінарна команда спеціалістів розробляє програми реабілітації для кожної дитини, що дозволяє отримати гарні результати.

6. Організація бухгалтерського обліку в МБФ «Місія в Україну» базується на принципах прозорості, відповідності вимогам чинного законодавства та специфіці діяльності благодійної організації. Оскільки фонд має міжнародний характер, особливу увагу приділено обліку іноземних коштів, гуманітарної допомоги та фінансування, отриманого від донорів. Це передбачає чітке дотримання норм законодавства України та міжнародних стандартів, а також належне оформлення первинних документів і своєчасне ведення звітності. Такий підхід забезпечує відповідність діяльності фонду вимогам законодавства і міжнародним стандартам у галузі обліку.

7. Основним аспектом обліку гуманітарної та благодійної допомоги в МБФ «Місія в Україну» є правильне відображення цільового фінансування, яке надходить у вигляді коштів або товарів від донорів. Всі отримані ресурси обліковуються згідно з вимогами законодавства через спеціальні рахунки, що

дозволяють точно відслідковувати використання допомоги за визначеними напрямками. Особлива увага приділяється документальному оформленню отриманих матеріальних цінностей і їх використанню в межах благодійних проектів, що гарантує прозорість і правильність обліку.

8. Отримані грантові кошти МБФ «Місія в Україну» обліковуються як цільове фінансування, яке повинно бути використано відповідно до умов грантових угод. Організація веде чіткий облік грантових надходжень та витрат, враховуючи вимоги українського законодавства та умови, визначені донорами. Регулярний контроль за виконанням цільових завдань і підготовка звітності для грантодавців забезпечують прозорість використання коштів і підтверджують ефективність реалізованих проектів.

9. Звітність є важливим елементом діяльності МБФ «Місія в Україну» і має на меті забезпечення відповідності вимогам законодавства щодо прозорості використання благодійних коштів. Звіт про використання доходів, фінансова звітність та інші документи служать основою для контролю за фінансовою діяльністю фонду. Це дозволяє зміцнити довіру донорів і партнерів до фонду та забезпечити дотримання усіх вимог законодавства України щодо неприбуткових організацій.

10. Ефективний контроль є необхідною складовою для забезпечення прозорості, відповідальності та довіри до діяльності МБФ «Місія в Україну». Організація повинна запровадити внутрішні контрольні процедури, що включають моніторинг фінансової та господарської діяльності, перевірку відповідності дій статутним цілям, раціональне використання ресурсів та охорону активів. Залучення відповідальних осіб або підрозділів для постійного контролю дає можливість вчасно виявляти недоліки, запобігати порушенням і оптимізувати внутрішні процеси.

11. Ключову увагу необхідно приділяти забезпеченню відповідності діяльності фонду чинному законодавству та міжнародним стандартам. Контрольні заходи сприяють також поліпшенню комунікації між внутрішніми

і зовнішніми сторонами, створюючи основу для стабільного розвитку фонду і досягнення його стратегічних цілей.

12. Аудит діяльності МБФ «Місія в Україну» є важливим інструментом для забезпечення прозорості, об'єктивності та точності інформації про використання благодійних ресурсів. Проведення як внутрішнього, так і зовнішнього аудиту дозволяє оцінити ефективність фінансового управління, дотримання законодавчих вимог та успішність реалізації проектів.

13. Внутрішній аудит спрямований на виявлення слабких місць, контроль витрат відповідно до затверджених бюджетів, а також на надання рекомендацій для вдосконалення облікових процесів. Зовнішній аудит підвищує довіру до організації з боку донорів, партнерів і державних органів, пропонуючи незалежну оцінку її діяльності.

Результати аудиту дозволяють покращити управління фінансовими та матеріальними ресурсами, зменшити ризики, пов'язані з невірним чи нецільовим використанням коштів, та забезпечити ефективне досягнення статутних цілей фонду.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Артюх О. В., Кейдалюк С. О. Особливості бухгалтерського обліку некомерційних організацій. Інфраструктура ринку. 2019. № 32. С. 398-401.

2. Багрій К.Л. Особливості податкового обліку профспілки як неприбуткової організації. «ЕКОНОМІЧНІ СТУДІЇ». № 2 (24). 2019. С. 17-20. https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/814603.pdf

3. Благодійні та некомерційні організації. Офіційний сайт уряду США. URL: https://www.irs.gov/ru/charities-and-nonprofits.

4. Бухгалтерський облік II : навч. посібник / А. П. Косяк, А. В. Зубенко; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2020. – 326 с.

5. Височан О. Бухгалтерський облік у небюджетних некомерційних організаціях України: облік дебіторської заборгованості. Економіка та суспільство. 2021. №32. https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-32-73

6. Височан О. О. Небюджетні неприбуткові організації в Україні: поняття, класифікація, законодавче регулювання. Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії. Випуск 3 (09)/2017. Запоріжжя. 2017. С. 142–147.

7. Височан О. О. Бухгалтерський облік основних засобів організацій небюджетного неприбуткового сектору економіки: бібліографічний аналіз. Проблеми системного підходу в економіці. 2018. Вип. 2. С. 97-105. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/PSPE_print_2018_2_19

8. Височан О. О., Грицеляк У. І. Бухгалтерський облік бюджетного фінансування неприбуткових організацій Бізнес-навігатор. 2018. Вип. 1(2). С. 156-162. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bnav_2018_1(2)__35

9. Височан О. Облік доходів майбутніх періодів у небюджетних неприбуткових організаціях. Економіка та суспільство. 2022. №45. https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-45-44

10. Височан О. С., Височан О. О., Ясінська А. І. Особливості бухгалтерського обліку цільового фінансування у небюджетних

неприбуткових організаціях. Облік і фінанси. 2017. № 1. С. 17-24. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Oif_apk_2017_1_4

11. Височан О., Майковець, Д. Облік фінансування діяльності небюджетних неприбуткових організацій. Економіка та суспільство. 2022. (44). DOI: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-44-83

12. Височан О.С., Борщук І.В. Особливості обліку у громадських об'єднаннях. Науковий вісник Херсонського державного університету. Випуск 41. 2021. С. 77-80. DOI: 10.32999/ksu2307-8030/2021-41-14

13. Гамулець М. І. Діяльність благодійних неприбуткових організацій в умовах цифрової економіки. Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. серія юридична. 2023. Вип. 3. С. 101-108. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvlduvs_2023_3_15

14. Гура Н. Методологічні засади бухгалтерського обліку в неприбуткових небюджетних організаціях. Бухгалтерський облік і аудит. 2012. № 9. С. 3-9.

15. Гура Н.О. Облік та оподаткування в об'єднаннях співвласників багатоквартирних будинків у світлі законодавчих і соціальних змін. Фінанси України. 2020. № 4 (293). С.111–126.

16. Жиглей І.В. Розвиток обліку, аналізу і аудиту суб'єктів суспільного інтересу : монографія / за заг. ред. [із передм.] І.В. Жиглей. Житомир : ЖДТУ, 2017. 340 с.

17. Задорожна М.І. Роль громадських організацій у формуванні соціального капіталу: правовий аспект. URL http://www.dridu.dp.ua/zbirnik/2012-02(8)/12zmikpa.pdf

18. Закон «Про податок на прибуток ПАР». URL: http://surl.li/stpzv.

19. Закон про неприбуткові організації в Південно-Африканській республіці від 03.12.1997 року. URL: http://surl.li/suetg.

20. Залунін В.Ф., Макарова Г.С. Особливості обліку та оподаткування неприбуткових організацій. Електронне наукове видання «Глобальні та національні проблеми економіки». Випуск 14. 2016. С. 961-965. http://global-

national.in.ua/archive/14-2016/193.pdf

21. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій № 291 від 30 лист. 1999 р. Верховна Рада України. URL: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99

22. Каплін О.Д., Харченко І. М. Міжнародні неурядові організації у контексті інформаційного протиборства початку XXI століття. Матеріали Норвезько-Української конференції, присвяченої діяльності Ф. Нансена в Україні у 1921–1922 роках. Харків. нац. ун-т ім. В.Н. Каразіна. 2019. URL: http://surl.li/stpzb.

23. Кірдіна О. Г., Кудрявець Н. В. Особливості бухгалтерського обліку в неприбуткових організаціях. Вісник економіки транспорту і промисловості. 2019. № 65. С. 32-39. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vetp_2019_65_6

24. Конституція України. № 254к/96-ВР, редакція від 01.01.2020. URL: https:// zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text

25. Корнак О. О., Грицюк Ю. І. Проектування системи управління коштами благодійного фонду. Науковий вісник НЛТУ України. 2021. Т. 31, № 2. С. 121-132. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvnltu_2021_31_2_22

26. Кравчук В.М. Громадські організації і держава: взаємовідносини в умовах формування громадянського суспільства в Україні (теоретико-правові аспекти): монографія. Тернопіль: Терно граф, 2011. 260 с.

27. Кушнір Л. А.,Коркушко О. Н., Шевчук Н. С. Особливості обліку благодійної допомоги в умовах воєнного стану. 2023. Випуск 1 (38). С. 140-144. https://journals.pdu.khmelnitskiy.ua/index.php/podilian_bulletin/article/view/155/131

28. Легенчук С., Виговська Н. Бухгалтерський облік державних грантів згідно МСФЗ 20: проблеми та напрями розвитку. Облік і фінанси. 2024. № 1. С. 14-21. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Oif_apk_2024_1_4

29. Лемішовська О.С., Лінинська В.І. Особливості відображення в обліку надання благодійної допомоги на потреби армії. Економіка та суспільство.

Випуск № 39. 2022. https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-39-59

30. Макаренко А. П., Христенко Л. А. Удосконалення обліку та аудиту доходів і витрат благодійної організації. Інвестиції: практика та досвід. 2020. № 23. С. 49–57. DOI: 10.32702/2306-6814.2020.23.49

31. Матвієнко В.П., Сивак О.Б. Оподаткування благодійної допомоги: дискусійні питання. Міжнародний збірник наукових праць. 2015. № 1. С. 264–280.

32. Машковська Л. В. Особливості організаційних і правових засад утворення та діяльності некомерційних суб'єктів господарювання. Матеріали Міжнародної наукової конференції «Наукові дослідження: парадигма інноваційного розвитку» (Братислава - Відень) 25 березня 2020 року. URL: http://surl.li/suesn .

33. Неприбуткові організації: облік та оподаткування [Електронний ресурс]. Режим доступу : https://news.dtkt.ua/ua/taxation/common/40342

34. Олійник Я.В. Проблемні положення методології та організації бухгалтерського обліку та фінансово звітності неприбуткових організацій. БІЗНЕСІНФОРМ. № 5. 2012. С. 234-236. https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2012-5_0-pages-234_236.pdf

35. Осіпчук Д. С. Особливості та проблеми національної та міжнародної практики відображення операцій з державними грантами в обліку підприємства. Економіка. Фінанси. Право. 2023. № 9. С. 104-110.

36. Осіпчук Д. С. Податковий облік державних грантів. Економіка. Фінанси. Право. 2022. № 11(2). С. 23-27.

37. Осіпчук Д.С., Чижевська Л.В., Хоменко Г.Ю. Визнання та облік державних грантів у небюджетних неприбуткових організаціях: національний та міжнародний підходи (МСФЗ). ACADEMY REVIEW. 2024. № 2 (61). С. 128-144. https://acadrev.duan.edu.ua/images/PDF/2024/2/10.pdf

38. Остап'юк Н., Примаченко О. Законодавче регулювання діяльності неприбуткових організацій як основа організації бухгалтерського обліку. Економіка та суспільство. 2024. №62. https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-

62-46

39. Откаленко О. М. Аналіз управління діяльністю неприбуткових організацій. Вісник ЖНАЕУ. 2017. № 2 (62). - С. 98-104.

40. Офіційний сайт Австралійського податкового управління. URL: http://surl.li/suesu.

41. Панишко Г. Т. Нормативно-правове регулювання благодійних фондів як неприбуткових організацій в Україні. Acta securitatae volynienses. - 2023. № 2. С. 29–35. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/acsev_2023_2_6

42. Податковий кодекс України: Кодекс від 02 грудня 2010 р. № 2755-VI. Зі змінами та доповненнями. Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text.

43. Порядок бухгалтерського обліку гуманітарної допомоги, затверджений наказом Мінфіну від 14.12.1999 р. № 298

44. Порядок ведення Реєстру неприбуткових установ та організацій, включення неприбуткових підприємств, установ та організацій до Реєстру та виключення з Реєстру, затв. Постановою КМУ від 13 липня 2016 р. № 440. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/440-2016-%D0%BF#n14

45. Про благодійну діяльність та благодійні організації: Закон України від 05.07.2012 р. № 5073-VI URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5073-17#Text

46. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 року № 996-XIV/ Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text.

47. Про громадські організації: Закон України від 22 березня 2012 р. № 4572-УІ Відомості Верховної Ради України. 2013. № 1.

48. Про гуманітарну допомогу: Закон України від 22.10.1999 р. № 1192-XIV

49. Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань: Закон України 15 травня 2003 року № 755, редакція від 01.01.2024. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/755-

15#Text

50. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 15 «Дохід» : Наказ Міістерства фінансів України від 29.11.1999 р. № 290 : редакція станом на 3 листопада 2020 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0860-99#Text

51. Про сприяння визначеній некомерційній діяльності (офіційний переклад): Закон від 25.03.1998 р. зі змінами та доповненнями URL: http://surl.li/stpxw.

52. Розвиток соціально-економічних систем в геоекономічному просторі: колективна монографія /за ред. д.е.н., проф. С.М. Співака. Тернопіль: ФОП Паляниця В.А., 2024. 318 с.

53. Савченко Н. М. Особливості формування облікової політики в неприбуткових організаціях. Бухгалтерський облік, оподаткування та контроль в умовах міжнародної економічної інтеграції: збірник тез доповідей всеукр. наук. - практ. конф. (10 жовтня 2019 р.) НУБіП України. Київ, 2019. С. 143–145. URL: http://ir.znau.edu.ua/handle/123456789/13518

54. Савченко Р. О., Савченко Н. М. Управлінський контроль у неприбуткових організаціях. Економіка та держава № 2/2019. С. 53-57.

55. Савчук В. К. До аналітичного забезпечення управління діяльністю неприбуткових організацій. Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. 2016. (2(11). 319–327. https://doi.org/10.26642/pbo-2008-2(11)-319-327

56. Садовська І. Б. Облік і оподаткування в управлінні проєктами: методичні рекомендації до самостійної роботи. Луцьк : Вежа-Друк, 2022. 43 с.

57. Садовська І. Б., Нагірська К. Є. Організація обліку і оподаткування в неприбуткових організаціях. Ефективна економіка. 2024. № 3. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2024_3_14

58. Садовська І., Нагірська, К. Особливості обліку і оподаткування цільового фінансування в частині грантових коштів. Економіка та суспільство. 2023. №58. https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-58-74

59. Сивак О. Бухгалтерський облік благодійності. Вісник КНТЕУ. 2015. № 5. С. 107-124. http://visnik.knute.edu.ua/files/2015/05/11.pdf

60. Сидоренко Р., Жураковська І. Облік грантів: впровадження правил обліку за МСФЗ у вітчизняну практику. Економічний Форум 4/2022. С. 127-135. DOI: https://doi.org/10.36910/6775-2308-8559-2022-4-16

61. Слінько Т. М., Кушніренко О. Конституційно-правовий статус об'єднань громадян в Україні: навч. посіб. Харків: Арсіс. 1998. 176 с.

62. Слюсаренко В.Є., Газуда Л.М. Громадські організації як «третій сектор» економіки. Науковий вісник Ужгородського університету. Сер. Економіка. - Ужгород : УНУ - 2011 - Вип. 2. - С. 77-84

63. Тимчасові заходи щодо реєстрації приватних непідприємницьких підрозділів (оприлюднено наказом Міністерства цивільних справ № 18 від 28.12.1999 р.). Міністерство цивільних справ Китайської Народної республіки. Пекін, 1999. URL: http://surl.li/stpyb (

64. Типи неприбуткових організацій Австралії. URL: http://surl.li/stpyj

65. Тищенко В., Ярмоліцька О. Неприбуткові організації в Україні: нормативно-правове регулювання та особливості обліку і оподаткування. Збірник наукових праць Державного університету інфраструктури та технологій. Серія : Економіка і управління. 2019. Вип. 43-44. С. 131-143. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Znpdetut_eiu_2019_43-44_17

66. Толмачова А. М. Основи формування облікової політики неприбуткових організацій. Науковий вісник Ужгородського університету. Серія : Економіка. 2018. Вип. 1. С. 463-467. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuuec_2018_1_76

67. Тростянська К. М., Крижановська О. А. Проблемні питання бухгалтерського обліку неприбуткових організацій. Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. 2021. № 2. С. 184-189. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vchnu_ekon_2021_2_33

68. Усаченко Л.М., Зарубіжний досвід неурядових організацій: функціональні моделі. URL: http://academv.gov.ua/ei/ei 11/txts/10ulmofm.pdf

69. Хомутенко А. В., Луценко І. С. Особливості оподаткування неприбуткових установ та організацій в період дії воєнного стану на території України. Науковий вісник Одеського національного економічного університету. 2022. № 1-2. С. 27-33. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Naykvo_2022_1-2_5

70. Цивільний Кодекс України. № 435-IV, редакція від 01.01.2024. URL: https:// zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text

71. Цьомра В. Ю. Особливості формування правосуб'єктності окремих категорій юридичних осіб (на прикладі неприбуткових організацій) Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія : Юридичні науки. 2023. Т. 34(73), № 1. С. 28-33. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/UZTNU_law_2023_34(73)_1_7

72. Чижевська Л. В., Осіпчук Д. С. Нормативне регулювання обліку державної допомоги: міжнародний (МСФЗ) та національний підходи. Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. 2020. №2(46). с. 61-69. DOI: http://dx.doi.org/10.26642/pbo-2020-2(46)-61-69.

73. Чичуліна К. В., Стеценко Ю. В., Улько О. Ю. Характеристика стану та перспективи розвитку неприбуткових підприємств соціальної сфери України. Глобальні та національні проблеми економіки. 2018. № 23. URL: http://reposit.pntu.edu.ua/handle/PoltNTU/4553

74. Шваб М.А. Молодіжні неурядові організації в сучасному публічному процесі: інформаційно-комунікаційний вимір: дис.к.політ.наук: 23.00.02. Л., 2016. 202 с.

75. Шкуліпа Л. В. Необхідність національного регулювання обліку державних грантів та їх розкриття у звітності: практика МСБО 20 (IAS 20). Молодий вчений. 2019. № 11(2). С. 649-654. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2019_11(2)__75